

EUROOPA KOMISJON
KLIIMAMEETMETE PEADIREKTORAAT

Direktoraat B – Euroopa ja rahvusvaheline CO₂-turg

Juhenddokument nr 4

ELi kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteemi ühtlustatud ühikute tasuta eraldamise meetodika kohta – 2024. aasta läbivaatamine

Ühikute tasuta eraldamise eeskirjade võrdlusandmete aruannete ja aastase tootmistaseme andmete tõendamine

28. märtsil 2024 välja antud versioon

Juhend ei kujuta endast komisjoni ametlikku seisukohta ega ole õiguslikult siduv. Juhendi eesmärk on siiski selgitada ELi HKS-i direktiivis ja ühikute tasuta eraldamise eeskirjades kehtestatud nõudeid ning see on oluline nende õiguslikult siduvate eeskirjade mõistmiseks.

Sisukord

1	Sissejuhatus.....	4
1.1	Juhenddokumentide staatus	4
1.2	Õigusnõuded	5
1.3	Juhenddokumendi kohaldamisala	11
1.4	Olemasolev teave	12
2	Riiklike rakendusmeetmete võrdlusandmete aruannete tõendamine	13
2.1	Võrdlusandmete aruanne	14
2.2	Seiremetoodikakava roll	15
2.3	Suurima saavutatava täpsusega andmete saamise mõjud	15
2.4	Tõendaja roll tingimuslikkuse kontrollimisel	16
3	Uute osalejate andmete tõendamine	17
4	Aastaste tootmisandmete tõendamine	18
4.1	Aastaste tootmisandmete tõendamise nõuded	18
4.2	Akrediteerimine ja tõendajate pädevus.....	18
4.3	Tõendajate roll tingimuslikkuse kohaldamise kontrollimisel	19
5	Tõendajate akrediteerimine.....	19
5.1	Akrediteerimine.....	19
5.2	Tõendajate pädevuse nõuded	20
5.3	Tõendajate erapooletuse nõuded	23
5.4	Teabevahetuse nõuded.....	24
6	Tõendamise protsess	25
6.1	Üldine meetod.....	25
6.1.1	Lepingueelsed kohustused	26
6.1.2	Strateegiline analüüs	27
6.1.3	Riskianalüüs:.....	29
6.1.4	Tõendamiskava.....	29
6.1.5	Protsessi analüüs (üksikasjalik tõendamine).....	30
6.1.6	Tegevuskoha külastused	31
6.1.7	Väärkajastamiste, mittevastavuste ja nõuete rikkumiste käsitlemine	32
6.1.8	Järeldused tõendamise tulemuste kohta	33
6.2	Tõendamise ulatus.....	34
6.3	Andmete hindamine	36
6.4	Metoodilised valikud	39
6.4.1	Kindlustase	39
6.4.2	Olulisus	39
6.5	Tõendamisaruanne ja tõendaja arvamus	43
6.6	Järeltegevused pärast tõendamist.....	45
7	Ühikute tasuta eraldamise eeskirjade võrdlusaluste andmete eriteemad	46
7.1	Ühikute tasuta eraldamise eeskirjade põhimõtted	46
7.1.1	Käitiseosade süsteemipiiride hindamine	46

7.1.2	Kõige täpsemad saadaolevad andmeallikad	47
7.1.3	Põhjendamatud kulud ja tehniline teostamatus.....	47
7.1.4	Lihtsustatud mõõtemääramatuse hindamine.....	47
7.1.5	Tootepõhiste võrdlusaluste rakendamise hindamine.....	48
7.1.6	Toote määratlused ja tootmisandmed.....	48
7.1.7	CO ₂ -heite ülekandumine	49
7.1.8	Muutused ühikute tasuta eraldamises.....	50
7.1.9	Ühinemised/jagunemised	51
7.2	Nõutavad eripädevused	51
7.3	Ühikute tasuta eraldamise eeskirjadega seotud andmelünkade käsitlemine	53
8	Erieeskirjad iga-aastaste tootmistasemete andmete tõendamiseks	54
8.1	Täiendavad reeglid tõendamise protsessis	54
8.2	Iga-aastane heitkoguse aruanne ja tootmistaseme aruanne	56
8.3	Tegevuskoha külastused iga-aastase tootmistaseme aruande korral	56
8.3.1	Virtuaalsed külastused	59
8.4	Tõendamise aruandlus.....	59
8.5	Lahendamata probleemide käsitlemine tõendamisaruanDES ja negatiivsetes tõendamise arvamUSavalduStes	59
9	Lisa I – tõendamisaruanne	61
9.1	TõendamisaruanDe põhielemendid	61
10	Lisa II – saadaolevate juhenddokumentide loend	63
11	Lisa III – andmeallikate täpsuse hierarhia	66
12	Lisa IV– Juhtkonna deklaratsiooni näide.....	68
13	Lisa V – võrdlus 2011. ja 2019 aasta juhenddokumendiga nr 4	71

1 Sissejuhatus

1.1 Juhenddokumentide staatus

Juhenddokument on osa dokumentide rühmast, mille eesmärk on toetada liikmesriike ja nende pädevaid asutusi ELi uue ühikute tasuta eraldamise meetodika etapiviisilisel rakendamisel ELi HKSi neljandal kauplemissperioodil, mis on kehtestatud ELi HKSi direktiiviga¹ ning komisjoni määrusega 2019/331 „Üleliidulised üleminekueeskirjad lubatud heitkoguse ühikute ühtlustatud tasuta eraldamiseks ELi HKSi direktiivi artikli 10a kohaselt“ (Ühikute tasuta eraldamise eeskirjad)², selle muudetud versiooni XXX³ ja komisjoni rakendusmäärusega 2019/1842 „rakenduseeskirjad seoses lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamise kohanduste täiendava reguleerimisega vastavalt tootmistaseme muutumisele“.⁴

Juhend ei kujuta endast komisjoni ametlikku seisukohta ega ole õiguslikult siduv. Juhendi eesmärk on siiski selgitada ELi kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteemi direktiivis ja ühikute tasuta eraldamise eeskirjades kehtestatud nõudeid ning see on oluline nende õiguslikult siduvate eeskirjade mõistmiseks.

Juhenddokumendi alus on konsultantide konsortsiumi (SQ Consult, Umweltbundesamt) esitatud eelnõu ja see põhineb 3. kauplemissperioodi ning 4. kauplemissperioodi esimese eraldamisperioodi jaoks välja töötatud juhenddokumentidel⁵. Selles võetakse arvesse arutelusid kliimamuutuste eksperdirühma mitmel koosolekul ning sidusrühmadelt ja liikmesriikide ekspertidelt saadud kirjalikke märkusi aastatest 2018–2019 ning 2023–2024.

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2023/959, 10. mai 2023, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ, millega luuakse liidus kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem, ja otsust (EL) 2015/1814, mis käsitleb ELi kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi turustabiilsusreservi loomist ja toimimist (EMPs kohaldatav tekst), PE/9/2023/REV/1, OJ L 130, 16.5.2023, p. 134–202, vaadake: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:32023L0959>.

² Komisjoni 19. detsembri 2018. aasta delegeeritud määrus (EL) 2019/331, milles määratletakse üleliidulised eeskirjad lubatud heitkoguse ühikute ühtlustatud tasuta eraldamiseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10a kohaselt. Euroopa Liidu Teataja, 27.2.2019, L 59/8; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R0331>.

³ Ühikute tasuta eraldamise eeskirja (FAR) muudetud versioon on vastu võetud 30. jaanuaril 2024 ning on leitav veebilehel: [https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=C\(2024\)441&lang=en](https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=C(2024)441&lang=en). Käesoleva juhendi avaldamise ajal kestab veel kontrollperiood.

⁴ Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2019/1842, millega nähakse ette Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ rakenduseeskirjad seoses lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamise kohanduste täiendava reguleerimisega vastavalt tootmistaseme muutumisele, Euroopa Liidu Teataja, 4.11.2019, L 282/20.

⁵ Konsultantide konsortsium (Ecofys NL, Fraunhofer ISI, Entec).

1.2 Õigusnõuded

EL HKSi direktiiv⁶ vaadati läbi 2023. aastal. Direktiivi 2018. aasta versiooniga võrreldes on lisatud uued nõuded lubatud heitkoguse ühikute eraldamise kohta artiklitesse 10a ja 10b. Peamine erinevus on, et eraldamisperioodil 2026–2030 peavad abikõlblikud käitajad vastama teatud tingimustele enne, kui käitistele eraldatakse lõplikud lubatud heitkoguse ühikud. See puudutab järgmisi tingimusi:

1. Käitised, mille suhtes kohaldatakse energiatõhususe direktiivi (EED)⁷ artikli 8 kohaselt energiaauditit või sertifitseeritud energijahtimissüsteemi, peavad rakendama energiaauditit või sertifitseeritud energijahtimissüsteemi soovitusi.
2. Käitised, kelle käitiseosa eriheide on suurem kui 80-protsentiil nende võrdluskõverast, peavad looma kliimanetraalsuskava, mille pädev asutus on heaks kiitnud.

Kui üks või mõlemad eelmainitud tingimustest ei ole täidetud, siis tasuta ühikute eraldamine väheneb 20% (vastavalt tasuta ühikute eraldamise eeskirjade artiklile 22c). Lisaks lubab määruse artikkel 10b kaugkütte käitajatel saada lubatud heitkoguse ühikutele lisa 30%, kui neil on olemas nõuetele vastav kliimanetraalsuskava ja on tehtud piisavalt investeringuid, et rakendada heitkoguse märkimisväärse vähenemise meetmeid enne aastat 2030.⁸

Teave tingimuslikkuse 2. punkti kohta, seoses kliimanetraalsuskava loomisega, on leitav juhenddokumendist nr 11 „Juhend kliimanetraalsuskava kohta tasuta lubatud heitkoguse ühikute eraldamise tingimusteks“. Juhised tingimuslikkuse 1. punkti kohta on leitavad juhenddokumendist nr 12 „Juhend tasuta lubatud heitkoguse ühikute eraldamise tingimuslikkuse kohta energiatõhususe parandamise meetmete rakendamisel“.

Teised peamised erinevused õigusraamistikus sisaldavad: erinevused piirmäära vähendamises⁹, süsiniku piirimeetme (SPIM) järk-järguline sisseviimine mõnede kaupade puhul asendamaks CO₂-heite ülekandumise ohu määramise meetodit, muudatused mõnede võrdlusaluste varasemate tasemete arvutamisel ning muudatused mõnede võrdlusaluste definitsioonis ja süsteemi piires. Neid erinevusi on selgitatud juhenddokumendis nr 1 „Eli kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteemi ühtlustatud ühikute tasuta eraldamise meetoodika kohta – 2023. aasta läbivaatamine“.

Direktiivi uute nõuete tõttu tuli läbi vaadata komisjoni delegeeritud õigusakt, mille komisjon on vastu võtnud, et sätestada ühtlustatud eeskirjad lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamiseks. See delegeeritud õigusakt on määrus 2019/331 (edaspidi „Ühikute tasuta eraldamise eeskiri“ või *FAR e Free Allocation Rules*), mis sisaldab üksikasjalikumaid nõudeid käitiseosade määratlemisest, varasemate tootmistasemete määramisest käitiseosa kohta ja

⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. oktoobri 2003. aasta direktiiv 2003/87/EÜ, millega luuakse liidus kasvuhoone-gaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem ja muudetakse nõukogu direktiivi 96/61/EÜ, sealhulgas kõiki muudatusi, eelkõige Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. märtsi 2018. aasta direktiivi (EL) 2018/410, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ, eesmärgiga hoogustada kulutõhusat heite vähendamist ja süsinikdioksiidiheite vähendamist toetavaid investeringuid, ning otsust (EL) 2015/1814. Konsolideeritud versiooni allalaadimine: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:02003L0087-20180408>.

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2012/27/EL, 25. oktoober 2012, milles käsitletakse energiatõhusust, muudetakse direktiive 2009/125/EÜ ja 210/30/EL ning tunnistatakse kehtetuks direktiivid 2004/8/EÜ ja 2006/32/EÜ, ELT 14 november 2012, L 315/1.

⁸ See tingimuslikkus kehtib ainult kaugkütte, st ainult kaugkütte käitiseosale juhul, kui käitis teostab muid tegevusi.

⁹ Kuni 2027. aastani vähendatakse piirmäära 4,3% ja alates 2028. aastast 4,4%.

lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamise koguse arvutamiseks vajalike andmete kogumisest, jälgimisest ja aruandlusest¹⁰. Võrreldes kogu ühendust hõlmavate rakendusmeetmetega (edaspidi CIMid¹¹), mis kehtisid kolmandal kauplemisperioodil, on ühikute tasuta eraldamise eeskirjad määrus, mida kohaldatakse otseselt käitajatele. Liikmesriigid ei pea enam nõudeid rakendama oma riiklike õigusaktidega. Ühikute tasuta eraldamise määruse 2024. aasta läbivaatus sisaldab detailsemaid nõudeid tingimuslikkuse nõuete rakendamise menetlustoimingute kohta, läbivaatuse varasemate tootmistasemete arvutamise kohta ning muutuseid mõnede võrdlusaluste definitsioonis ja süsteemipiirides.

Võrdlusandmete aruanded ja iga-aastased tootmistasemete aruanded peavad olema tõendatud akrediteeritud tõendaja poolt. Ühikute eraldamise andmete tõendamise nõuded on esitatud tõendamise ja akrediteerimismääruses (AVR)¹², mida kohaldatakse ka iga-aastasele heitkoguse tõendamisele. Direktiivi ja ühikute tasuta eraldamise määruse ülevaatamise tulemusena tuli teha muudatusi tõendamise- ja akrediteerimismääruses.

Tabel 1 näitab tehtud muudatusi tõendamise- ja akrediteerimismääruses seoses ühikute eraldamise andmete tõendamisega ning nende mõjust seotud juhiste.

¹⁰ Pange tähele, et see dokument hõlmab ainult ELi HKS-i direktiivi artikli 10a kohast üleminekuajaperioodi ühtlustatud tasuta eraldamist tööstusele. Kõik artikli 10c kohased eraldamised („Lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamise võimalus üleminekuajaperioodil energiaspektori moderniseerimiseks“) ei kuulu käesoleva dokumendi kohaldamisalasse.

¹¹ Komisjoni 27. aprilli 2011 otsus 2011/278/EL, milles määratletakse üleliidulised eeskirjad lubatud heitkoguse ühikute ühtlustatud tasuta eraldamiseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10a kohaselt.

¹² Määrus (EL) 2018/2067 andmete tõendamise ja tõendajate akrediteerimise kohta vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2003/87/EÜ, millega asendatakse määrus (EL) 600/2012.

Tabel 1 – Direktiivi ja FARi 2023./2024. aasta muudatuste mõju AVRile ja juhistele

Direktiivi ja FARi läbivaade	AVRi muudatused	Mõju juhistele
FARi artikli 22a(1) kohaselt peab tõendaja kontrollima võrdlusandmete aruannete tõendamise osana ja vajaduse korral ka iga-aastaste tootmistaseme aruannete tõendamise osana energiatõhususe soovituste rakendamise lõpetatust, kui need ei ole lõpetatud, siis erandite kehtivust.	Tagamaks, et tõendaja kontrollid viiakse läbi ühtlustatud viisil, on AVRi lisatud artiklid 17a ja 17b, mis täpsustavad energiatõhususe soovituste rakendamise lõpetamise ja erandite kohaldamise kontrollimise viisi.	Juhenddokumendi nr 12 jaotises 7 „Juhised energiatõhususe parandamise meetmete rakendamise erandite kohaldamise kohta” selgitatakse AVRi artikleid 17a ja 17b.
	Tagamaks, et tõendaja suudab teostada artiklites 17a ja 17b kirjeldatud kontrolle, peab käitaja esitama tõendajale teatud teavet. Nõuded on lisatud AVRi artiklisse 10(1) (lb), (lc) ja (ld).	Juhenddokumendi nr 12 jaotis 7 ja selle juhenddokumendi jaotis 4.3 annavad rohkem teavet.
	AVRi artiklites 17a ja 17b kirjeldatud kontrollide tulemuste läbipaistvuse tagamiseks on AVRi artiklisse 27(3) lisatud nõuded selle kohta, kuidas tõendajad tõendamisaruanDES kontrolli tulemusi esitavad.	Juhenddokumendi nr 12 jaotis 7 ja selle juhenddokumendi jaotis 9 annavad rohkem teavet.
FARi artiklite 4 ja 6 kohaselt peab seiremetoodikakava (<i>monitoring methodology plan</i> ehk MMP) olema kinnitatud pädeva asutuse poolt.	Kuna MMP peab olema kinnitatud pädeva asutuse poolt, siis tõendaja ei või enam kinnitamata MMPsid valideerida. AVRi nõuded, mis on seotud tõendaja kinnitamata MMPde valideerimisega, on muutunud vananenuks ja on eemaldatud.	Selgitused, mis on seotud tõendaja MMPde valideerimisega, on muutunud üleliigseks ja on juhendist eemaldatud.
Mitmed parandused on tehtud definitsioonides ja FARi lisa I seoses võrdlusaluste definitsioonide ning süsteemipiiridega.	Ei mõjuta otseselt AVRi, kuid tõendaja peab mõistma reeglite muutusi, et hinnata MMP rakendamist ja andmete täpsust.	Rohkem infot definitsioonide kohta on antud juhenddokumentideis nr 1 ja 2.
SPIMi järk-järguline rakendamine asendab praegust CO2-heite ülekandumise ohu lähenemisviisi. SPIM tegurit kohaldatakse esialgse tasuta ühikute eraldamise jaotamisel	Ei mõjuta otseselt AVRi, kuid tõendaja kontrollib, kas toode kuulub SPIM määruse I lissasse, ja et SPIM tegurit rakendatakse õigesti eraldamise andmete arvutamisel. Tõendaja vaatab üle teabe, sealhulgas kombineeritud	Lisateavet leiate käesoleva juhendi jaotistest 6.15 ja 7.1.7.

Direktiivi ja FARi läbivaade	AVRi muudatused	Mõju juhistele
käitiseosadele, mis toodavad SPIM määruse I lisa loetletud SPIM kaupu. ¹³ See tagab, et tasuta ühikute eraldamine väheneb SPIMi rakendamisega sama kiiresti.	nomenklatuuri koodid toodetele, nagu on sätestatud nõukogu määruses (EMÜ) nr 2658/87 ¹⁴ .	
Elektrienergia tootmiseks kasutatava soojuse eksport või tarbimine ei ole tasuta ühikute eraldamise jaoks abikõlblik (vt FARi artiklid 2(3)(a) ja 2(3)(b)).	Ei mõjuta otseselt AVRi, kuid tõendaja peab olema teadlik FARi reeglite muudatustest ja sellest, et elektritootjate määratlus eemaldati ELi HKS-i direktiivist.	Vaadake käesoleva juhendi jaotist 7.1.1.
Olmejäätmete põletamisega toodetud soojust ei võeta ELi HKS-i käitistesse tarnitavate tegevuste tasemete määramisel arvesse võtta.	Ei mõjuta otseselt AVRi, kuid tõendaja peab seda käitiseosade piiride kontrollimisel arvesse võtma.	Vaadake juhenddokumenti nr 1.
Mitmeid muudatusi on tehtud varasemate tootmistasemete määramise osas: nt tootmistasemete määramise täpsustus juhtudel, kus käitiseosad alustasid normaalset tööd ainult võrdlusperioodil; etüleenoksiidi, etüleenglükooli ja vesiniku tootepõhiste võrdlusaluste tootmistasemete arvutamise kohandamine.	Ei mõjuta AVRi, kuid tõendaja peab olema teadlik FARi reeglite muudatustest.	Vaadake juhenddokumenti nr 1 ja 2.
Võrdlusandmete aruannete sisu muudatused (FARi IV lisa): nt energiatõhususe auditite või sertifitseeritud energiatõhususe juhtimissüsteemide olemasolu enesedeklaratsioon ja silmapaistvad soovitused; muudatused nõutavates andmetes.	AVR-is on täpsustatud, millist teavet tuleb tõendajale esitada. See hõlmab teavet energiatõhususe soovituste kohta võrdlusandmete aruandes.	Selle juhendi jaotised 2.4 ja 4.3. Juhisteks võrdlusandmete aruande sisu osas vaadake juhenddokumenti nr 3.
Seiremetoodikakava muudatuste (FARi VI lisa) sealhulgas energiatõhususe soovituste rakendamise protseduuri kirjeldus.	AVR-is on täpsustatud, milliseid kontrolle tuleb energiatõhususe soovituste rakendamise protseduuri osas teha. Tõendaja peab olema teadlik ka MMP ja vormide muudatustest.	Juhisteks MMP sisu osas vaadake juhenddokumente nr 1, 2, 3 ja 5. Juhisteks energiatõhususe soovituste rakendamise

¹³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2023/956, 10. mai 2023, millega kehtestatakse süsiniku piirimeede (EMPs kohaldatav tekst), Euroopa Liidu Teataja 16.05.2023, L 130/52.

¹⁴ Nõukogu määrus (EMÜ) nr 2658/87, 23. juuli 1987, tariifi- ja statistikanomenklatuuri ning ühise tollitariifistiku kohta (EÜT L 256, 7.9.1987, lk 1).

Direktiivi ja FARi läbivaade	AVRi muudatused	Mõju juhistele
		protseduuri kohta vaadake juhenddokumenti nr 12
Täpsustus, et mittevastavused ja vead võrdlusandmetes tuleb parandada.	Ei mõjuta AVRi.	Vaadake käesoleva juhendi jaotist 6.6.

Muud asjakohased õigusaktid ühikute tasuta eraldamise kohta hõlmavad järgmist:

- Uuendatud võrdlusaluse väärtused: kohaldatakse käitiseosa eraldamise arvutamisele, mis on esitatud võrdlusaluse uuendamise rakendusaktis 4. kauplemisperioodi esimese eraldamisperioodi (2021–2025)¹⁵ ja 4. kauplemisperioodi teise eraldamisperioodi (2026–2030) kohta.¹⁶
- Uuendatud CO₂-heite ülekandumise ohuga sektorite loetelu: määrab kindlaks sektorid ja tegevused, mis on uute CO₂-heite ülekandumise eeskirjade kohaselt 4. kauplemisperioodil abikõlblikud 100% tasuta eraldamisele¹⁷.
- SPIM määrus: alates 2026. aastast väheneb järk-järgult tasuta ühikute eraldamine selle määruse I lisas loetletud kaupade tootmiseks, jõudes nulli 2034. aastal.
- Kliimaneutraalsuskava rakendusakt¹⁸: sisaldab nõudeid kava minimaalse sisu ja vormi kohta. ELi HKS-i direktiivi artikli 10b(4) ja FAR-i artikli 22b kohaselt peab töendaja kontrollima kliimaneutraalsuskavas sätestatud verstapostide ja eesmärkide saavutamist. Hetkel ei ole AVR-i sellise kontrolli kohta nõudeid. AVR-i uuendatakse 2024. aasta teisel poolel, mis omakorda mõjutab ka seda juhenddokumenti.
- Tootmistaseme muutumise rakendusmäärus (ALCR)¹⁹: kehtestatakse reeglid, mis sätestavad, kuidas käitise(osa) tootmistasemete muudatused mõjutavad sellele lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamist.

Täiendavad suunised kohaldatavate õigusaktide kohta on esitatud juhenddokumendis nr 1 ELi HKS-i ühtlustatud ühikute tasuta eraldamise meetodika kohta – 2024. aasta läbivaatamine“, „Üldine juhend tasuta ühikute eraldamise meetodika kohta“.

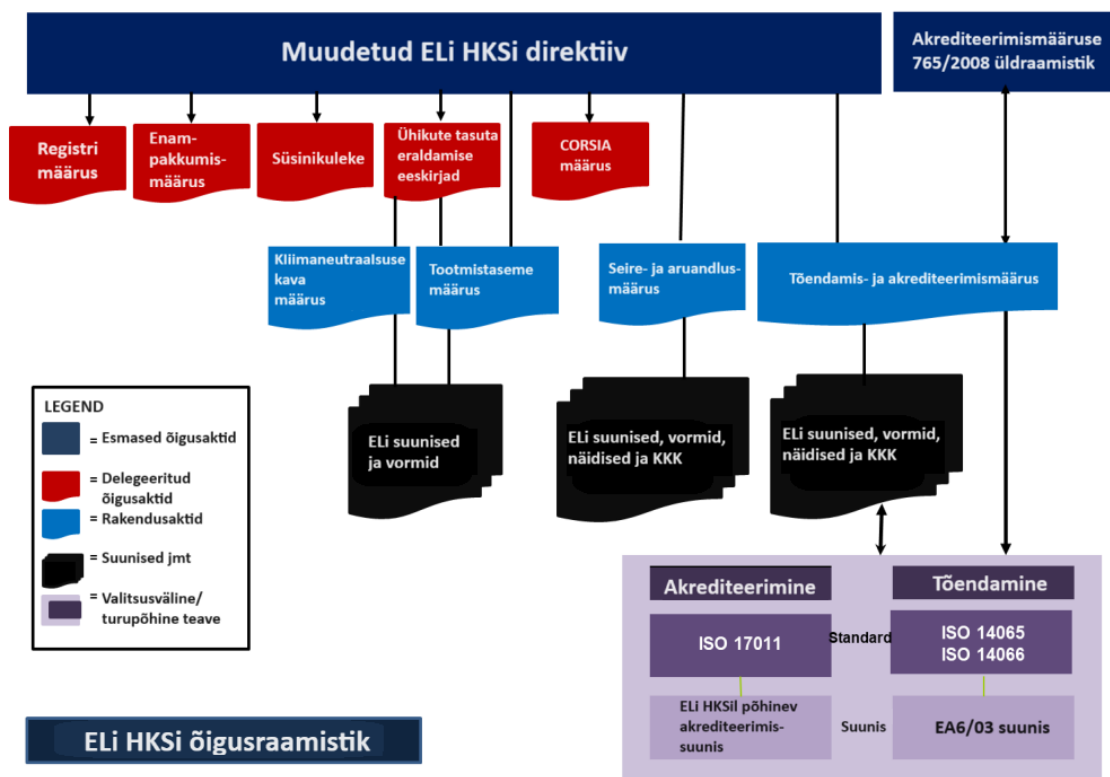
¹⁵ Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2021/447, 12. märts 2021, millega määratakse vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10a lõikele 2 kindlaks lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamisel kasutatavate võrdlusaluste muudetud väärtused ajavahemikuks 2021–2025 (EMPs kohaldatav tekst).

¹⁶ Komisjoni rakendusmäärus (EL) XX/XX ajakohastada.

¹⁷ Komisjoni 15. veebruari 2019. aasta delegeeritud otsus (EL) 2019/708, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ, mis käsitleb CO₂-heite ülekandumise ohtu põhjustavate sektorite ja allsektorite kindlaksmääramist ajavahemikuks 2021–2030, Euroopa Liidu Teataja, 8.5.2019, L 120/20.

¹⁸ Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2023/2441, 31. oktoober 2023, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ rakenduseeskirjad seoses lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamiseks vajalike kliimaneutraalsuskavade sisu ja vormiga.

¹⁹ Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2019/1842, 31. oktoober 2019, millega nähakse ette Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ rakenduseeskirjad seoses lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamise kohanduste täiendava reguleerimisega vastavalt tootmistaseme muutumisele, Euroopa Liidu Teataja, 4.11.2019, L 282/20.

Joonis 1. Seos ELi HKS-i määruste ja suuniste jne vahel.

1.3 Juhenddokumendi kohaldamisala

Dokumendi eesmärk on anda suunised lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamisega seotud andmete tõendamise ja sellist tõendamist läbiviivate tõendajate akrediteerimise kohta. Dokumendis esitatakse nende andmete tõendamiseks järgmine teave:

- mida peaks tõendaja asjakohaste andmete tõendamise käigus kontrollima;
- milliseid põhimõtteid peaks tõendaja sellise tõendamise suhtes kohaldama;
- tõendamisprotsessi etapid ja asjakohaste andmete tõendamisel kohaldatavad erieeskirjad;
- sellist tõendamist teostavate tõendajate akrediteerimine, samuti kohaldatavad konkreetsed pädevuse ja erapooletuse nõuded.

See dokument on asjakohane olemasolevate ja uute osalejate²⁰, kes on tasuta eraldamiseks abikõlblikud ja soovivad taotleda ühikute tasuta eraldamist, eraldamise võrdlusandmete tõendamiseks, ning uute osalejate jaoks (jaotis 2.4). See hõlmab ka iga-aastase tootmisandmete tõendamise andmeid.

²⁰ Uute osalejate korral, kes saavad loa enne 01.01.2024 tuleb taotlus esitada 4. kauplemisperioodi raames eraldamisperioodiks 2021–2025 aastate 2024 ja 2025 kohta ning järgides reegleid 4. kauplemisperioodi raames eraldamisperioodiks 2026–2030 viimase viie ja järgnevate aastate kohta.

Dokumendis olevad viited artiklitele viitavad üldiselt muudetud ELi HKSi (2023) direktiivile, ühikute tasuta eraldamise eeskirjadele, tootmistaseme muutumise rakendusmääruse²¹ ning muudetud tõendamise- ja akrediteerimismääruse kõige viimasele muudetud versioonile.

1.4 Olemasolev teave

Käesolev suunis ei ole eraldiseisev dokument. See põhineb tõendamise- ja akrediteerimismäärusel, ühikute tasuta eraldamise eeskirjadel ja muudel asjakohastel õigusaktidel ning seda tuleks lugeda koos muude juhenddokumentidega. See annab selgituse selle kohta, kuidas kõnealuseid muid dokumente rakendada seoses tasuta eraldamisega seotud andmete kogumise ja esitamisega ning võrdlusaluste uuendamisega.

Kuna ühikute tasuta eraldamise eeskirjadega seotud andmete tõendamisel järgitakse tõendamise- ja akrediteerimismääruse tõendamise eeskirju, eeldatakse, et selle juhenddokumendi lugeja on tuttav tõendamise- ja akrediteerimismäärusega²² ettenähtud suuniste komplektiga, eelkõige tõendamise- ja akrediteerimismääruse I selgitava suunisega. Peale selle peaks lugeja olema tuttav ELi HKSi kohase seire- ja aruandluse põhikontseptsioonidega, nagu on sätestatud seire- ja aruandlusmääruses²², samuti konkreetselt seoses ühikute tasuta eraldamise eeskirjadega, nagu on kirjeldatud juhenddokumendis nr 5 „Seire ja aruandlus seoses ühikute tasuta eraldamise eeskirjadega“.

Peale selle tuleb tõendamise ülesannete ja nõuete täielikuks mõistmiseks arvesse võtta järgmisi dokumente:

- ELi HKSi direktiiv;
- komisjoni 27. veebruari 2019. aasta delegeeritud määrus (EL) 2019/331, millega määratakse kindlaks üleliidulised üleminekueeskirjad lubatud heitkoguse ühikute ühtlustatud tasuta eraldamiseks vastavalt HKSi direktiivi [ühikute tasuta eraldamise eeskirjad] artiklile 10a;
- muud asjakohased õigusaktid, nagu võrdlusaluse uuendamise rakendusakt, uuendatud CO₂-heite ülekandumise ohuga sektorite loetelu ja tootmistaseme muutumise rakendusmäärus ning SPIM määruse lisa I;
- komisjoni määrus (EL) 2018/2067 andmete tõendamise ja tõendajate akrediteerimise kohta vastavalt direktiivile 2003/87 (tõendamise- ja akrediteerimismäärus)²³;
- EA-6/03: Euroopa akrediteerimiskoostöö organisatsiooni dokument tõendajate tunnustamisest ELi HKSi direktiivi kohaselt;
- vormid, mille komisjon on esitanud seiremetoodikakava, riiklike rakendusmeetmete võrdlusandmete aruannete, uute osalejate aruannete ja tõendamisaruanete

²¹ Tootmistaseme muutumise rakendusmäärus ajakohastatakse 2024. aastal, et viia see kooskõlla ELi HKSi direktiivi ja FARi 2023-2024 muudatustega.

²² Kõik suunised iga-aastase seire ja aruandluse kohta seire ja aruandlusmääruse raames ning ELi HKSi tõendajate akrediteerimise ja heitkoguse tõendamise kohta on esitatud komisjoni veebilehel https://climate.ec.europa.eu/eu-action/eu-emissions-trading-system-eu-ets/monitoring-reporting-and-verification-eu-ets-emissions_en#documentation.

²³ See hõlmab muudatusi, mis tehti komisjoni 14. detsembri 2020. aasta rakendusmäärusega (EL) 2020/2084, millega muudetakse ja parandatakse rakendusmäärust (EL) 2018/2067 andmete tõendamise ja tõendajate akrediteerimise kohta vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2003/87/EÜ.

(VR – *verification report*) kohta vaadake https://climate.ec.europa.eu/eu-action/eu-emissions-trading-system-eu-ets/free-allocation_en#documentation;

- komisjoni esitatud juhenddokumendid andmete kogumiseks, mis täiendavad ühikute tasuta eraldamise eeskirjade tõlgendamist vaadake https://climate.ec.europa.eu/eu-action/eu-emissions-trading-system-eu-ets/free-allocation_en#documentation.
- Asjakohaste juhenddokumentide nimekiri sisaldub 2. lisan;
- komisjoni esitatud tõendamise- ja akrediteerimismäärusega seotud juhenddokumendid. Asjakohaste juhenddokumentide nimekiri sisaldub 2. lisan;
- käitise asukoha liikmesriigi asjakohased õigusaktid ja/või suunised.

Kõiki neid õigusakte, juhenddokumente ja vorme on ajakohastatud või ajakohastatakse 2024. aasta jooksul.

2 Riiklike rakendusmeetmete võrdlusandmete aruannete tõendamine

Ühikute tasuta eraldamise eeskirjade artikli 4 lõike 1 kohaselt võib käitaja, kes on abikõlblik heitkoguse ühikute tasuta eraldamiseks, esitada 30. maiks 2024 pädevale asutusele ühikute tasuta eraldamise taotluse viieks aastaks alates 1. jaanuarist 2026²⁴. Järgnevate eraldamisperioodide kohta tuleb esitada taotlus nõutud tähtajaks iga viie aasta järel. Vastavalt muudetud FARile koosneb taotlus järgmistest dokumentidest:

- riiklike rakendusmeetmete võrdlusandmete aruanne, mille akrediteeritud tõendaja on tunnistanud rahuldavaks. See aruanne sisaldab ühikute tasuta eraldamise määruse (FAR) IV lisan loetletud teavet, mis hõlmab käitise ja käitiseosa(de) ning võrdlusaluse uuendamise andmeid iga võrdlusperioodi aasta kohta²⁵.
- Seiremetoodikakava (ja sellega seotud dokumendid), mis on võrdlusandmete aruande aluseks. Selles kavas on sätestatud, kuidas võrdlusandmete aruande andmeid kogutakse, jälgitakse ja esitatakse kooskõlas ühikute tasuta eraldamise eeskirjadega. Kavas määratletakse ka käitise käitiseosa süsteemipiirid ja kvaliteedi tagamise ning sisekontrolli meetmed. Ühikute tasuta eraldamise määruse artiklite 4 ja 6 kohaselt peab seiremetoodikakava olema heaks kiidetud.²⁶ Kui pädev asutus on seiremetoodikakava juba heaks kiitnud ja seal ei ole muudatusi, ei ole seda vaja uuesti esitada. Lisateavet leiate juhenddokumendist nr 5 „Ühikute tasuta eraldamise eeskirjadega seotud seire ja aruandluse juhend“.
- Tõendamisaruanne, milles esitatakse võrdlusandmete aruande tõendamise

²⁴ Liikmesriigid võivad määrata taotluse esitamise alternatiivse kuupäeva, kuid see ei või olla pärast 30. juunit ega enne 30. aprilli.

²⁵ Liikmesriik võib otsustada siseriiklike haldustavade põhjal, kas taotluse see osa on eraldi fail koos riiklike rakendusmeetmete võrdlusandmete aruandega või ainult riiklike rakendusmeetmete võrdlusandmete aruanne.

²⁶ Seiremetoodikakavad peavad olema pädeva asutuse poolt heaks kiidetud nii kiiresti kui võimalik, põhimõtteliselt taotletakse kinnitust enne taotluse esitamist selleks, et hõlbustada võrdlusandmete kontrollimist (vt juhenddokument nr 5 jaotist 5.3.1).

järeldused, ja vajaduse korral ka kliimaneutraalsuskava.

Kui eraldamisega tegelev pädev asutus ei ole sama pädev asutus, mis tegeleb lubade ja aastaste heitkogustega, võiks eraldamisega tegelev pädev asutus paluda käitajal esitada eraldamisega tegelevale pädevale asutusele viimane seire- ja aruandlusmääruse kohaselt heakskiidetud seirekava. Kui andmete täielikkuse ja usaldusväärsuse hindamiseks on vaja täiendavat teavet, võib pädev asutus taotleda iga juhtumi korral koos taotlusega lisateabe esitamist.

Käitajad, kes said kauplemissüsteemi loa pärast 31.12.2023 või iga viie aasta järel ja kellel ei ole võrdlusperioodil andmeid esitada, ei pea selle perioodi lubatud heitkoguse ühikuid laskma tõendada.

2.1 Võrdlusandmete aruanne

Ühikute tasuta eraldamise eeskirjade IV lisa määratletakse võrdlusandmete aruande sisu. Tõendaja kontrollib kõiki aruande andmeid ja samuti aruande koostamiseks kasutatud võrdlusandmeid. Aruandes on kaks põhiantmete kogumit, mille kohta tõendaja esitab oma arvamuse seoses sellega, kas aruanne on vaba olulistest väärkajastamistest – võrdlusandmed, mida kasutatakse tasuta eraldamise arvutamiseks, ja võrdlusaluse uuendamiseks vajalikud andmed, nt iga tootepõhise võrdlusaluse käitiseosa tegevusandmed. Käesolev juhenddokument sisaldab seega teavet selle kohta, kuidas tõendaja hindab võrdlusaluse uuendamise andmeid osana võrdlusandmete aruande tõendamisest.

Allpool toodud tabelis 2 on esitatud teave selle kohta, milliste põhiantmete kohta esitab tõendaja oma järelduse ja tabelis 3 esitatakse teave selle kohta, et tõendaja peab kinnitamiseks hindama tabelis 2 välja toodud põhiantmeid.

Tabel 2. Põhiantmed, mille kohta tõendaja esitab järelduse

<p>Ühikute tasuta eraldamiseks:</p> <p>iga võrdlusaasta, iga käitiseosa kohta tootmistase. See hõlmab (olenevalt käitiseist) järgmist:</p> <ul style="list-style-type: none">• tootepõhise võrdlusaluse käitiseosade tootmistasemed;• soojuspõhise võrdlusaluse käitiseosa ja kaugkütte käitiseosa raames abikõlblikud mõõdetava soojusenergia kogused, mis tulenevad käitise soojusbilansist;• kütusepõhise võrdlusaluse käitiseosade abikõlblike kütuste energiasalduse kogus;• protsessiheite käitiseosade abikõlblik heitkogus;• kui see on käitisele kohaldatav, ühikute tasuta eraldamise eeskirjade IV lisa jaotises 2.6 loetletud lisaandmed;• kui see on tootepõhise võrdlusaluse käitiseosale kohaldatav, ühikute tasuta eraldamise eeskirjade IV lisa jaotises 2.7 loetletud lisaandmed. <p>Peale selle võrdlusaluse väärtuste uuendamiseks järgmised andmed:</p> <ul style="list-style-type: none">• kütustest, protsessisisenditest, mõõdetavast soojuse ekvivalendist, heitgaaside või ülekantud CO₂ tootmisest, impordist või ekspordist pärinev omistatud heitkogus.
--

Tabel 3. Kinnitatavad ja kontrollitavad andmed

Ühikute tasuta eraldamiseks:

Tabelis 2 esitatud andmete mõistmiseks ja kinnitamiseks vajalik teave:

- üksikasjalikud iga-aastaselt tõendatud heitkoguste andmed kaitise tasandil ja kaitiseosa kohta;
- kogu kaitise soojusenergia impordi, tootmise, tarbimise ja ekspordi bilanss;
- energia omistamine kaitiseosadele;
- kogu kaitise elektrienergia impordi, tootmise, tarbimise ja ekspordi bilanss;
- kogu kaitise heitgaasi impordi, tootmise, tarbimise ja ekspordi bilanss.

2.2 Seiremetoodikakava roll

Seiremetoodikakava annab kaitajale aluse kõikide ühikute tasuta eraldamise määruse raames nõutavate andmete jälgimiseks ja aruandluseks, st tasuta eraldise arvutamiseks, samuti võrdlusaluse väärtuste uuendamiseks.

Samuti nagu seire- ja aruandlusmääruse kohane seirekava, on ka seiremetoodikakava ette nähtud andmete järjepidevuse tagamiseks aja jooksul; see on sisemine „reeglistik“, mida kaitise töötajad järgivad. Seetõttu peab pädev asutus seiremetoodikakava heaks kiitma ning seejärel võtab tõendaja heakskiidetud seiremetoodikakava lähtepunktiks, et hinnata, kas võrdlusandmete aruanne ei sisalda olulist väärkajastamist. Lisateavet vt jaotisest 6.2.

Samuti hinnatakse mittevastavust ühikute tasuta eraldamise määrusega, mis on hiljem kindlaks tehtud üksikasjaliku tõendamise käigus. Juhenddokument nr 5 „Seire- ja aruandlusmääruse kohta seoses tasuta ühikute määrusega“ annab täiendavat teavet seiremetoodikakava, selle esitamise ja selle kohta, kuidas pädeva asutuse poolt MMP heakskiitmine peaks toimima.

2.3 Suurima saavutatava täpsusega andmete saamise mõjud

Ühikute tasuta eraldamise määruse artiklis 7 ja VII lisas nõutakse, et kaitajad kasutaksid oma võrdlusandmetes „suurima saavutatava täpsusega“ andmeid. Ühikute tasuta eraldamise eeskirjade VII lisa jaotises 4 on määratletud kõige täpsemate andmeallikate hierarhia iga elemendi kohta ühikute tasuta eraldamise eeskirjade kohases andmekogumise protsessis. Kokkuvõtte on esitatud käesoleva dokumendi 3. lisa jaotises 11. Täpsemad suunised selle hierarhia kohta võib leida juhenddokumendist nr 5 „Seire- ja aruandlusmääruse kohta seoses tasuta ühikute määrusega“.

Tõendajad peavad arvestama kontekstiga, milles andmeid koostatakse, et hinnata, kas esitatavad andmed vastavad „suurima saavutatava täpsuse“ määratlusele. Andmete kogumiseks aja jooksul kuni järgmise eraldamisandmete kogumise protsessini 2024. aastal ja tulevaste tsüklite puhul täpsustatakse kinnitatud seiremetoodikakavas, millist meetodit kavatakse kaitaja kasutada nende andmete kogumiseks. Tõendaja kontrollib MMP kohaldamist ja teostab teatud määral ka FARile vastavaid kontrollid. Lisateavet tõendaja tehtavate kontrollide kohta vt jaotisest 7.

2.4 Tõendaja roll tingimuslikkuse kontrollimisel

Võrdlusandmete aruande tõendamise osana peab tõendaja kontrollima ja kinnitama, kas energiatõhususe soovituste rakendamine energiaaudititest või sertifitseeritud energiajuhtimissüsteemidest, vastavalt EED artiklile 8 või EED artikli 8 rakendamise vastavale riiklikule õigusaktile, on lõpetatud. Tabel 4 selgitab nende tegevuste mõju lepingueelse etapi ja tõendamisprotsessi sammudele.

Tabel 4. Tõendaja roll energiatõhususe soovituste rakendamise kontrollimisega seotud tõendamisprotsessis

Tõendamisprotsessi etapid	Energiatõhususe soovituste rakendamise ja vajaduse korral erandite kohaldamise kontrollimisega seotud tegevused
Aja jaotamine	<p>Tõendaja peab arvestama, et energiatõhususe soovituste rakendamise kontroll nõuab tõendamisprotsessis täiendavat aega. Täiendava aja hulk sõltub soovituste tüübist ja arvust ning sellest, kas mõni soovitus on veel täitmata. Kui kaitse soovituste rakendamise protseduur²⁷ on selge, hõlbustab see kontrollide läbiviimist. Teised tegurid, mis võivad aega mõjutada, on järgmised:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kaitajate esitatud tõendite selgus ja usaldusväarsus energiatõhususe soovituste rakendamise või tingimuslikkuse erandite kohaldamise kohta; • kas soovitused esitas energiaaudiiti või energiatõhususe juhtimissüsteemi protsessi käigus energiaaudiitor; • kas soovitused on üldised või spetsiifilised; • kas soovitused on otseselt rakendatavad kaitistele või on need vormistatud üldisemalt ettevõtte tasandil ning kaitse täiendavad tõendid on vajalikud soovitusete kohaldatavuse kohta kaitse tööstusprotsessidele; • kas väljastati rakendamise lõpuleviimist kinnitav tunnistus (või samaväärne) üksikute soovituste rakendamise kohta; • mõne erandi kohaldamist on suhteliselt lihtne kontrollida, näiteks kas soovitused anti võrdlusperioodi esimese nelja aasta jooksul või kas tasuvusaeg on märgitud energiaauditisse. Teised erandid võivad nõuda rohkem aega, näiteks kui tasuvusaeg ei ole selgelt määratletud või dokumenteeritud.
Teave, mida kaitaja peab tõendajale esitama	<p>Kaitaja peab esitama piisavalt teavet, et tõendaja saaks teha AVR artiklites 17a ja 17b nõutud kontrollid. See hõlmab kõiki tõendeid, mida tõendaja vajab kontrollideks, näiteks:</p> <ul style="list-style-type: none"> • võrdlusandmete aruanne, mis sisaldab enesedeklaratsiooni selle kohta, kas tehti energiaauditeid või oli sertifitseeritud energiajuhtimissüsteem ning kas on mingeid täitmata soovitusi; • energiaauditite aruanded või soovitused, mis on esitatud energiajuhtimissüsteemi protsessi käigus; • soovituste rakendamise protseduur(id); • soovitusete rakendamise või erandi kohaldamise tõendid. <p>Rohkem teavet leiab juhenddokumendi nr 12 jaotisest 7.</p>

²⁷ Juhised kaitaja energiatõhususe soovituste rakendamise protseduuri kohta on toodud juhenddokumendis nr 12.

Strateegiline analüüs	Tõendaja hindab käitaja esitatud tõendeid, et määrata kindlaks sellega seotud riskid ja plaanib, millised konkreetsed kontrollid tuleb läbi viia.
Tõendamiskava	Tõendaja kirjeldab tõendamiskavas konkreetseid kontrole, mida ta peab AVRi artiklite 17a ja 17b kohaselt läbi viima.
Protsessianalüüs	Tõendaja viib läbi planeeritud kontrollid ja kinnitab, kas soovitude rakendamine on lõpetatud ja kui ei ole siis, kas tingimuslikkuse erandid kehtivad. Täpsemate kontrollide kohta vaadake juhenddokumenti nr 12. Tegevuskoha külastamise käigus, mis viiakse läbi võrdlusandmete aruande tõendamise osana, intervjuerib tõendaja energiatõhususe soovitude rakendamisega seotud töötajaid ja teeb juhenddokumendis nr 12 kirjeldatud kontrole, analüüsid dokumente, protseduure ja protsesse. Kui on kahtlusi, et energiatõhususe soovitude rakendamine ei ole lõpetatud, võib tõendaja riskianalüüsi alusel osutada vajalikuks kohapeal kontrollida soovitude rakendamise lõpetatust.
Sisekontrolli dokumentatsioon	Tõendaja peab dokumenteerima kogu AVRi artiklite 17a ja 17b kohaselt nõutava teabe, kaasaarvatud kontrollide tulemused ning kõik tähelepanekud.
Tõendamisaruanne	Tõendaja märgib tõendamisaruanDES: <ul style="list-style-type: none"> • et nõutud kontrollid on läbi viidud; • et soovitude rakendamise või erandite kohaldamise täielikkus on kinnitatud; • kõik muud tähelepanekud, sealhulgas silmapaistvaid soovitusi, mis on täitmata ning käitaja esitatud põhjendusi. Palun vaadake käesoleva juhenddokumendi 9. jaotist.

3 Uute osalejate andmete tõendamine

Uus osaleja, kes soovib taotleda lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamist 4. kauplemisperioodi jaoks, peab esitama pädevale asutusele taotluse pärast käitise tavapärase tegevuse algust. Ühikute tasuta eraldamise taotlemise korral peab käitaja esitama järgmised dokumendid ja andmed:

- kogu asjakohane teave (tasuta lubatud heitkoguse ühikute taotlemiseks) ja uue osaleja andmete aruanne, mis sisaldab ühikute tasuta eraldamise eeskirjade IV lisa kohaselt nõutavaid andmeid iga käitiseosa kohta eraldi. Uue osaleja aruanne on seotud esimese kalendriaastaga pärast tavapärase tegevuse algust;
- pädeva asutuse heakskiidetud seiremetoodikakava;
- tõendamisaruanne, mis kinnitab, et uue osaleja aruanne on tõendatud rahuldavalt ja mis sisaldab järeldusi uue osaleja andmete aruande kohta.

Taotluses tuleb kindlaks määrata tavapärase tegevuse alguskuupäev. Uue osaleja aruande tõendamine järgib sama protseduuri nagu võrdlusandmete aruande tõendamine. Tõendaja viib läbi sarnaseid kontrole ja tegevusi, et hinnata, kas uue osaleja andmete aruanne ei sisalda olulisi väärkajastamisi ning kontrollida seiremetoodikakava rakendamist. Siiski on uute osalejatega seotud konkreetsed elemendid, mida tõendaja peab arvesse võtma. See hõlmab

näiteks tavapärase tegevuse alguskuupäeva hindamist. Kui uute osalejate tõendamine erineb riiklike rakendusmeetmete võrdlusandmete aruande tõendamisest, on see käesolevas suunises välja toodud.

4 Aastaste tootmisandmete tõendamine

Tootmistaseme muutmise rakendusmääruse (ALCR) artikli 3 kohaselt peavad käitajad esitama iga-aastased tootmistaseme andmed iga aasta 31. märtsiks, välja arvatud juhul, kui liikmesriigid on määranud varasema tähtaja (Eestis on selleks tähtajaks seatud 25. märts). Nende andmete täpseks edastamiseks peavad käitajad igal aastal seirama ja koguma andmeid vastavalt ühikute tasuta eraldamise määrusele ja kinnitatud seiremetoodikakavale. Tootmistaseme aruanne peab sisaldama vähemalt järgmist teavet:

- iga käitiseosa tootmistase;
- käitise üldised andmed vastavalt ühikute tasuta eraldamise eeskirjade IV lisa 1. jaotisele (välja arvatud punkti 1.3 alapunkt c);
- kõik ühikute tasuta eraldamise eeskirjade IV lisa punktides 2.3–2.7 loetletud parameetrid;
- kas mõni käitiseosa on oma tegevuse lõpetanud;
- täiendavad parameetrid, kui liikmesriik seda nõuab.

Aastal 2021 sisaldab aruanne 2019. ja 2020. aasta andmeid, järgmistel aastatel hõlmab see aga ainult eelmise aasta andmeid.

4.1 Aastaste tootmisandmete tõendamise nõuded

Iga-aastane tootmistaseme aruanne peab olema tõendatud akrediteeritud tõendaja poolt vastavalt tõendamis- ja akrediteerimismäärusele ning esitatud koos vastava tõendamisaruandega pädevale asutusele. Põhimõtteliselt rakendatakse iga-aastaste tootmistaseme aruannete tõendamisel samu nõudeid, mida kohaldatakse võrdlusandmete aruannete ja uute osalejate aruannete kontrollimisel. Aastaste tootmistasemete andmete tõendamiseks on siiski mõned täiendavad või erinevad nõuded. Need on esitatud jaotises 8.

4.2 Akrediteerimine ja tõendajate pädevus

Tõendajad, kes tõendavad iga-aastast tootmistaseme aruannet, peavad olema akrediteeritud vastavalt tõendamis- ja akrediteerimismääruse I lisa osutatud valdkonnale 98 ning tehnilise sektori tegevusalale, mille tõendamist tõendaja teostab (vt punkt 5). Kuna tõendaja peab iga-aastase tootmistaseme aruande kontrollimiseks hindama suures osas samu andmekogumeid kui võrdlusandmete aruande kontrollimiseks, kehtivad iga-aastase tootmistaseme aruannet tõendavate tõendajate suhtes sarnased pädevusnõuded nagu kirjeldatud jaotistes 5 ja 7.2. Tõendajad peavad teadma tootmistaseme muutmise rakendusmäärust, ühikute tasuta eraldamise määruse nõudeid, kohaldatavaid juhiseid ja ka seda, milliseid täiendavaid kontrole tuleb iga-aastase tootmistaseme aruande kontrollimiseks läbi viia, kuidas toimida kohapealsetel külastustel ja kuidas tõendamisaruanDES teatada probleemidest.

4.3 Tõendajate roll tingimuslikkuse kohaldamise kontrollimisel

Kui kõik soovitused ei ole rakendatud 30. maiks 2024²⁸, tuleb vähendada lubatud heitkoguse ühikute eraldamist. Eraldatud ühikute taastamine on võimalik, kui kõik soovitused on rakendatud esimeseks tõendatud tootmistaseme aruandeks eraldamisperioodi 2026–2030 kohta. Esimene tõendatud aastane tootmistaseme aruanne tuleb esitada 31. märtsiks 2026. Käitaja peab tõendama, et energiatõhususe soovituste rakendamine on lõpetatud ning et tõendaja on selle kinnitanud aastase tootmistaseme aruande tõendamise käigus. Tõendaja viib läbi sarnaseid tegevusi nagu on kirjeldatud jaotises 2.4. Soovituste rakendamise kontrollimise iga-aastase tsükli toetamiseks hindab tõendaja, kas eelmisel tõendamisaruanandel olid soovituste rakendamise kohta tähelepanekud, kas käitaja on neid tähelepanekuid järginud ja kuidas see mõjutab kinnitust, et kõik täitmata soovitused on rakendatud. Lisaks kontrollib tõendaja ka aastast tootmistaseme aruannet ning soovituste rakendamise protseduuri.

5 Tõendajate akrediteerimine

5.1 Akrediteerimine

Kuna ühikute tasuta eraldamisega seotud andmete tõendamise nõuded on esitatud tõendamise- ja akrediteerimismääruses, kohaldatakse ühikute tasuta eraldamise andmete tõendamisele samuti iga-aastase heitkoguse tõendamise meetodeid ja nõudeid, välja arvatud juhul, kui see on tõendamise- ja akrediteerimismääruses konkreetselt teisiti sätestatud. See kehtib ka nende tõendajate akrediteerimise kohta, kes tõendavad eraldamise andmeid. Tõendaja on juriidiline isik või muu juriidilise isiku osa, kes viib tõendamise- ja akrediteerimismääruse kohaselt läbi tõendamistegevused ning kelle on akrediteerimismääruse 765/2008 ning tõendamise- ja akrediteerimismääruse kohaselt akrediteerinud riiklik akrediteerimisasutus²⁹.

Tõendamise- ja akrediteerimismääruse artikli 44 kohaselt peab tõendaja, kes soovib tõendada võrdlusandmete aruandeid, uue osaleja aruannet ja aastaseid tootmistaseme andmeid, peab olema akrediteeritud järgmiste valdkondade jaoks:

- ühikute tasuta eraldamise eeskirjade I lisas loetletud valdkond 98 (muud direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10a kohased tegevused). See on valdkond, mis on seotud lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamisega seotud andmete tõendamisega ning
- ühikute tasuta eraldamise eeskirjade I lisas osutatud tehnilise sektori tegevuse valdkond, mille tõendamist tõendaja teostab. Käitis võib nõuda, et tõendaja oleks akrediteeritud mitme sektori valdkonna suhtes, kui käitis teostab rohkem kui ühte

²⁸ FAR seab tähtajaks 30. mai 2024, kuid liikmesriigid võivad valida teise tähtaja, mis võib olla samal aastal vahemikus 30. aprill kuni 30. juuni.

²⁹ Tõendamise- ja akrediteerimismääruse kohaselt võib liikmesriik luua sertifitseerimissüsteemi tingimusel, et tõendajad vastavad samadele nõuetele nagu akrediteeritud tõendajad. Sertifitseerimist ei kohalda praegu ükski liikmesriik. Seetõttu ei ole käesolevas juhenddokumendis täpsemalt käsitletud tõendamise- ja akrediteerimismääruses esitatud sertifitseerimise nõudeid.

direktiivi I lisas loetletud tegevustest.

Näiteks kui käitis on tsemenditehas, peab tõendaja olema akrediteeritud vähemalt valdkonna 6 jaoks, mis hõlmab tsemenditootmist ja valdkonda 98.

Tõendaja akrediteering peab olema antud ja see peab kehtima ka siis, kui tõendamisaruanne on käitajale välja antud.

Akrediteerimisprotsessi samu etappe ja menetlusi kohaldatakse selliste tõendajate akrediteerimisele, kes soovivad tõendada ühikute tasuta eraldamise andmeid, mida kohaldatakse akrediteerimisele seoses iga-aastase heitkoguse tõendamisega. Riiklik akrediteerimisasutus peab hindama, kas tõendaja ja tema tõendamist läbiviivad töötajad vastavad järgmistele tingimustele:

- neil on pädevus tõendamise läbiviimiseks ja nad saavad aru ühikute tasuta eraldamise eeskirjade nõuetest;
- teevad tõendamist koosõlas tõendamis- ja akrediteerimismäärusega;
- vastavad tõendamis- ja akrediteerimismääruse III peatüki nõuetele, mis hõlmavad pädevust, erapooletust, menetlusi, dokumentatsiooni ja muid standardis EN ISO 14065 sätestatud nõudeid.

Kui akrediteering on antud, jälgib riiklik akrediteerimisasutus tõendaja tegevust ja pädevust iga-aastase järelevalve ja ümberhindamise kaudu. Iga-aastases heitkoguse tõendamises osalevate tõendajate tõendamis- ja akrediteerimismääruse järelevalve ja ümberhindamise nõudeid kohaldatakse ka tõendajate jälgimisele, kes viivad läbi ühikute tasuta eraldamise andmete tõendamist. Tõendamis- ja akrediteerimismääruse artiklis 54 sätestatakse, millal võib riiklik akrediteerimisasutus kehtestada sanktsioone, nagu näiteks akrediteerimistunnistuse peatamine, kehtetuks tunnistamine ja valdkonna vähendamine. Täiendavad suunised on esitatud tõendamis- ja akrediteerimismääruse I selgitava suunise 6. peatükis.

5.2 Tõendajate pädevuse nõuded

Tõendaja ja tõendamistoimingutega seotud töötajad peavad olema pädevad tõendamist läbi viima. Pädevus ei ole ainult teadmised, vaid ka oskused neid teadmisi rakendada ja ettenähtud tegevusi teostada. Tõendamis- ja akrediteerimismäärus sisaldab ELi HKS-i spetsiifilisi pädevusnõudeid tõendamisrühmale tervikuna, samuti ELi HKS-i tõendajatele, juhtivtõendajatele ja eraldi tehnilistele ekspertidele.

ELi HKS-i tõendajad ja ELi HKS-i juhtivtõendajad, kes viivad läbi eraldamise andmete tõendamist, peavad vastama järgmistele tingimustele:

- neil peavad olema teadmised direktiivi, ühikute tasuta eraldamise määruse, tootmistaseme muutumise rakendusmääruse, tõendamis- ja akrediteerimismääruse ning kohaldatavate suuniste ja õigusaktide kohta, mille on välja andnud komisjon ja liikmesriik, kus tõendaja tõendamist läbi viib. Siia kuuluvad õigusaktid ja suunised, mida on nimetatud käesoleva juhenddokumendi jaotistes 1.2, 1.4 ja 10 (2. lisa);
- andmete ja teabe tõendamise teadmised ning kogemused;
- tõendamistoimingute läbiviimise võimalus;

- teadmised ja kogemused seoses sektoripõhise tehnilise järelevalve ja aruandlusega, mis on asjakohased akrediteerimise konkreetse valdkonna seisukohast. See ei hõlma ainult sektorit, kus käitaja tegutseb, vaid ka seiret ja aruandlust seoses ühikute tasuta eraldamise andmetega.

ELi HKSi juhtivtõendajatele esitatavad nõuded on toodud tõendamise- ja akrediteerimismääruse artiklis 38. Lisaks ELi HKSi tõendajate teadmiste ja kogemuste kohta käivatele nõuetele peaks juhtivtõendaja olema võimeline juhtima meeskonda ning vastutama tõendamistoimingute läbiviimise ja tõendamise järelduste tegemise eest.

Tõendamisrühmale esitatavad nõuded (nt koosseisu ja pädevuse kohta) on loetletud tõendamise- ja akrediteerimismääruse artiklis 37. Igal tõendamisrühma liikmel peaks olema selge arusaam oma individuaalsest rollist tõendamisprotsessis ja võime tõhusalt suhelda määratud tõendamistoimingute tegemiseks vajalikus keeles. Artikkel sisaldab ka tõendamisrühma kui terviku pädevusnõudeid:

- vähemalt ühel tõendamisrühma liikmel peab olema tehniline pädevus ja arusaamine, mis on vajalik käitise tegevuse hindamiseks selles sektoris ning selle sektori seire- ja aruandlusprotsessi hindamiseks. Lisateavet vt tõendamise- ja akrediteerimismääruse peamised suunised II.7.
- Kui tõendaja teostab ühikute tasuta eraldamise andmete tõendamist, peaks vähemalt ühel tõendamisrühma liikmel olema ka pädevus ja arusaamine, mis on vajalik eraldamise andmete kogumise, seire ja aruandluse tehniliste aspektide hindamiseks.
- Vähemalt ühel tõendamisrühma liikmel peab olema võimalik suhelda käitaja aruande tõendamiseks nõutavas keeles.

Tõendamise- ja akrediteerimismääruse peamised suunised II.7 selgitavad erinõudeid tõendajatele, kes teostavad iga-aastast heitkoguse tõendamist. Need nõuded kehtivad ka tõendajatele, kes tõendavad eraldamise andmeid. Käesoleva juhenddokumendi järgmised jaotised kirjeldavad nõudeid seiremetoodikakavade ja võrdlusandmete aruannete, uue osaleja andmete aruannete või tootmistaseme aruannete hindamiseks. Riiklikud akrediteerimisasutused ja tõendajad peavad olema teadlikud kõigist täiendavatest pädevusnõuetest, mis on vajalikud kindlaksmääratud tegevuste lõpule viimiseks ja kõigi vajalike sätete kehtestamiseks, et tagada nende pädevusnõuete täitmine. Näited ühikute tasuta eraldamise andmeid tõendavate tõendajale ja tõendamisrühmade täiendavate pädevuste kohta on esitatud jaotises 7.2. Need täiendavad pädevused sõltuvad konkreetse käitise tingimustest ja kohaldatavast võrdlusalusest. Soojuspõhise võrdlusalususe käitiseosa jaoks asjakohaste andmete hindamiseks võib vaja minna teistsugust oskuste kogumit võrreldes kütusepõhise võrdlusalususe või protsessiheite käitiseosa andmete hindamisega. Eelkõige tootepõhise võrdlusalususe käitiseosade korral võib töö fookus (tootmistase) olla valdkond, mida tõendajad ei käsitle tavaliselt iga-aastaste heitkoguste tõendamise käigus³⁰. Seetõttu võib nõuda täiendavat tehnilist arusaamist tootmisprotsessi üksikasjadest, et tagada toodete määramine õigele võrdlusalususele jne.

Energiatõhususe soovitude rakendamise või tingimuslikkuse erandite kohaldamise kontrollimine ei nõua tõendajalt täiendavaid pädevusi. Nagu on kirjeldatud juhenddokumendi

³⁰ Iga-aastane heitkoguse tõendamine on tõenäoliselt juba hõlmanud kütuse ja materjali koguste ning alumise kütteväärtuse kontrolle; need parameetrid sisaldavad ka kütuse- ja protsessipõhiste käitiseosade tootmistaseme võrdlusandmeid; samuti võidakse kontrollida ka soojuspõhise käitiseosa tootmistaseme andmete elemente, kui see on iga-aastase heitkoguse aruande korral asjakohane.

nr 12 jaotises 7, ei kontrolli tõendaja, kas soovitused on õigesti rakendatud ja kas energiaauditi soovitused on põhjendatud. Selle asemel hindab tõendaja käitaja tõendeid selle kohta, kas soovituste rakendamine on lõpetatud.

Samuti nagu iga-aastase heitkoguse tõendamise korral, peab võrdlusandmete ja tootmistasemetega kohane tõendamine hõlmama ka sõltumatu ülevaataja läbiviidavat ülevaatust, mis vastab tõendamise- ja akrediteerimismääruse artiklis 39 sätestatud nõuetele. Sõltumatu ülevaatamine hõlmab tõendamise kõiki elemente, sealhulgas seiremetoodikakava hindamist ja valideerimist, kui see on vajalik. Lisateavet vt palun tõendamise- ja akrediteerimismääruse II.7 põhisuunistest.

Kui ELi HKS-i tõendaja, juhtivtõendaja või sõltumatu ülevaataja vajab toetust konkreetses küsimuses, võib tõendamise rühma kaasata tehnilise(d) eksperdi(d), et anda sellele teemale üksikasjalikke teadmisi ja ametialast asjatundlikkust. Tõendamise- ja akrediteerimismääruse peamiste suuniste II.7 kohaselt võib see hõlmata igat liiki küsimusi. Seoses ühikute tasuta eraldamise andmete tõendamisega võiks tehnilisi eksperte³¹ kasutada eelkõige konkreetses käitistes tehnilisemate küsimuste puhul, näiteks:

- tootekoguste kindlaksmääramine massibilansi kaudu;
- auru/soojuse mõõtmine ja arvestamine ning soojus- ja elektrienergia koostootmisüksuste³² heitkoguse omistamise eeskirjad;
- ühikute tasuta eraldamise eeskirjade VII lisa jaotise 3.2 lõike 1 punkti b kohastele käitiseosadele omistamise korral: „asjakohaste keemiliste reaktsioonide vabade reaktsioonide entalpiate suhtarvu või muu sobiva jaotamispõhimõtte alusel tehtud hindamiste tõendamine, mida kinnitab usaldusväärne teaduslik meetodika“;
- seoses mõõtevahendite või menetlustega, mida käitaja ei kontrolli ühikute tasuta eraldamise määruse VII lisa jaotise 3.3 punkti c alusel: kolmandate isikute, näiteks seadmete tarnijate, inseneriteenuste osutajate või akrediteeritud laborite esitatud „empiiriliste korrelatsioonide“ hindamine;
- seoses kaudsete määramismeetoditega ühikute tasuta eraldamise eeskirjade VII lisa jaotise 3.3 kohaselt: arvutuste tõendamine, mis põhineb järgmisel:
 - teadaoleva keemilise või füüsilise protsessi, sealhulgas ainete keemiliste ja füüsiliste omaduste erialakirjanduses heakskiidetud väärtused; asjakohased stöhhiomeetrilised tegurid ja termodünaamilised omadused, näiteks reaktsiooni entalpiad“;
 - „käitise projekteerimisandmed, näiteks tehniliste üksuste energiatõhusus või arvutatud energiatarbimine tooteühiku kohta“;
 - „empiirilised katsed, et määrata kindlaks mittekalibreeritud seadmetest või tootmisprotokollides dokumenteeritud andmetest pärineva nõutava andmekogumi hinnangulised väärtused“.

Tehniline ekspert peab vastama järgmistele nõuetele:

- pädevus ja teadmised, mis on vajalikud selleks, et toetada tõhusalt ELi HKS-i tõendajat,

³¹ Arvestades esimese võrdlusandmete aruande tõendamiseks olevat lühikest aega, võis seda eriti vaja minna siis, kui tõendaja ei suutnud õigeaegselt välja arendada kõiki tõendaja personali asjakohaseid pädevusi.

³² Ühendatud soojus- ja elektrienergia, mida nimetatakse ka koostootmiseks.

juhtivtõendajat või sõltumatut ülevaatajat selles küsimuses, mille jaoks nende teadmisi ja ametialast asjatundlikkust taotletakse;

- piisav arusaamine ELi HKS-i konkreetsetest õigusaktidest, FARist, ALCRist ja sellega seotud juhenddokumendist, auditeeritavatest andmetest ja teabest ning määratud ülesannete täitmiseks vajalikest tegevustest. Tehniline ekspert ei pea omama täielikku pädevust kõigis neis küsimustes, kuid ta peaks neid piisavalt mõistma, et ta saaks tõendamise käigus pakkuda vajalikku tuge.

Tõendamis- ja akrediteerimismääruse artiklis 36 nõutakse, et tõendaja kehtestaks, dokumenteeriks, rakendaks ja säilitaks pädevusprotsessi tagamaks, et kõik tõendajad on neile määratud ülesannete täitmiseks pädevad. See pädevusprotsess hõlmab üldiste ja konkreetsete pädevuskriteeriumide kehtestamist iga isiku jaoks, kes on seotud tõendamise, koolituse, töötajate tulemuslikkuse jälgimisega jne. Lisateabe saamiseks vt tõendamis- ja akrediteerimismääruse I selgitava suunise 5. peatükki, ELi HKS-i tõendamise selgitavat suunist. Tõendaja peab tagama, et tema jätkuva pädevuse elemente uuendatakse, et see hõlmaks ühikute tasuta eraldamise eeskirju, seotud vormide kasutamist ja asjakohast juhendmaterjali. Pädevuse tagamise menetlus peaks olema kavandatud nii, et tõendaja saab valida pädeva tõendamisrühma, mis hõlmab ELi HKS-i juhtivtõendajaid, tõendajaid ja vajaduse korral tehnilisi eksperte.

5.3 Tõendajate erapooletuse nõuded

Tõendamis- ja akrediteerimismäärus sisaldab ELi HKS-i erisätteid tõendaja ja tema tõendamistegevust teostavate töötajate erapooletuse ja sõltumatuse kohta. Need sätted hõlmavad piiranguid ja keelde nii tõendaja kui ka tema töötajate jaoks. Tõendaja peab olema sõltumatu käitajast ja asutustest, kes kauplevad lubatud heitkoguse ühikutega. Kohaldatavate erapooletuse nõuete selgitus on esitatud tõendamis- ja akrediteerimismääruse I selgitava suunise 5. peatükis.

Seoses iga-aastase heitkoguse tõendamisega tähendab ühikute tasuta eraldamise andmete tõendamine, et käitajale ei ole lubatud anda seoses tema ühikute tasuta eraldamise eeskirjade kohase raamatupidamise protsessiga tehnilist tuge/nõustamist. Konsultatsiooni puhul, seoses tootmistaseme arvepidamisega, kehtivad samad nõuded. Tõendaja või sama juriidilise isiku mis tahes osa ei tohi osutada teenuseid, et töötada välja osa seiremetoodikakavas kirjeldatud seire- ja aruandlusprotsessist, sealhulgas seiremetoodika väljatöötamine, võrdlusandmete aruande, uue osaleja andmete aruande, tootmistaseme aruande ja kava enda koostamine. See hõlmab nõustamist heakskiidetud seiremetoodikakava mis tahes elemendi kohta, sealhulgas nõustamist seiremetoodikakavas loetletud kontrollimeetmete ja -menetluste kehtestamise kohta.

Tõendajal või sama juriidilise isiku mis tahes osal, kes pakub tehnilist abi eraldamise andmete kogumise, sealhulgas andmehaldussüsteemide jms jälgimiseks ja aruandluseks rakendatud süsteemi arendamiseks või haldamiseks, tekiks huvide konflikt.

Eespool nimetatud elemendid ei ole ammendavad. See tähendab, et ka muud tegevused võivad põhjustada vastuvõetamatut riski erapooletusele. Aluseks olevatele määrustele vastavuse kontrollimine on siiski tõendaja töö tavapärase osa, nii et seda ei käsitletaks huvide konfliktina võrdlusandmete ja iga-aastaste tootmistaseme aruannete kontrollimisel. AVR sisaldab ka juhtivtõendajate rotatsiooni nõudeid, mis on olulised võrdlusandmete aruannete,

uute osalejate aruannete ja iga-aastaste tootmistaseme aruannete tõendamist teostavate tõendajate jaoks. Kui juhtivtõendaja tõendab käitise ühikute eraldamise andmeid ja/või heitkoguse aruannet viie järjestikuse aasta jooksul, peab ta käitisele tõendamise teenuse osutamisest tegema kolme järjestikuse aasta pikkuse pausi.

Täiendavad juhised erapooletuse nõuete, juhtivtõendaja roteerumise ja meetmete kehtestamise kohta jätkuva erapooletuse ja sõltumatuse tagamiseks on esitatud tõendamis- ja akrediteerimismääruse I selgitava suunise 5. peatükis.

5.4 Teabevahetuse nõuded

Tõendamis- ja akrediteerimismääruse VI peatükk sisaldab nõudeid teabevahetusele riiklike akrediteerimisasutuste ja pädevate asutuste vahel. Neid nõudeid kohaldatakse ka küsimuste suhtes, mis on seotud tõendajatega, kes tegelevad võrdlusandmete aruannete, uue osaleja aruannete ja iga-aastaste tootmistaseme andmete tõendamisega. See tähendab, et:

- iga aasta 15. novembriks, kui need andmed on kättesaadavad, peavad tõendajad, kes teostavad ühikute tasuta eraldamise andmete tõendamist, teatama riiklikule akrediteerimisasutusele oma kavandatud ajast, tõendamise kohast ja nende kontrollitavate käitajate üksikasjadest. Kui andmetes on hiljem muudatusi, peab tõendaja teatama oma kavandatud riikliku akrediteerimisasutusega kokkulepitud aja jooksul (AVR, artikkel 77);
- 31. detsembriks peavad riiklikud akrediteerimisasutused esitama tööprogrammi selle riigi pädevale asutusele, kus kõnealuse riikliku akrediteerimisasutuse akrediteeritud tõendajad teostavad eraldamise andmete tõendamist. See programm sisaldab teavet nende tõendajatega seotud kavandatud tegevuste kohta. Kui kavandatavates tegevustes on muudatusi, tuleb 31. jaanuariks esitada uuendatud tööprogramm (AVR, artikli 71 lõige 1).
- 1. juuniks peavad riiklikud akrediteerimisasutused esitama tegevusaruande selle riigi pädevale asutusele, kus kõnealuse riikliku akrediteerimisasutuse akrediteeritud tõendajad teostavad tasuta eraldamise andmete tõendamist. See aruanne sisaldab teavet riikliku akrediteerimisasutuse menetluste kohta seoses nende tõendajatega. See hõlmab näiteks akrediteerimise üksikasju, valdkonna muudatusi, järelevalve ja ümberhindamise kokkuvõtlikke tulemusi (AVR, artikli 71 lõige 3).
- Riiklikud akrediteerimisasutused peavad jagama teavet tõendajate suhtes kehtestatud haldusmeetmete kohta selle riigi pädeva asutusega, kus riikliku akrediteerimisasutuse akrediteeritud tõendajad teostavad ühikute tasuta eraldamise andmete tõendamist, ning selle riigi pädeva asutusega, kus need tõendajad on asutatud (AVR, artikkel 72).
- Liikmesriikide pädevad asutused, kus tõendaja teostab ühikute tasuta eraldamise andmete tõendamist, peavad esitama tõendaja akrediteerinud riiklikule akrediteerimisasutusele teabevahetuse aruande (AVR, artikkel 73). Teabevahetuse aruanne sisaldab teavet küsimuste kohta, mis pädev asutus leidis võrdlusandmete aruannete, uue osaleja aruannete ja iga-aastaste tootmistaseme aruannete hindamise käigus, koos vastavate tõendamisaruannetega. Samuti võib see hõlmata teavet kontrolli käigus avastatud küsimuste kohta, tõendaja tõendamise sisedokumentide hindamist kooskõlas tõendamis- ja akrediteerimismääruse artikli 26 lõikega 3 või teavet kaebuste kohta. Selle aruande esitamise soovitatud kuupäev on 30. september.

Lisateavet teabevahetuse nõuete mõistmiseks ja eespool nimetatud aruannete jaoks komisjoni vormide kasutamiseks leiate tõendamise ja akrediteerimismääruse I selgitava suunise 10. peatükist ning tõendamise- ja akrediteerimismääruse põhisuunise jaotisest II.10, mis käsitleb teabevahetust.

6 Tõendamise protsess

6.1 Üldine meetod

Põhimõtteliselt järgitakse ühikute tasuta eraldamise eeskirjade kohaste võrdlusandmete aruannete, uue osaleja aruannete ja tootmistaseme aruannete tõendamise korral tõendamise- ja akrediteerimismääruse II peatükis määratletud meetodit. Protsess on kooskõlas meetodiga, mida on juba kasutatud iga-aastaseks heitkoguse andmete tõendamiseks, mis on üks võrdlusandmete aruannete sisenditest. See meetod aitab tõhusalt tõendada andmeid, mis on vajalikud lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamiseks (nt tootepõhised, soojuspõhised, kütusepõhised või protsessiheite käitiseosad).

Võrdlusandmete tõendamiseks vajalike toimingute tegemisel võtab tõendaja arvesse, et tõendamisele ei kuulu käitise tasandil heitkogus, vaid käitiseosa tasandi varasemad tootmistasemed ja muud asjakohased andmed. Kütusepõhise võrdlusaluse ja protsessiheite käitiseosa andmete tõendamise korral võib see tähendada kütusepõhise ja protsessiheite andmete iga-aastase tõendamise käigus tehtud töö kordamist, kui need andmed on erinevalt struktureeritud käitiseosa(de)le.

Peale selle tuleb iga-aastase heitkoguste seirekava asemel arvesse võtta seiremetoodikakava nõudeid. Kui tõendaja leiab mittevastavuse seiremetoodikakavas toodule (või mittevastavuse FARiga või ALCRiga), on käitaja kohustatud parandama kogumisprotsessist pärinevaid andmeid ja vajaduse korral uuendama MMPd.

Neid kaalutlusi kohaldades tuleb tõendamise käigus läbi viia allpool esitatud joonisel kirjeldatud põhitegevused. Need tegevused on omavahel seotud ja üksteisest sõltuvad. See tähendab, et tõendamisprotsessi käigus tehtud järeldused võivad põhjustada vajaduse uuesti üle vaadata üks või mitu varem tõendamisprotsessis võetud meetet ja seejärel neid meetmeid kohandada

- käitise aastane kauplemissüsteemi luba ja sellega seotud heakskiidetud seirekava;
- käitise kirjeldus (sh lihtne vooskeem, kui see aitab parandada selgust), kui see ei sisaldu mõnes eespool nimetatud dokumentidest;
- võrdlusaastate tõendatud heitkoguse aruanded ja tõendamisaruanded (kui need on eraldi dokumendid) ja eelnevate aastate tootmistasemed ning märkused asjakohaste andmete paranduste kohta pärast tõendatud aruande esitamist pädevale asutusele;
- eelmise eraldamisperioodi tõendatud FAR kohane võrdlusandmete aruanne³³;
- võrdlusandmete aruanne ja/või iga-aastane tootmistaseme aruanne (käitise asukoha liikmesriigis kohaldatavas vormis);
- teave selle kohta, kas toimus asjakohane energiaaudit või oli sertifitseeritud energijahtimissüsteem ning kas on mingeid kohaldatavaid energiatõhususe soovitusi (seda teavet saab näiteks võrdlusandmete aruandest või iga-aastasest tootmistaseme aruandest).

Olenevalt lepingu³⁴ koostamise ajastusest ei pruugi ühikute tasuta eraldamise eeskirjade kohane võrdlusandmete aruanne, viimane tootmistaseme aruanne või kõige viimane tõendatud heitkoguse aruanne olla lepingueelses etapis kättesaadav. Sellistes olukordades võib tõendaja kasutada eelmise eraldamistsükli võrdlusandmeid, varasemate aastate tõendatud iga-aastasi heitkoguse aruandeid ja tootmistaseme aruandeid. Kui jooksva perioodi aruanded on kättesaadavad, peab tõendaja teavet uuesti hindama, et tagada lepingulise aja ja tõendamiskava asjakohasus.

Lepingueelse etapi jooksul allkirjastab tõendaja käitajaga lepingu. Tõendamis- ja akrediteerimismääruse artikkel 9 ja EA-6/03 sisaldavad nõudeid lepingu teatavate tingimuste lisamise kohta. Lepingu üks põhiaspekte on tõendamiseks kuluva aja määramine. Tõendamiseks kuluva aja määramine ei saa olla kindlaksmääratud number; kui tõendaja leiab üksikasjaliku tõendamise käigus, et vajalike tegevuste nõuetekohaseks teostamiseks on vaja lisa aega, tuleb pakkumises algselt esitatud tõendamiseks kuluvat aega kohandada. Seetõttu peab lepingus olema selle kohandamise säte. Lisateavet tõendamiseks kuluva aja määramise kohta vt peamised suunised II.12.

6.1.2 Strateegiline analüüs

Tõendamis- ja akrediteerimismääruse artikli 11 kohaselt analüüsib tõendaja käitaja esitatud teabe põhjal tõendamistoimingute laadi, ulatust ja keerukust. Tal tekib arusaam selle kohta, kuidas käitaja on kogunud ja kindlaks määranud ühikute tasuta eraldamise andmed (ja vajaduse korral võrdlusandmed), mida tuleb tõendada. Teave ei hõlma mitte ainult eespool loetletud dokumente, vaid ka muud asjakohast teavet, sealhulgas:

- kauplemissüsteemi luba ja muud keskkonnaloal, kui need annavad asjakohast teavet tootmisprotsesside kohta;
- koopiad seiremetoodikakavaga seotud dokumenteeritud menetlustest, mis käsitlevad

³³ Seda ei rakendatud esimese võrdlusandmete aruandes 2019. aastal, kuna see ei olnud sel ajal, kui tõendajad tegid lepingueelseid töid, üldiselt kättesaadav.

³⁴ Pragmaatiliselt tuleb lepingud tõenäoliselt enne vastava aruandlutsükli aasta lõppu läbi arutada, mistõttu ei pruugi realistlikult olla võimalik enne lepingueelse hindamise läbiviimist võrdlusandmete aruande koopiat (iseגי mustandina) üle vaadata; ja lepinguga seotud läbirääkimiste ootamine, kuni aruande mustand on kättesaadav, tähendab, et käitajatel ei pruugi olla võimalik sõlmida tõendajaga lepingut esitamistähtaja jooksul.

näiteks järgmist:

- seire- ja aruandluskohustuste määramine;
- seiremetoodikakava asjakohasuse ja seire tõhususe korrapärane hindamine;
- NACE ja PRODCOMi koodide ning iga käitiseosa toodetud toodete jälgimine;
- kombineeritud nomenklatuuri (CN) koodide jälgimine käitiseosade piirides toodetud toodete kohta, et määrata kindlaks, kas need on loetletud SPIM määruse I lisas;
- seiremetoodikakava muudatuste jälgimine;
- andmekäsitus ja kontrollimeetmed tagamaks, et andmed ei sisalda anomaaliaid, sealhulgas seoses järgmisega:
 - andmete sisemine ülevaatus ja valideerimine;
 - parandused ja parandusmeetmed;
 - IT ja mõõtesüsteemide kvaliteedi tagamine;
 - väljasttellitavate protsesside kontrollimine;
 - dokumentide ja registrikannete kontrollimine;
- käitaja riskihindamine;
- kuidas käitaja on parandanud mittevastavused või käsitlenud parandussoovitusi, mis olid esitatud tõendamisaruanDES eelmise aasta tootmistaseme aruande või asjakohase võrdlusandmete aruande kohta;
- vajaduse korral kirjavahetus pädeva asutusega selle kohta, kuidas käitaja on käsitlenud mittevastavusprobleeme, millest tõendaja on varasematel aastatel teatanud;
- kui MMPd muudeti, siis muudatuste kirje;
- energiaauditi aruanne või asjakohane teave sertifitseeritud energiajuhtimissüsteemist ning energiatõhususe soovitude rakendamise protseduur, et tõendaja saaks kindlaks teha, millised energiatõhususe soovitused on esitatud ja milline on nende rakendamise staatus;
- tõendid selle kohta, kas mõni tingimuslikkuse eranditest kehtib. Vajalike tõendite tüüp sõltub kohaldatavast erandist ja asjaoludest³⁵;
- muu asjakohane teave, mis toetab tõendajat käitises tehtud toimingute mõistmisel.

Teabe analüüsimisel uurib tõendaja konkreetselt üksikute käitiseosade arvestuse keerukust ja koondandmete neile jaotamise viisi, kohaldatavat võrdluslust, arvutusmeetodi spetsiifilisi üksikasju jne, mis on esitatud seiremetoodikakavas, ning sellega seotud andmevoogu ja sisekontrolli tegevusi.

Kui seiremetoodikakava määrab kindlaks erinevad sisekontrollid andmete kohta, mida on seirekava raames eelneva iga-aastase aruandluse ja tõendamise käigus kontrollitud, peab tõendaja kindlaks tegema, miks kontrollid erinevad ja kas see mõjutab kõiki varem tõendatud

³⁵ Näiteks selleks, et hinnata, kas kolmeaastane tasuvusaeg on ületatud, on vaja järgmisi tõendeid: näiteks energiaauditi aruanDES sisalduv tasuvusaja määratlus või energiaaudiitorite kinnituskirjad tasuvusaja kohta. Kui selline teave ei ole kättesaadav, siis käitaja tasuvusaja arvutused ja arvutuste tegemisel kasutatud sisendandmed. Tõendaja strateegiline- ja riskianalüüs määrab kindlaks, kas on vaja täiendavat teavet.

andmeid.

Kui tõendaja on eelnevatel aastatel viinud läbi sama käitise asjakohast iga-aastast heitkoguse aruannete või iga-aastast tegevusandmete tõendamist, hindab tõendaja strateegilise analüüsi osana, milliseid tõendeid ja andmeid ta oma asutusesisese tõendamise dokumentides võrdlusaluse suhtes hinnatavate aruandeaastate kohta juba omab, et tagada varasemate võrdlusandmete tõendamise tõhus läbiviimine. Näiteks on mõnesid kütuse- ja protsessipõhiseid käitiseosa andmeid tõenäoliselt juba hinnatud iga-aastase heitkoguse tõendamise käigus (nt kütuse/materjali kogused, alumine kütteväärtus jne); seotud mõõtevahendeid on juba kontrollitud ning iga-aastaste tegevuskoha külastuste käigus kontrollitakse seadmete jne korrasolekut. Sellisel juhul peaks tõendaja kaaluma, mil määral need varasemad tõendamised hõlmavad andmeid, mida tõendatakse praeguse võrdlusperioodi suhtes, ja kas varasemate tõendamiste ulatus(ed) kattub (kattuvad) praeguse tõendamisega.

6.1.3 Riskianalüüs:

Tõendaja peab hindama väärkajastamiste, nõuete rikkumiste ja mittevastavuste riske ning nende olulist mõju esitatud andmetele. Riskianalüüsi tulemus määrab kindlaks, kuidas ja mil määral tuleks tõendamistoiminguid välja töötada, kavandada ja rakendada. Riskianalüüs keskendub kaht liiki riskide, st omariskide³⁶ ja kontrolliriskide³⁷ kindlaksmääramisele ja hindamisele. Koos avastamisriskiga moodustavad need riskid üldise tõendamisriski, st riski, et tõendaja esitab ebaõige arvamuse. Lisateavet seoses riskianalüüsiga vt põhisuunistest (tõendamis- ja akrediteerimismääruse põhisuuniste jaotis II.2).

Tõendamis- ja akrediteerimismääruse kohaselt hindab tõendaja strateegilise analüüsi tulemuste põhjal tõenäolisi omariske, kontrolliriske ja avastamisriske. Peale selle hindab tõendaja tõenditele tuginedes tõendamisriske:

- mis on saadud eelneva aasta tegevuskoha külastuste ja küsitluste jne käigus (kui see on asjakohane), et teha kindlaks, kas tõendite kogumise hõlbustamiseks on vaja täiendavaid külastusi; ning
- tuginedes muude kolmandate isikute tõendajate (tooteteabe korral nt finantsaudiitorite) esitatud tõenditele.

Riskianalüüs on järkjärguline protsess ja seda tuleb uuendada, kui üksikasjalikud tõendamistoimingud protsessi analüüsi käigus näitavad, et riskid on suuremad või madalamad kui algselt hinnatud riskid. Sel juhul tuleb uuendada ka tõendamiskava.

6.1.4 Tõendamiskava

Riskianalüüsiga määratakse kindlaks, kuidas tõendaja koostab tõendamiskava, mis koosneb

³⁶ Omariskid on seotud käitaja andmekäsitlemisega, eeldades, et nende riskide vähendamiseks ei ole seotud kontrollimeetmeid, ja ilma käitaja kontrollikeskkonda arvesse võtmata. Omariski näited on järgmised: andmete olulisel määral käsitsi sisestamine ja edastamine; toote- või heiteandmete kogumise ja kvantifitseerimise keerukad andmehaldussüsteemid, mitu käitiseosa, kasutatud heiteallikate ja kütuste keerukus ja arv, eriti kui need on seotud rohkem kui ühe käitiseosa, rikete, sulgemiste või tootmisprotsessi muudatustega jne.

³⁷ Kontrolliriskid on seotud käitaja sisekontrollikeskkonnaga ja sisekontrollide ebaõnnestumise või katkemise võimalusega. Kontrolliriskide näited on järgmised: automatiseeritud kontrollid IT-süsteemis, mis puuduvad või ei tööta nõuetekohaselt, mõõteseadmeid ei kalibreerita, sisemised andmete ülevaatused ja selliste andmete mitteteostatud käsitsi edastamine kontrollimine, mida ei ole teostatud või mida ei teostata nõutava rangusega, võttes arvesse seotud omariski taset.

kolmest elemendist:

- tõendamisprogramm³⁸, milles kirjeldatakse tõendamistoimingute laadi ja ulatust ning aega ja viisi, kuidas neid toiminguid teostatakse. See hõlmab ka kõikide toimingute kavandamist. Tõendamis- ja akrediteerimismääruse artikli 26 kohaselt tuleb toimingute välistamise põhjendused, mis põhinevad tõendaja riskianalüüsil, täielikult dokumenteerida tõendamise sisedokumentides;
- testimiskava, milles määratakse kindlaks kontrollimeetmete testimise ulatus ja meetodid ning kontrollimeetmetega seotud menetlused;
- andmete valimi võtmise kava, milles määratakse kindlaks andmete kogumise ulatus ja meetodid seoses selliste andmepunktidega, mis on heite koondandmete alus; ja kogutud andmetega tehtavad testid; ja plaan vastusteks, kui andmete valimi testimine tekitab probleeme.

Vt riskianalüüsi põhisuunist (tõendamis- ja akrediteerimismääruse peamised suunised II.2) selle kohta, kuidas riskianalüüs mõjutab tõendamiskava koostamist.

Pange tähele, et kui käitised on kohustatud tegema energiaauditeid või kasutama sertifitseeritud energijahtimissüsteeme vastavalt EED artiklile 8 või seda artiklit rakendavale riiklikule seadusele ning auditid viidi läbi aastatel 2019–2022, peaks tõendamisprogramm sisaldama tegevusi energiatõhususe soovitude rakendamise ja vajaduse korral energiatõhususe tingimuslikkuse erandite kohaldamise kontrollimiseks.

6.1.5 Protsessi analüüs (üksikasjalik tõendamine)

Tõendamise selle etapi eesmärk on koguda ja dokumenteerida üksikasjalikud tõendid, mille põhjal tõendaja saab esitada oma arvamuse. Protsessi analüüsi käigus peab tõendaja rakendama tõendamiskava. Selles etapis peab tõendaja tegema järgmist:

- seiremetoodikakava rakendamise hindamine: andmekäsitluse, kontrollitoimingute ja menetluste hindamine ning käitiseosa süsteempiiride ja meetodikate rakendamise kontrollimine;
- seiremetoodikakava ühikute tasuta eraldamise eeskirjade nõuetele vastavuse hindamine, et kinnitada seiremetoodikakava vastavust nõuetele;
- sisuliste andmetestide tegemine, mis koosnevad andmete tõendamisest, analüütilistest menetlustest ja seire/andmete kogumise meetodika kontrollimisest;
- vajaduse korral kontrollimine ja kinnitamine, kas energiatõhususe soovitude rakendamine on lõpetatud ja kui ei, siis kas sellele tingimuslikkusele kohaldub mõni erand (vaadake juhenddokumenti nr 12 „energiatõhusus”, kus on kirjeldatud, milliseid kontrole tõendaja teeb).

Tõendaja kasutab mainitud kontrollide tegemiseks eri tehnikaid ja meetodeid: nt teeb küsitlusi, jälgib, kuidas käitajad rakendavad kontrollitoiminguid, jälitab andmeid tagasi lähteandmeteni jne. Lisateavet leiate tõendamis- ja akrediteerimismääruse I selgitavast suunistest ning tõendamis- ja akrediteerimismääruse peamistest suunistest II.3, mis käsitlevad

³⁸ Tõendamisprogramm ei ole ainult tegevuskoha külastuse päevakord, vaid peaks andma piisavalt üksikasjalikku teavet kavandatud testide ja toimingute kohta, et teavitada tõendamisrühma liikmeid sellest, milliseid toiminguid tuleks läbi viia.

protsessi analüüsi. Käesoleva dokumendi jaotis 7 hõlmab lisateavet selle kohta, milliseid konkreetseid kontrolle teeb tõendaja ühikute tasuta eraldamise seisukohast oluliste andmete korral. Jaotis 8.1 sisaldab juhiseid, milliseid täiendavaid kontrolle tuleks teha iga-aastase tootmistaseme aruande tõendamisel.

Tõendaja kasutab oma tegevuste planeerimisel lähtepunktina heaks kiidetud MMPd. Mõnel juhul võivad andmekogumid olla nende kõigi testimiseks liiga ulatuslikud. Kui tõendaja riskianalüüs seda õigustab, võib tõendaja rakendada andmete või kontrollitoimingute suhtes valimi võtmist, et pöörata tähelepanu olulistele aspektidele. Valimi võtmise rakendamise põhimõtteid vt tõendamis- ja akrediteerimismääruse põhisuunise jaotisest II.4.

Kui leitakse väärkajastamisi, mittevastavusi ja nõuete rikkumisi, kohandab tõendaja vastavalt strateegilisi ja riskianalüüse ning tõendamiskava.

6.1.6 Tegevuskoha külastused

Tõendamis- ja akrediteerimismääruse artiklite 21 ja 31 kohaselt on võrdlusandmete aruannete kontrollimiseks nõutavad tegevuskoha külastused. Tegevuskoha külastuse eesmärk on koguda piisavalt tõendeid, et järeldada piisava kindlusega, et käitaja andmete aruanne ei sisalda olulisi väärkajastamisi. Tegevuskoha külastuste toimingud on järgmised:

- töötajate küsitlemine, dokumentide ülevaatamine ja käitaja menetluste hindamine praktikas;
- käitise ja käitiseosa süsteemipiiride andmevoo kontrollimine ning lähtevoogude ja heiteallikate täielikkuse hindamine;
- kontrollimeetmete tegelik testimine ja heakskiidetud seiremetoodikakavas nimetatud menetluste kohaldamise hindamine;
- füüsiliste tõendite hankimine mõõteseadmete, seiresüsteemide ja protsesside hindamise kaudu³⁹.

Tõendaja riskianalüüsis määratakse kindlaks, kas külastatakse täiendavaid asukohti ja millisel ajal tegevuskohta külastatakse.

Kütusepõhise võrdlusala ja protsessiheite käitiseosade võrdlusandmete aruannete ja soojuspõhise võrdlusala käitiseosa mõnede elementide tõendamisel tuleb arvestada, et võrdlusperioodiga seotud andmeid on mõnel juhul iga-aastase heitkoguste tõendamise käigus juba tõendatud. Kui käitiseosa hõlmab kogu käitist või selle olulist osa, nt avamererajatised, ning iga-aastase heitkoguse tõendamise käigus on sama tõendaja tõendanud kõiki andmeid, ei pruugi olla vaja teha täiendavaid tegevuskoha külastusi võrdlusandmete aruannete tõendamisel, kui see on tõendaja riskianalüüsiga põhjendatud ja kõik asjakohased dokumendid on kättesaadavad keskses asukohas. See ei tähenda tegevuskoha külastusest vabastamist. Iga-aastase heitkoguse tõendamise käigus tehti külastus ja sellisel juhul on nõutav täiendav külastus keskses asukohta, kus on olemas juurdepääs kõikidele dokumentidele ja andmetele. Tõendaja peab pöörama erilist tähelepanu järgmisele:

- kas varasemate perioodide heitkoguse andmete või tootmistaseme tõendamise ulatus

³⁹ Tuleb märkida, et andmete kogumise ajal kasutusel olnud juhtimissüsteemide ja mõõtevahendite tüüp ja olek on oluline. Seega peavad süsteemide ja mõõteriistade jms kontrollid kohapealse külastuse ajal kajastama esimese tsükli võrdlusandmete varasemat olemust; praegu kasutusel olevate juhtseadiste ja instrumentide kontrollimine ei pruugi olla andmestiku jaoks asjakohane.

hõlmab sama ulatust nagu võrdlusandmete aruannete tõendamiseks;

- kas iga-aastase heitkoguse tõendamise käigus hinnati tõendatavaid tasuta eraldamise andmeid, meetodikaid ja käitise süsteemipiire ning andmekäsitlusi, kontrollitegevusi ja menetlusi;
- käitistele kohaldatakse energiaauditeid või sertifitseeritud energiajuhtimissüsteeme vastavalt EED artiklile 8. Sellistel juhtudel peab tõendaja kontrollima energiatõhususe soovituste rakendamist. See võib nõuda täiendavat tegevuskoha külastust (vt jaotis 2.4).

Kui need valdkonnad ei ole hõlmatud ja kõiki asjakohaseid andmeid ei ole enne tõendatud, on vaja täiendavaid külastusi. Täiendavat infot tegevuskoha külastuste kohta seoses tootmistaseme aruande tõendamisega, vt palun jaotist 8.3.

Tegevuskoha külastused tuleb läbi viia füüsiliselt. Vääramatu jõu asjaolude korral lubab AVR tõendajal teha „virtuaalseid” tegevuskoha külastusi⁴⁰, kui kõik tingimused on täidetud. Kohaldatavate tingimuste kohta lisateabe saamiseks vaadake peamisi suuniseid II.5 tegevuskoha külastuste kohta.

6.1.7 Väärkajastamiste, mittevastavuste ja nõuete rikkumiste käsitlemine

Tõendaja peab aegsasti teavitama käitajat, kui ta on tuvastanud väärkajastamisi, mittevastavusi või nõuete rikkumisi.

Väärkajastamised	Väljajätmine, väärkajastamine või viga käitaja võrdlusandmete aruandes, uue osaleja aruandes või iga-aastases tootmistaseme aruandes. See ei hõlma ühikute tasuta eraldamise eeskirjade alusel lubatavat mõõtemääramatust.
Mittevastavused	Ükskõik milline tegevus või tegevuse väljajätmine, mis on vastuolus seiremetoodikakavaga. Mittevastavuse näited hõlmavad seda, et võrdlusandmete või iga-aastase tootmistaseme õigeks arutamiseks ei rakendata meetodikat. Kui mittevastavus põhjustab esitatud andmetes vea, väärkajastamise või väljajätmise, käsitletakse seda ka väärkajastamisena.
Nõuete rikkumine	Ükskõik milline tegevus või tegevusetus, mis ei ole kooskõlas FAR, ALCR või muude asjakohaste õigusaktidega. See hõlmab riiklikke õigusakte. Mõnedel juhtudel võib mittevastavus olla samuti FARi või ALCRI nõuete rikkumine.

Käitaja peab kõrvaldama kõik tõendaja tuvastatud väärkajastamised, mittevastavused ja nõuete rikkumised. Seda saab teha näiteks võrdlusandmete aruande andmete või tootmistaseme aruande parandamisega, seiremetoodikakava uuendamisega, ja kui see on

⁴⁰ Virtuaalne tegevuskoha külastus on veebikeskkonnas läbiviidav külastus, mis võimaldab ELi HKSi (juhtiv)tõendajatel, ekspertidel ja käitaja töötajatel teostada tegevusi ja protsesse kaugjuhtimise teel, sõltumata füüsilisest asukohast.

asjakohane, seiremetoodikakava puuduste kõrvaldamisega jne.

Kui tõendaja on tuvastanud nõuete rikkumise, peab käitaja teavitama pädevat asutust. Sama kehtib ka juhul, kui heaks kiidetud MMP ei ole kooskõlas FARi või ALCRiga. Seoses pädeva asutuse heakskiiduga on käitaja kohustatud parandama nõuete rikkumised ja tõendaja märgib kõik ülejäänud nõuete rikkumised oma aruandesse.

Parandatud väärkajastamised, mittevastavused ja nõuete rikkumine tuleb dokumenteerida tõendamise sisedokumentides.

Kui väärkajastamisi, mittevastavusi ja nõuete rikkumist ei parandata, peab tõendaja hindama nende küsimuste olulist mõju esitatud andmetele. Vt jaotis 6.4.2.

Tõendaja teeb täiendavaid toiminguid, kui on tuvastatud andmelüngad (vt jaotis 7.3).

6.1.8 Järeldused tõendamise tulemuste kohta

Tõendamise lõpuleviimisel ja kõiki tõendamise käigus kogutud tõendeid arvesse võttes on tõendaja kohustatud teostama tõendamise- ja akrediteerimismääruse artiklis 24 loetletud toiminguid. Selle etapi põhiaspekt on see, et tõendaja peab tagama, et ta on oma arvamuse toetuseks kogunud piisavalt tõendeid. Lisateavet vt tõendamise- ja akrediteerimismääruse I selgitava suunise jaotisest 3.2.10.

Pärast tõendite hindamist ja enne tõendamise lõpuleviimist on tõendajal hea tava saada käitise kõrgemalt juhtkonnalt allkirjastatud vahendite haldaja kinnitus, milles juhtkond kinnitab, et ta on esitanud kogu teabe ja tõendid, mida tõendaja vajab oma ülesande täitmiseks. Selles aruandes võiksid olla kirjalikult kinnitatud kõik põhjendused, mis on tehtud erandite tegemiseks ühikute tasuta eraldamise eeskirjade kohaldamisest (näiteks seoses suurima täpsusega andmete nõude kohaldamisega).

Sellised vahendite haldaja kinnitused toetavad tõendajaid tõendamise riskide ja võimalike kohustuste haldamisel. Vahendite haldaja kinnituse näide on esitatud 4. lisas. Tuleb märkida, et vahendite haldaja kinnitus ei vabasta tõendajat andmete ning seiremetoodikakavale ja ühikute tasuta eraldamise eeskirjadele vastavuse üksikasjalikust kontrollimisest; samuti ei vabasta see tõendajat riikliku akrediteerimisasutuse täiendavatest kontrollidest ja sanktsioonidest (kui need on asjakohased).

Sõltumatu ülevaatus

Enne tõendamisaruaande esitamist tuleb tõendamise sisedokumentidele ja tõendamisaruaandele teha sõltumatu ülevaatus. Lisateavet vt tõendamise- ja akrediteerimismääruse I selgitava suunise jaotisest 3.2.11.

Tõendamise sisedokumendid

Tõendaja peab koostama tõendamise sisedokumendid, et anda täielik ülevaade hindamistest ja otsustest, mis võimaldasid tõendajal piisava kindlusega jõuda oma arvamuseni. Kõik kasutatud asjakohased dokumendid ja kõik eelmiste tõendamisetappide leiud on lisatud tõendamise sisedokumentidesse koos neid ühendava asjakohase kontrollijäljega. Vt tõendamise- ja akrediteerimismääruse I selgitava suunise jaotis 3.2.12.

Tõendamisaruanne

Tõendamise- ja akrediteerimismääruse artikli 27 kohaselt esitab tõendaja käitajale tõendamisaruaande koos lõpliku arvamusega. Vt jaotis 6.5.

6.2 Tõendamise ulatus

Iga käitaja esitatud individuaalse andmete aruande kohta peab tõendaja esitama piisava kindluse alusel arvamuse selle kohta, et esitatud võrdlusandmed või iga-aastased tootmistaseme andmed ei sisalda olulist väärkajastamist⁴¹. See töö viiakse läbi tõendamis- ja akrediteerimismääruse artikli 6, artikli 7 lõike 2 ja artikli 7 lõike 3 alusel, mis tähendab, et tõendatud võrdlusandmete aruanne, uue osaleja andmete aruanne või tootmistaseme aruanne peab olema usaldusväärne – tegelikkuse tõepärane esitus. Tõendajad peavad kavandama ja tegema oma tööd kutsealase skeptitsismiga, mis on avalikes huvides ja sõltumatu muudest ühikute tasuta eraldamise eeskirjade kohase protsessi osapooltest.

Tõendamise ulatus on määratletud ülesannetega, mida tõendaja peab tõendamise eesmärgi saavutamiseks täitma: st tagama, et tasuta eraldamist käsitlevaid andmeid on jälgitud kooskõlas FARi ja ALCRiga ning et esitatakse usaldusväärsed ja õiged võrdlusandmed ning eraldamise andmed. Tõendamis- ja akrediteerimismääruse artikli 7 lõike 4 kohaselt peab tõendaja hindama järgmist:

- kas võrdlusandmete aruanne, uue osaleja aruanne või tootmistaseme aruanne on täielik ja vastab ühikute tasuta eraldamise eeskirjade IV lisa nõuetele;
- kas käitaja on tegutsenud kooskõlas heakskiidetud seiremetoodikakava nõuetega⁴²;
- kas võrdlusandmete aruande, uue osaleja aruande või tootmistaseme aruande andmed ei sisalda olulisi väärkajastamisi. Selleks, et tõendaja jõuaks selle järelduseni, peab ta hankima käitajalt selged ja objektiivsed tõendid, mis toetavad esitatavaid andmeid. Selleks et saada tõendeid, mis on vajalikud piisava kindluse tagamiseks ning anda hinnang andmete ja nendega seotud teabe olulisele õigsusele, kasutab tõendaja analüütilisi menetlusi, tõendab andmeid ning hindab seiremetoodika rakendamist kooskõlas tõendamis- ja akrediteerimismääruse artiklitega 15, 16 ja 17. Võrdlusandmete ja võrdlusandmete konkreetsete elementide olulisuse läviväärtused on esitatud tõendamis- ja akrediteerimismääruse artikli 23 lõikes 4 ning selgitus ühikute tasuta eraldamise eeskirjadele vastava olulisuse analüüsi kohaldamise kohta on esitatud punktis 6.4.2.
- Teavet saab esitada seoses käitaja andmekäsitluse, juhtimissüsteemi ja sellega seotud menetlustega, et parandada nende seire ja aruandluse tulemuslikkust. See tegevus on tugevalt seotud tõendamis- ja akrediteerimismääruse artikli 27 lõike 3 punktiga p ja artikliga 30. Tõendajal on kohustus kaaluda ja hinnata, kas käitaja seire- ja aruandlusprotsessi parandamiseks on valdkondi, mille eesmärk on parandada esitatud andmete rangust, usaldusväärset ja kvaliteeti. See on eelkõige seotud andmekäsitlusega, käitaja riskihindamise, kontrollimeetmete, kontrollisüsteemi hindamisega ja seiremetoodikakavas nimetatud menetlustega. Kui on valdkondi, mida on vaja parandada, peab tõendaja lisama tõendamisaruan데sse soovitusel parandamiseks⁴³.

⁴¹ Oluline väärkajastamine on väärkajastamine, mis tõendaja arvates ületab üksikult või koos muude väärkajastamisega olulisustaseme või võib mõjutada käitaja või õhusõiduki käitaja aruande käsitlemist pädeva asutuse poolt.

⁴² Vt jaotis 2.2, mis käsitleb seiremetoodikakava heakskiitmist seoses ühikute tasuta eraldamise taotluse esitamise ajastusega.

⁴³ Kuigi tõendaja peaks soovitusel osana tuvastama kontrollimeetmetes esinevad puudused ja teavitama

Käitaja üks olulisemaid ülesandeid on töötada välja olemasolevate andmete koostamise metoodika, mida täiendavad (konservatiivsed) eeldused ja hinnangud, kui see on vajalik – varasemate perioodide võrdlusandmete määramiseks ja nende andmete omistamiseks käitiseosadele. Eesmärk on kasutada ainult „suurima saavutatava täpsusega andmeallikaid“. See tähendab, et kui käitaja jaoks on saadaval mitu sama varasemate perioodide andmekogumi allikat, mille hulgast ta saab valida, peab käitaja valima suurima saavutatava täpsusega andmed ja lisama kinnituseks muudest allikatest pärinevad andmed. Selle andmete koostamise protsessi olemus tuleb dokumenteerida seiremetoodikakavas põhjendusega, miks peetakse valitud andmeid suurima saavutatava täpsusega andmeteks (vt jaotist 2.3).

Tõendamise põhiaspekt on seega seiremetoodikakava hindamine tõendaja poolt. Seoses tõendaja hinnanguga kehtib seiremetoodikakavadele järgnev:

- Tõendaja kontrollib strateegilises analüüsis, kas seiremetoodikakava on pädeva asutuse heakskiidetud viimane versioon, kas aruandeperioodi(de)l on tehtud muudatusi seiremetoodikakavas, kas need muudatused on olnud olulised ja kas pädev asutus on need heaks kiitnud. Lisateavet muudatuste olulisuse kohta on esitatud juhenddokumendis nr 5, mis käsitleb seiret ja aruandlust seoses ühikute tasuta eraldamise eeskirjadega.
- Seiremetoodikakava rakendamise hindamisel kontrollib tõendaja ka seiremetoodikakava heakskiitmise seotud pädeva asutuse kirjavahetust.
- Pädev asutus on heakskiitmise ajal kontrollinud seiremetoodikakava ühikute tasuta eraldamise eeskirjade suhtes.
- Tõendaja kasutab andmete täpsuse hindamise lähtepunktina heakskiidetud seiremetoodikakava.
- Tõendaja kontrollib seiremetoodikakava erinevate elementide rakendamist ja hindab, kas iga käitiseosa tegelik olukord kajastab seda, mis on kirjas seiremetoodikakavas.
- Teataval määral teeb tõendaja seiremetoodikakava ja ühikute tasuta eraldamise eeskirjade vahelist ristkontrolli: hindab käitiseosa süsteemiire, kontrollib kontrollimeetmete ja menetluste asjakohasust ja rakendamist jne.
- Kui tõendaja tuvastab nõuete rikkumise, teavitab tõendaja käitajat. Käitaja peab teavitama pädevat asutust ja parandama nõuete rikkumise kokkuleppel pädeva asutusega (nt uuendades seiremetoodikakava ja saades pädeva asutuse heakskiidu).
- Parandatud nõuete rikkumine ja tegevus nende parandamiseks dokumenteeritakse tõendamise sisedokumentides.
- Nõuete rikkumise korral, mida ei ole parandatud, hindab tõendaja esitatud andmetele avalduvat olulist mõju.
- Nõuete rikkumine, mida ei ole parandatud enne tõendamisaruaruande esitamist käitajale, tuleb lisada tõendamisaruaruandesse.

Tõendaja teeb kõikide raporteerimise tsüklite juures järgmist:

- hindab, kas käitiseosad ja nende süsteemiirid on määratletud õigesti;

- kontrollib, kas esitatud metoodika on läbipaistev ja võimaldab täielikke kontrollijälgi esmastest andmeallikatest kuni lõplike näitajateni ühikute tasuta eraldamise eeskirjade kohases võrdlusandmete aruandes;
- kontrollib seiremetoodikakava täielikkust, tagades, et ei ole tekkinud lünki ega tehtud topeltarvestust;
- kontrollib, kas kontrollimeetmed ja -menetlused on asjakohaselt kehtestatud, rakendatud, dokumenteeritud ja hallatud ning kas need on tulemuslikud riskide vähendamiseks. Tõendaja kontrollib kontrollimeetmeid ja menetlusi samamoodi nagu iga-aastase heitkoguse tõendamise puhul. Lisateave kontrollimeetmete ja menetluste kontrollimise kohta on esitatud tõendamise- ja akrediteerimismääruse põhisuunise jaotises II.3, mis käsitleb protsessi analüüsi;
- vajaduse korral kontrollib ja kinnitab, kas energiatõhususe soovitude rakendamine on lõpetatud ja kui ei, siis kas sellele tingimuslikkusele kohaldub mõni erand (lisateabe saamiseks vaadake juhenddokumendi nr 12 jaotist 7).

6.3 Andmete hindamine

Protsessi analüüsi käigus teostab tõendaja üksikasjaliku andmete tõendamise ning kontrollib rakendatud andmete kogumise ja seiremetoodika rakendamist. See põhineb tõendamiskaval ning strateegilise analüüsi ja tõendaja riskianalüüsi tulemustel. Lisaks ühikute tasuta eraldamise eeskirjade IV lisa ja ühikute tasuta eraldamise eeskirjade artikli 10 lõike 5 nõuetes tuvastatud andmete kontrollimisele kontrollib tõendaja konkreetselt järgmisi elemente. Need kontrollid moodustavad osa tõendamiskavast:

- kontrollimine, kas kõik heitkoguse, sisendite, väljundite ja energiavoogude andmed on omistatud käitiseosa(de)le õigesti kooskõlas süsteemipiiridega. Tõendaja andmekontrollid hõlmavad näiteks järgmist:
 - kontrollib, kas IV lisa lõike 2 punkti 2 kohaselt üksikutele käitisosadele omistatud aastaste tõendatud heitkoguste summa vastab asjaomase aasta tõendatud heitkoguse kogusummale; kui need andmed ei ole vastavuses, peab tõendaja kontrollima, kas:
 - käitise tegevustega on seotud heitkogused, mis ei vasta tasuta eraldamisele. Juhenddokumendi nr 5 jaotises 4.2 on esitatud täiendavat teavet mitte-abikõlblike tegevuste kohta (vt ka allpool olevat tabelit 5);
 - kõik käitaja parandused, mis on tehtud pärast asjakohast tõendatud aruannet, on mõistlikud⁴⁴;
 - täiendavad heitkogused on omistatud käitiseosadele, mida ei esitata iga-aastaste heitkoguse aruannetega, näiteks „sisemised lähtevood“⁴⁵

⁴⁴ Tõendaja peaks kontrollima, kas ta töötab iga-aastase heitkoguse aruande uusima versiooniga, sest on võimalik, et pädevale asutusele on teatatud hilisemast muudatusest, kuid heitkoguse aruannet ei olnud vaja uuesti tõendada.

⁴⁵ Vt juhenddokumendi nr 5 jaotis 4.2.

või imporditud mõõdetava soojusega samaväärsed heitkogused, ning et need lisaheitkogused arvutatakse õigesti ilma andmelünkade või topeltarvestuseta;

- heitgaaside impordi ja ekspordi asjakohased parandused on arvutatud õigesti (vt juhenddokumendi nr 5 jaotised 4.3 ja 7.3);
 - kinnitus selle kohta, et kui käitaja esitab tavaliselt iga-aastased heitkoguse aruanded, kasutades massipõhist heitekoefitsienti; võrdlusandmete aruandes energia aruandluseks kasutatav alumine kütteväärtus määratakse kindlaks kooskõlas standardtingimustes kehtestatud alumise kütteväärtuse esitamise nõudega;⁴⁶
- kontrollimine, kas andmed on täielikud ja kas on esinenud andmelünki või topeltarvestust;
- kontrollimine, kas tootepõhiste võrdlusaluste tootmistasemed põhinevad ühikute tasuta eraldamise eeskirjade I lisas loetletud tootemääratluste õigel kohaldamisel;
- kontrollimine, kas soojuspõhise võrdlusaluse käitiseosade, kaugkütte käitiseosade, kütusepõhise võrdlusaluse käitiseosade ja protsessiheite käitiseosade tootmistasemed on vastavalt toodetud toodetele ning kooskõlas otsusega (EL) 2019/708 (CO₂-heite ülekandumise ohuga sektorite loetelu);
 - Nende kontrollide käigus kinnitatakse, et võrdlusandmete aruandes või tootmistaseme aruandes esitatud NACE/PRODCOMi koodid on kooskõlas käitaja selliste deklaratsioonide muude tõenditega või et on õigustatud põhjus, miks on deklareeritud koodi muudetud.
- kontrollimine, kas sisendid, väljundid ja heitkogused on õigesti omistatud käitiseosadele vastavalt SPIM määruse lisas I loetletud kaupade tootmisele;
 - kinnitus selle kohta, et võrdlusandmete aruandes või tootmistaseme aruandes deklareeritud CN-koodid on kooskõlas käitaja muude tõenditega sellise deklareerimise kohta; või et koodi muutmiseks on piisav ja mõistlik põhjendus. See teave lisatakse tõendamisaruan데sse, et pädev asutus saaks seda oma läbivaatamise käigus mõista ja hinnata.

⁴⁶ Standardtingimused on määratletud seire- ja aruandlusmääruse artikli 3 lõikes 50.

Tabel 5. Tegevused, mis ei ole tasuta eraldamiseks abikõlblikud

Ühikute tasuta eraldamise eeskirjade jaotises 4.2 kirjeldatakse tegevusi, mis ei ole tasuta eraldamiseks abikõlblikud ja pööratakse tähelepanu eelkõige järgmisele:

„..... pärast kõikide sisendite, väljundite ja heite omistamist käitiseosadele jäävad osad sisendid, väljundid ja heitkogused kõikidele käitiseosadele omistamata, sest need elemendid ei ole tasuta eraldamiseks abikõlblikud. See kehtib eelkõige järgmise kohta:

- *elektrienergia tootmiseks kasutatavad kütused ja/või mõõdetav soojusenergia ning nendega seotud heitkogused;*
- *mõõdetav soojusenergia, mis on toodetud lämmastikhappe käitiseosades või imporditud HKS-i mittekuuluvatest üksustest;*
- *ELi HKS-i käitistele eksporditud soojusenergiaga seotud heitkogused;*
- *heitgaasid või kütused, mida tõrvikpõletatakse muuks otstarbeks kui ohutus-tõrvikpõletamine toote võrdlusalusena kasutatavatest käitiseosadest väljaspool, ja nendega seotud heitkogused.“*

Tõendaja võib tõendamise käigus leida andmetes väärkajastamisi või mittevastavusi andmete ja seiremetoodikakava vahel. Sellisel juhul palub tõendaja käitajal parandada tuvastatud vead, väärkajastamised või väljajätmised ja mittevastavused.

Käitaja peab uuendama ja parandama seiremetoodikakava, kui tõendaja leiab, et see on FARis või ALCRis sätestatu kohaselt mittetäielik, ekslik või vastuoluline. Käitaja peab parandama seotud võrdlusandmed ja eraldamise andmed seiremetoodikakava paranduste alusel ning tõendaja võtab neid muudatusi arvesse uuendatud seiremetoodikakava (kui see on asjakohane) ja võrdlusandmete aruande või tootmistaseme aruande hilisemal tõendamisel. Lisateavet selle kohta, kuidas käsitleda tuvastatud mittevastavusi ja nõuete rikkumisi FARi või ALCRI suhtes, vt jaotisest 6.2.

Kui võrdlusandmete aruande või tootmistaseme aruande jaoks nõutavad andmed ei ole kättesaadavad ja esineb andmelünki, peab käitaja kasutama andmelünga täitmiseks alternatiivset meetodikat või andmeallikat, tingimusel et see meetodika või andmeallikas on loetletud seiremetoodikakavas (ühikute tasuta eraldamise eeskirjade artikli 12 lõige 2). Kui seiremetoodikakava ei sisalda sellist meetodikat või andmeallikat, peab käitaja kasutama asjakohast hindamismeetodit, et määrata kindlaks konservatiivsed asendusandmed perioodil, mil andmelünk on olemas, ja vastava parameetri suhtes. Käitaja peab esitama piisavad põhjendused andmelünga ja võrdlusandmete aruandes kasutatud meetodi kohta.

Võrdlusandmete kontekstis tähendab „konservatiivne“ eelduste kogumi määratlemist selle tagamiseks, et lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamise olulistele parameetritele määratakse väärtused nii, et selle tagajärjel saadav eraldis ei ole suurem kui selle parameetri tegeliku väärtuse rakendamise korral⁴⁷. Andmelüngad tuleb sulgeda läbipaistvalt. Lisateave selle kohta, milliseid kontrole tõendaja nende andmelünkadega seoses teeb, on esitatud jaotises 7.3.

Tõendaja peab otsustama, kas allesjäänud väärkajastamised, mittevastavused või nõuete rikkumised avaldavad esitatud andmetele olulist mõju (vt jaotis 6.4.2). Kui esitatud andmetele

⁴⁷ See tähendab, et sellest tulenev esialgne eraldis on konservatiivse hinnangu tegemisel pigem väiksem kui suurem – see on erinev sellest, mida kohaldatakse iga-aastaste heitkoguse aruannete korral.

olulist mõju avaldavad probleemid jäävad tõendamise lõpus lahendamata, peab tõendaja esitama negatiivse arvamuse. Peale selle lisatakse tõendamisaruan데sse kõik parandamata väärkajastamised, mittevastavused ja nõuete rikkumised, sealhulgas põhjendus, miks mõnel neist on esitatud andmetele oluline mõju.

Kui alles jäävad ainult väärkajastamised, mittevastavused või nõuete rikkumised, millel ei ole esitatud andmetele olulist mõju, võib tõendaja koos märkustega esitada positiivse arvamuse. Tõendaja peab loetlema need probleemid tõendamisaruan데s. See kehtib ka andmekogumite kvantifitseerimisvigade kohta käitiseosa tasandil ja mittekoondatud tasandil, st kui käitiseosades on parandamata vigu, kuid need ei avalda andmetele olulist mõju, tuleb need siiski esitada. Sellega juhitakse neile pädeva asutuse tähelepanu.

Kui väärkajastamisi või mittevastavusi ei leitud või kui kõik väärkajastamised ja mittevastavused parandati täielikult, võib tõendaja esitada positiivse arvamuse, mis kinnitab, et võrdlusandmete aruanne või iga-aastane tootmistaseme aruanne on tunnistatud rahuldavaks.

Sellise tõendaja arvamuse sõnastus on esitatud komisjoni pakutud tõendamisaruan데 vormis.

6.4 Metoodilised valikud

6.4.1 Kindlustase

Tõendamis- ja akrediteerimismääruse artikli 7 lõike 1 kohaselt peab tõendaja teostama tõendamise eesmärgiga esitada aruanne, milles on piisava kindlusega järeldatud, et käitaja aruanne (nt võrdlusandmete aruanne) ei sisalda olulisi väärkajastamisi. Tõendaja esitatud arvamuses andmete täpsuse kohta antud kindlustase on seotud tõendamise põhjalikkuse ja üksikasjalikkusega. Piisava kindluse kohaldamise kohta vt selgitust tõendamis- ja akrediteerimismääruse I selgitava suunise jaotist 3.1.4.

Tõendajal on võimalus mõjutada või parandada andmete kvaliteeti, esitades mõistlikud parandussoovitused, mida käitaja peab tulevaste andmekogumise tsüklite korral arvesse võtma, uuendades oma seiremetoodikakava. Kui käitajal on mõjuv põhjus soovitude mitteametamiseks, peab ta pädevale asutusele selgitama, miks ta ei pea tõendaja soovitusi arvesse võtma. Näiteks seetõttu, et käitaja ei nõustu tõendaja soovitustega põhjendamatute kulude või tehnilise teostamatuse tõttu. Nende küsimuste üle otsustamine on pädeva asutuse kohustus.

Sellega seoses peaks tõendajal olema lubatud uurida kontrollijälge kuni esmaste andmete loomise punktini, näiteks tootmisprotokollide või kütusearveteni.

6.4.2 Olulisus

Olulisus on tõendamise põhielement ja see on tähtis kahes aspektis:

- mõiste ise on asjakohane, kui tõendaja määrab kindlaks tõendamistoimingute laadi, ajastuse ja ulatuse: nende toimingute kavandamine ja kujundamine põhinevad väärkajastamise ja mittevastavuste riskide hindamisel ning nende võimalikul olulisel mõjul esitatud andmetele.
- Teiseks on olulisus tähtis selle jaoks, et teha kindlaks, kas võrdlusandmete/uue osaleja aruan데 või iga-aastane tootmistaseme aruanne saab tunnistada rahuldavaks.

Rahuldavaks võib pidada ainult aruandeid, mis ei sisalda olulisi väärkajastamisi⁴⁸.

Olulisusel on nii kvantitatiivne kui ka kvalitatiivne aspekt. Kvantitatiivne aspekt sõltub vea mõju suuruselt ja iseloomust üldistele esitatud andmetele, samas kui kvalitatiivne aspekt on suures osas kindlaks määratud teguritega, mis võivad mõjutada andmete kasutajat, st pädevat asutust (nt konkreetsed tingimused, olenemata sellest, kas tegemist on nõuete rikkumisega jne).

Kvantitatiivse aspekti puhul on oluline olulisustase.

Ühikute tasuta eraldamise määruse kohasel võrdlusandmete ja iga-aastase tootmistaseme aruande tõendamisel täpsustatakse tõendamis- ja akrediteerimismääruse artikli 23 lõikes 4 andmekogumi konkreetsete elementide olulisustaset. Olulisustase on $\pm 5\%$ esitatud väärtustest järgmiste üksikute elementide puhul⁴⁹:

- a) käitise koguheide⁵⁰, kui võrdlusandmete aruandes, uue osaleja aruandes või iga-aastases tootmistaseme aruandes esitatud andmed on seotud heitkogusega või
- b) mõõdetava soojuse impordi ja tootmise netokogus käitise tasandil, kui see on asjakohane, kui võrdlusandmete aruande, uue osaleja aruande või iga-aastase tootmistaseme aruande andmed on seotud mõõdetava soojusenergia andmetega, või
- c) käitises imporditud ja toodetud heitgaaside koguste summa, kui see on asjakohane, või
- d) iga asjakohase tootepõhise võrdlusaluse käitiseosa tootmistase eraldi.

Kui üksiku väärkajastamise⁵¹ või väärkajastamiste puhul, mis on koondatud ühele eespool nimetatud elementidest, ületab olulisustaseme $\pm 5\%$, on väärkajastamine selle elemendi puhul oluline. Sellisel juhul lükatakse kogu esitatud andmekogum tagasi ja tõendaja peab esitama võrdlusandmete/uue osaleja andmete aruande või iga-aastase tootmistaseme aruande kohta negatiivse arvamuse.

Tõendamis- ja akrediteerimismäärus ei määra olulisustaset andmekogumi elementide suhtes, mida ei ole nimetatud artikli 23 lõikes 4, nagu on kirjeldatud eespool. Kui tõendaja tuvastab andmekogumi mis tahes muu(d) elemendi(d) olulise kvantitatiivse veana, tuleb seda arvesse

⁴⁸ Oluline väärkajastamine on tõendamis- ja akrediteerimismääruse artikli 3 lõike 6 kohaselt väärkajastamine, mis tõendaja arvates ületab üksikult või koos muude väärkajastamisega olulisustaseme või võib mõjutada käitaja või õhusõiduki käitaja aruande käsitlemist pädeva asutuse poolt;

⁴⁹ Need üksikud elemendid hõlmavad järgmisi andmekogumeid: a) andmed, mis on hõlmatud aastaheite seirega (st see hõlmab kütuse- ja protsessipõhise käitiseosa andmeid) ning b), c), d) täiendavad andmekogumid, mis on eriomased ühikute tasuta eraldamise ja võrdlusaluse protsessidele. See et a) koguheit esineb oluline viga, tähendab seda, et aluseks olevates käitisosades on esinenud vigu, mis on koondsummana CO₂-ks teisendamisel ja koguheitel võrreldes olulised. Arvestage, et oluline viga aastaheite tõendamise käigus 2% olulisustasemega käitise puhul kooskõlas tõendamis- ja akrediteerimismääruse artikli 23 lõikega 2 ei oleks automaatselt ühikute tasuta eraldamise määruse raames oluline, kui see ei ületa olulisuse läviväärtust 5%. Kvalitatiivse hindamise põhjal võib see siiski olla oluline, olenemata sellest, kas ületatakse ühikute tasuta eraldamise määruse kohane 5% olulisuse läviväärtus.

⁵⁰ Pange tähele, et kõikide käitiseosade omistatud heitkoguste summa ei ole tingimata võrdne käitise (tõendatud) heitkogusega. Üksikasju vt nt tabelis 5 käesoleva dokumendi jaotises 6.3. Üksikasjad omistatud heitkoguste määramise kohta on esitatud juhenddokumendi nr 5 jaotistes 4.3 ja 7.3. Pange tähele, et mõnel juhul võib käitise enda heitkogus olla eraldamisega võrreldes väiksem (nt kui suurem osa eraldamisest on imporditud soojusest). Sellisel juhul põhineb tõendaja olulisuse hindamine kvalitatiivsetel kriteeriumidel, sealhulgas soojusenergia impordi faktil (ja suurusel).

⁵¹ Mittevastavus või nõuete rikkumine võivad olla samuti väärkajastamised, kui see mõjutab esitatud andmeid.

võtta tõendaja laiemas olulisuse analüüsis (kvalitatiivne hinnang), kui ta jõuab oma järeldusteni üldiste esitatud andmete usaldusväärsuse kohta. Tõendaja peab arvesse võtma esitatud andmete võimalikku mõju kasutajale, kui ta leiab andmekogumis olulise vea, mis ei ole üks kohustuslikku olulisuse läviväärtust omavatest elementidest.

Punktid a kuni c on seotud esitatud koguväärtusega, st koguheitel, mõõdetava soojuse impordi ja tootmise netokogusega või käitises imporditud ja toodetud heitgaaside summaga. Kui on mitu käitiseosa, mis põhinevad ühel neist andmeelementidest, katavad üksik väärkajastamine või koondatud väärkajastamised konkreetse elemendi koguväärtuse. See ei tähenda, et viga käitiseosa tasandil ei saa põhjustada olulist viga. See kõik oleneb olulisuse kvalitatiivsest hindamisest.

Näide:

Käitise soojusenergia koguväärtus (tootmine + import) on selle kõigis vastavates käitiseosades 100 TJ; üksik või koondviga 5 TJ või rohkem soojusenergia väärtuses oleks eespool punktis b nimetatul kohaselt oluline: 5% mõõdetava soojuse kogutoodangu ja impordi netokogusest on 5 TJ. Olulisustasemega võrdne või sellest suurem kvantitatiivne viga on oluline.

Käitisel on kaks soojuspõhist käitiseosa (A) ja (B), mille kummagi soojusenergia impordi väärtus on 10 TJ:

- käitiseosa (A) impordi väärtuses leitakse 2 TJ üksik viga; see ei oleks kvantitatiivselt oluline, kuid kujutab endast siiski viga, mis moodustab 20% imporditud soojusenergia väärtusest.
- käitiseosa (B) impordi väärtuses leitakse 3,5 TJ üksik viga; see ei oleks kvantitatiivselt oluline, kuid kujutab endast siiski viga, mis moodustab 35% imporditud soojusenergia väärtusest;

Käitiseosadesse (A) ja (B) imporditava soojusenergia koguimpordi koondviga on siiski 5,5 TJ; see on suurem kui 5% olulisustase mõõdetava soojuse impordi ja tootmise netokogusest, nii et see tooks kaasa olulise vea ja seega tõendaja negatiivse arvamuse (ei ole tõendatud).

Kui eespool kirjeldatud juhul oli käitisel ainult üks soojuspõhine käitiseosa (B), mille imporditud soojusenergia väärtuse üksik viga on 3,5 TJ, mis ei ole kvantitatiivselt oluline; tõendaja võib siiski kindlaks teha, et viga tervikuna oli oluline, kui tõendaja tuvastab olulisuse kvalitatiivsete aspektide hindamise tulemusena parandamata nõuete rikkumise ja/või mittevastavuse, mis mõjutab andmete arvutamise protsessi, ning mida tõendaja peab piisavalt tähtsaks, et järeldada, et see on oluline.

Tootepõhiste võrdlusaluste puhul – punkt d eespool – toob mis tahes üksik väärkajastamine või koondatud väärkajastamised, mis ületavad eraldi 5% vastava tootepõhise võrdlusaluse käitiseosa tootmistasemest, kaasa tõendaja negatiivse arvamuse.

Nagu eespool mainitud, ei ole küsimuse olulisuse kindlaksmääramisel olulisustase ainus tegur, kui hinnatakse, kas väärkajastamine, nõude rikkumine või mittevastavus avaldab olulist mõju üldistele esitatud andmetele. Samuti tuleb arvesse võtta kvalitatiivseid aspekte. Need aspektid võivad avaldada olulist mõju üldistele esitatud andmetele isegi siis, kui ei ületata kindlaksmääratud olulisustaset.

Kvalitatiivset aspekti arvesse võtmist kohaldatakse ka artikli 23 lõikes 4 loetlemata andmeliikide suhtes, näiteks vahetatava elektrienergia koguse, üksikute CO₂-ga kaalutud tonni väärtuste jne puhul. Sellisel juhul peab tõendaja võtma arvesse ühikute tasuta eraldamise eeskirjade nõudeid, et teha kindlaks, kas nõude rikkumine või mittevastavus avaldavad olulist mõju selle kasutusala kohta esitatud andmetele. See tuleb kindlaks määrata kahe eri stsenaariumi alusel:

- ühikute tasuta eraldamise taotluse puhul ja
- võrdlusaluste uuendamiseks.

Kvalitatiivsete aspektide hindamise põhiküsimus on see, kas väärkajastamine, mittevastavus

või nõuete rikkumine (üksikult või koos) võib mõjutada kasutaja otsust (nt pädeva asutuse otsus seoses eraldamise andmetega või komisjoni otsus võrdlusaluste uuendamise kontekstis). See sõltub väärkajastamiste, mittevastavuste või nõuete rikkumiste suurusest ja iseloomust ning nende konkreetsetest esinemistingimustest. See otsus sõltub tõendaja ametialasest otsusest.

Tegurid, mis võivad olla olulised, et teha kindlaks, kas väärkajastamine, mittevastavus või nõuete rikkumine omab olulist mõju, hõlmavad järgmist:

- kas väärkajastamist, mittevastavust või nõuete rikkumist on võimalik parandada. Näiteks kui suure andmelünga täitmiseks saab rakendada usaldusväärset alternatiivset hindamismeetodit – ja see andmelünk on seotud lubatud heitkoguse ühikute eraldamisega käitise jaoks – määrab tõendaja kvalitatiivselt kindlaks, et olulist probleemi ei olnud, sest alternatiivne meetodika on asjakohane. Kui alternatiivne meetod ei olnud siiski usaldusväärne, ei ole tõenditega nõuetekohaselt tõendatud või kui sellel oli muid puudusi, peab tõendaja tegema kvalitatiivse otsuse selle kohta, kas tegemist on olulise küsimusega.
Muud näited hõlmavad seda, kas hindamismeetodid soojuse tarbimise omistamiseks sektorite vahel, mis puutuvad kokku CO₂-heite ülekandumise ohuga, ja sektorite vahel, mis ei ole selle ohuga kokku puutunud, on usaldusväärsed ja kas neid toetavad tõendid;
- kas käitaja keeldub tuvastatud väärkajastamise, mittevastavuse või nõuete rikkumise parandamisest. Kui käitaja keeldub vea parandamisest, taotleb tõendaja esmalt käitaja põhjendusi. Tõendamis- ja akrediteerimismääruse artikli 22 lõikes 1 nõutakse, et käitajad parandaksid tuvastatud väärkajastamise, mittevastavuse või nõuete rikkumise, mis muudab lahendamata probleemi parandamisest keeldumise ilma usaldusväärse põhjenduseta oluliseks teguriks, mida tõendaja peab olulisuse hindamisel arvesse võtma;
- tuvastatud väärkajastamise, mittevastavuse või nõuete rikkumise kordumise tõenäosus. Kui omariskide vähendamiseks ei piisa kontrollimeetmetest, kalibreerimist ei viida läbi kavandatud ja struktureeritud alusel, olulisi seireandmeid ei dokumenteerita nõuetekohaselt ning toimub süstemaatiline väärtuste üle- või alahindamine isegi juhul, kui üksikud vead on väiksemad kui kindlaksmääratud olulisuse läviväärtus. Väärkajastamiste või mittevastavuste kordumise tõenäosus võib neil juhtudel olla suur ja seetõttu võib olukorda pidada oluliseks probleemiks;
- tuvastatud väärkajastamise, mittevastavuse või nõuete rikkumise kestus. Kui probleem on kestnud pikka aega (ühelt aastast teisele), siis on see tavaliselt märk sellest, et kontrollisüsteem ei tööta korralikult või käitajad tõrguvad probleemi lahendamast. See annab tõendaja hinnangu selle kohta, kas sellel on oluline mõju esitatud andmetele;
- kas väärkajastamised, mittevastavused või nõuete rikkumine on tegevuse või tegematajätmise tulemus;
- FARi või ALCRI mittevastavuse liik ja see, kas see mõjutab lubatud heitkoguse ühikute eraldamist või kogust, näiteks:
 - käitiseosa süsteemipiire ei ole ühikute tasuta eraldamise eeskirjade kohaselt kindlaks määratud ja see mõjutab esitatud võrdlusandmeid;
 - toote määratlus (kajastub esitatud NACE või PRODCOMi koodis) ei vasta

- tegelikule tootmisprotsessile ja/või õigele CO₂-heite ülekandumise olekule;
- CN-kood ei vasta SPIM määruse lisas I loetletud kaupade tootmisele ja SPIM tegurit ei ole õigesti rakendatud;
- käitis või osa käitisest toodab elektrit, mis ei ole ühikute tasuta eraldamiseks abikõlblik ning selle käitise või käitiseosa andmed on arvutustes arvesse võetud.

Kui andmed sisaldavad väärkajastamisi, mis ei mõjuta otseselt eraldamist, sest andmed tuleb esitada ainult selleks, et tõendaja ja pädev asutus saaksid teha usaldusvääruse kontrolli, näiteks tootepõhise võrdlusaluse käitiseosadele omistatavad aastased heitkogused, võib tõendaja lugeda seda väärkajastamist mitteoluliseks eraldamiseks. See aga ei vabasta käitajat andmete parandamise nõudest. Kui neid väärkajastamisi ei parandata enne tõendamisaruanne esitamist, peab tõendaja lisama need väärkajastamised tõendamisaruanneisse kui järeldused.

6.5 Tõendamisaruanne ja tõendaja arvamus

Läbipaistvus ja täielikkus

Tõendamisaruanne tuleks täita piisaval määral, et pädev asutus mõistaks tehtud tõendamise peamisi etappe; samuti võib ta saada selge pildi käitaja seiremetoodikakava kvaliteedist (kui see on asjakohane) ja edastatud andmetest. Nii pädev asutus kui ka käitaja peaksid saama aru tuvastatud probleemide laadist. Tõendamis- ja akrediteerimismääruse artikli 27 lõige 3 sisaldab tõendamisaruanne nõudeid (vaadake jaotist 10 (2. lisa)).

Tõendamisaruanne peab hõlmama tõendamise alust ja järeldusi järgmiste asjaolude kohta:

- seiremetoodikakava vastavus ühikute tasuta eraldamise määrusele
- ühikute tasuta eraldamise taotluses kasutatud andmete kvaliteet ja usaldusväärus ning
- võrdlusaluste uuendamiseks kasutatud andmete kvaliteet ja usaldusväärus.

Esitada võib erinevaid tõendaja arvamus (neid kohaldatakse mis tahes eespool kirjeldatud olukorra suhtes).

Tabel 6. Tõendaja arvamusavaldused

Tõendaja arvamus	Selgitus
Aruanne on tunnustatud rahuldavaks (tõendaja positiivne arvamus)	Arvamus esitatakse kahes olukorras: <ul style="list-style-type: none"> • kui ei ole lahendamata väärkajastamisi, mittevastavusi või nõuete rikkumise probleeme • kui on lahendamata väärkajastamisi, mittevastavusi või nõuete rikkumise probleeme, kuid need ei ole olulised.

<p>Aruannet ei tunnistata rahuldavaks, sest see sisaldab olulisi väärkajastamisi, mida ei parandatud enne tõendusaruande väljaandmist (tõendaja negatiivne arvamus)</p>	<p>See arvamus on esitatud juhul, kui on tegemist oluliste väärkajastamistega. See võib hõlmata mittevastavusi ja nõuete rikkumisi, millel on esitatud andmetele oluline mõju.</p>
<p>Aruannet ei tunnistata rahuldavaks, sest tõendamise ulatus on liiga piiratud (tõendaja negatiivne arvamus)</p>	<p>Ulatuse piiramine võib toimuda, kui:</p> <ul style="list-style-type: none"> • puuduvad andmed, mis takistavad tõendajal saada tõendamisriski vähendamiseks nõutavaid tõendeid tasemeni, mis on vajalik piisava kindlustaseme saavutamiseks, nt puuduvad mõned või kõik esmased lähteandmed ja andmed on kättesaadavad ainult koondtasemel; • seiremetoodikakava ei määra piisavat ulatust ega selgust, et teha järeldusi tõendamise kohta (nt osad ei ole nõuetekohaselt kirjeldatud või ei ole selge, millist meetodikat kohaldatakse) ning seda ei ole võimalik kindlaks teha tõendamiskava rakendamise ajal; • käitaja ei ole teinud kättesaadavaks piisavalt teavet, et tõendaja saaks tõendamist teostada; • kui seiremetoodikakava jaoks ei ole antud heakskiitu.
<p>Mittevastavused üksikult või koos muude mittevastavustega annavad ebapiisava selguse ja takistavad tõendajal põhjendatult kinnitamast, et aruanne ei sisalda olulisi väärkajastamisi. Aruanne ei ole tunnistatud rahuldavaks (tõendaja negatiivne arvamus)</p>	<p>Kui tõendamisprotsessi käigus leitakse mittevastavusi, mõjutab see tavaliselt riskianalüüsi ja kavandatud tõendamistoiminguid. Eelkõige juhul, kui sellised mittevastavused suurendavad väärkajastamise riski ja tekitavad ebakindlust andmete täpsuse suhtes, peavad tõendamistoimingud olema üksikasjalikumad ning andmete parema kindluse ja usaldusväarsuse saavutamiseks on vaja täiendavaid teste ja kontrolli. Siiski ei anna täiendav testimine tõendajale alati andmete suhtes piisavat kindlust ja ta võib välja anda negatiivse arvamus. Mõnedel juhtudel tekitavad mittevastavused (üksikult või koos muude mittevastavustega) liiga suure ebakindluse ja takistavad tõendajal põhjendatult kinnitamast, et käitaja aruanne ei sisalda olulisi väärkajastamisi. See võib juhtuda näiteks juhul, kui käitaja ei kalibreeri mõõteseadmeid, korduvalt ei parandata mittevastavust ja/või kalibreeritud mõõtmistulemused ei ole kättesaadavad, mille tõttu ei ole tõendaja kindel, kas esitatud andmed sisaldavad olulisi väärkajastamisi või mitte.</p>

Kõik tuvastatud väärkajastamised, mittevastavused ja nõuete rikkumised (olenemata sellest, kas need on olulised või mitte) esitatakse tõendamisaruanDES, välja arvatud juhul, kui käitaja on need enne tõendamisaruanDE väljaandmist parandanud.

Võimalikud olukorrad seoses seiremetoodikakavaga

Kui tõendajal on piisavalt kahtlusi meetodika väiksemate elementide kvaliteedi suhtes, nt seoses konkreetse hindamismetoodikaga, mille alusel kasutatakse andmelünkade sulgemiseks asendusandmeid, peavad need kahtlused olema ka tõendamisaruanDES selgelt väljendatud. Kui leitakse, et sellistel mittevastavustel on esitatud andmetele ebaoluline mõju, võib tõendaja arvamus olla positiivne, kui leitakse, et tuletatud andmed on

seiremetoodikakava põhjal õiged, ja kui käitaja tõendab, et ta ei saa esitada täpsemaid andmeid.

Kui tõendaja leiab, et seiremetoodikakava vihib kättesaadavate andmeallikate kasutamisele, mis ei kvalifitseeru „suurima saavutatava täpsusega andmeteks“, teatab tõendaja sellest asjaolust tõendamisaruanDES kui leiust. Sellest hoolimata võib ta jätkata täiendavate tõendamistoimingutega, kui leitakse, et sellised mittevastavused ei ole olulised. Tõendaja arvamus võib olla positiivne, kui leitakse, et tuletatud andmed on seiremetoodikakava põhjal õiged, ja kui käitaja tõendab, et ta ei saa esitada täpsemaid andmeid.

Sellisel juhul võib tõendaja lisada arvamusle märkusi, et juhtida pädeva asutuse tähelepanu probleemidele, mida ta peab konkreetselt asjakohasteks.

Probleemide kirjeldamine tõendamisaruanDES

Kõiki lahendamata küsimusi tuleb kirjeldada selgelt. See võimaldab pädeval asutusel ja riiklikul akrediteerimisasutusel hinnata tõendaja järeldusi lähemalt. TõendamisaruanDES esitatud probleemide kirjeldamisel nõutakse tõendamis- ja akrediteerimismääruse artikli 27 lõikes 4, et tõendaja peab lisama kirjeldusse:

- a) kõigi FARi ja ALCRi kohaste väärkajastamiste, mittevastavuste või nõuete rikkumiste suuruse ja iseloomu;
- b) kas väärkajastamine, mittevastavus või nõuete rikkumine avaldab esitatud andmetele olulist mõju või mitte;
- c) milline käitaja aruande osa on väärkajastamine või millise seiremetoodikakava osaga on mittevastavus seotud;
- d) milliste FARi ja ALCRi artiklitega on nõuete rikkumine seotud.

Lisaks tõendamisaruanDE leidude esitamisele võib tõendaja lisada arvamusle märkusi, et juhtida pädeva asutuse tähelepanu probleemidele, mida ta peab konkreetselt asjakohasteks, näiteks märkimisväärsetele kvantifitseerimisvigadele andmekogumi elementides, mille suhtes ei kohaldata tõendamis- ja akrediteerimismääruse artikli 23 lõike 4 kohaselt olulisustaset. Pange tähele, et selliste oluliste vigade puhul ei tähenda asjaolu, et olulisustaset ei ole määratud, tingimata, et viga ei ole oluline. See võib siiski põhineda olulisuse kvalitatiivsel hindamisel (vt jaotis 6.4.2).

TõendamisaruanDES kinnitab tõendaja ka, kas energiatõhususe soovituste rakendamine on lõpetatud ja kui ei, siis kas sellele tingimuslikkusele kohaldub mõni erand. Peale selle peab tõendaja aruanDES märkima kõik tähelepanekud, mis on seotud kinnituskontrollidega, et juhtida pädeva asutuse tähelepanu küsimustele, mis võivad mõjutada nende otsuseid, kas FARi artiklis 22a sätestatud tingimused on täidetud ja kas vähendada lubatud heitkoguse ühikuid. Näiteks võivad käitaja tõendid näidata, et juhtkonna otsus on tehtud konkreetse soovituse rakendamiseks, kuid: see ei ole lisatud järgmise seisaku plaanidesse; asjakohase varustuse paigaldamine ei ole võimalik ilma seiskamiseta; vajaliku varustuse või teenuse hankimist ei ole alustatud õigeaegselt, et võimaldada soovituste rakendamist; või soovituste kavandamiseks ja rakendamiseks ei ole eraldatud piisavalt ressursse.

6.6 Järeltegevused pärast tõendamist

Kui tõendatud võrdlusandmete aruanded koos vastava tõendamisaruanDEga on pädevale

asutusele esitatud, kontrollib pädev asutus aruandeid. Liikmesriigid võivad aktsepteerida ainult tasuta eraldamise andmeid, mis on esitatud pädevale asutusele, ja mille tõendaja on tõendamis- ja akrediteerimismääruse kohaselt rahuldavaks tunnistanud. Kui andmelünk on tingitud erandlikest ja/või ettenägematutest asjaoludest, mida ei oleks saanud vältida isegi hoolimata kõikidest asjakohastest meetmetest, ja need asjaolud ei ole käitaja kontrolli all, võib pädev asutus otsustada määrata varasemad tootmistasemed isegi tõendaja negatiivse arvamuse korral (ühikute tasuta eraldamise määruse artikli 15 lõige 2). Teave, kuidas toimida tõendaja negatiivse arvamuse korral tootmistaseme aruande juures, on toodud jaotises 8.5. Kui pädev asutus tuvastab mittevastavusi või vigu, mis mõjutavad varasemate tootmistasemete määramist, nõuab ta käitajatelt nende probleemide parandamist. Vajaduse korral võib pädev asutus paluda käitajalt lisateavet ja dokumentatsiooni, et täiendada taotlust tasuta ühikute eraldamiseks vastavalt FAR artikli 4 teisele lõikele.

7 Ühikute tasuta eraldamise eeskirjade võrdlusaluste andmete eriteemad

Käesolevas peatükis selgitatakse mõningaid konkreetseid probleeme, mis on olulised võrdlusandmete aruannete ja uute osalejate andmete aruannete tõendamisel. Pange tähele, et see probleemide loend ei ole täielik.

7.1 Ühikute tasuta eraldamise eeskirjade põhimõtted

Tõendajad peaksid aru saama ühikute tasuta eraldamise eeskirjade kohaste arvutuste aluspõhimõtetest. Kõige olulisemad nendest on loetletud allpool. Nende mõistete kohta saab üksikasjalikumat teavet II lisas nimetatud juhenddokumentidest.

7.1.1 Käitiseosade süsteemiipiiride hindamine

Tõendaja kontrollib käitiseosa ja käitise enda süsteemiipiire, et tagada arvutuste summaarne vastavus füüsilisele tegelikkusele ilma kattumiste või väljajätmisteta. Ühele käitisele võib kohaldada mitut käitiseosa.

Tõendajad peaksid seetõttu olema teadlikud eri võrdlusaluste (eelkõige tootepõhiste võrdlusaluste⁵²) käitiseosa määratlusest ning käitiseosade omavahelisest jaotusest, kui ühe käitise suhtes kohaldatakse rohkem kui üht käitiseosa. Muud peamised mõisted on järgmised:

- elektritootja mõiste, asjakohane kuni 4. kauplemisperioodi esimese eraldamisperioodi lõpuni (2025. aasta lõpp). Elektri tootmiseks kasutatava soojuse eksport või tarbimine ei ole tasuta eraldamiseks abikõlblik, seega teeb tõendaja topeltkontrolli, kas käitises toimub elektritootmine ja millised on selle tootmise süsteemiipiirid. Pärast 2025. aastat ei ole see mõiste enam asjakohane ning elektritootjaid käsitletakse samamoodi nagu teisi ELi HKS-i käitisi;
- mõõdetava soojuse, muu mittemõõdetava soojuse ja kaugkütte mõisted ning piiriüleste soojusvoogude käsitlemise põhimõtted. Soojuspõhise võrdlusaluse käitiseosad võivad sageli olla keerulised. Tõendajatel soovitatakse eriti arvesse võtta juhenddokumenti nr 6 „Piiriülesed soojusvood“;

⁵² Tõendajad peaksid pöörama erilist tähelepanu tootepõhise võrdlusaluse piiridele ja tootepõhises võrdlusaluses sisalduva liigse soojuse kasutamise seoses.

- protsessiheite käitiseosa mõiste, sealhulgas heitgaasidega seotud põhimõtted ja eraldamise arvutuse suhtes kohaldatav parandus. Heitgaaside parandused on asjakohased ka tootepõhise võrdlusaluse käitiseosade omistatud heitkoguste puhul seoses võrdlusaluse väärtuste uuendamisega. Protsessiheite käitiseosa mõistet ja heitgaaside mõisteid on selgitatud seoses neljanda kauplemisperioodiga. Lisateavet leiab juhenddokumendist nr 8 „Heitgaasid ja protsessiheite käitiseosad“.

Rohkem selgitusi on esitatud ühikute tasuta eraldamise eeskirjade juhenddokumentides.

Peale selle peavad tõendajad kontrollima seiremetoodikakavas loetletud lähtevoogude ja heiteallikate täielikkust. Selleks teevad tõendajad samasuguseid kontrole nagu iga-aastase heitkoguste tõendamise korral. Lisateavet tõendamise ulatuse kohta vt tõendamise- ja akrediteerimismääruse peamised suunised II.1.

7.1.2 Kõige täpsemad saadaolevad andmeallikad

Nagu on selgitatud jaotises 2.3, peab käitaja kasutama andmeallikaid, mis saavutavad suurima võimaliku täpsuse. Pädevale asutusele heakskiitmiseks esitatud seiremetoodikakava sisaldama vajaduse korral põhjendusi kohaldatud andmeallikate kohta. Kui pädev asutus aktsepteerib uute mõõtesüsteemide rakendamisega seotud tehnilise teostatavuse või põhjendamatute kuludega seotud põhjendused, võetakse heakskiidetud seiremetoodikakavas seda arvesse ja tõendaja võib kinnitada, et heakskiidetud andmeallikad on suurima saavutatava täpsusega. Tõendaja võtab seejärel pädeva asutuse otsused, mis on seotud seiremetoodikakavaga, oma töö lähtepunktiks, kuid võib siiski teatada mittevastavuse probleemidest FARi või parandussoovitustest, kui ta leiab, et kõige täpsemate andmeallikate nõudeid ei täideta, või kui ta on seisukohal, et käitaja võib parandada kõige täpsemate andmeallikate valikut, näiteks seetõttu, et asjaolud või seadmed on nüüd muutunud ja parema kvaliteediga andmed on saadaval.

7.1.3 Põhjendamatud kulud ja tehniline teostamatus

Kui tehnilise teostatavuse või põhjendamatute kulude tõttu kasutatakse muid andmeallikaid, teeb tõendaja põhjendamatute kulude ja tehnilise teostatavusega samu kontrole, mida ta teeks iga-aastase heitkoguste tõendamise korral. Põhjendamatute kulude puhul hindavad tõendajad põhjendamatute kulude arvutamist ja nende aluseks olevaid tõendeid kulude kohta, mida arvutuses kasutatakse, et teha kindlaks, kas põhjendused ja tõendid on täielikud ja piisavad. Pange tähele, et põhjendamatute kulude arvutamisel kasutatavat võrdlushinda on muudetud MRRi artiklis 18 (täpsema teabe saamiseks vaadake juhenddokumendi nr 5 jaotist 6.6). Tõendajad peaksid nendest muudatustest teadlikud olema.

Seoses tehnilise teostatavusega kogub tõendaja materjali selle kohta, millised seadmed olid andmete kogumise ajal olemas ja kättesaadavad, et otsustada, kas käitaja seiremetoodikakavas esitatud tõendid tehnilise teostatavuse kohta on täielikud ja piisavad.

7.1.4 Lihtsustatud mõõtemääramatuse hindamine

Käitaja võib kasutada muid andmeallikaid, tingimusel et ta tõendab pädevale asutusele rahuldavalt, et tema kavandatud andmeallika täpsuse tase on samaväärne või parem kui ühikute tasuta eraldamise eeskirjade VII lisa jaotises 4 esitatud hierarhia kõige täpsemate andmeallikate täpsuse tase. Selleks peab käitaja koostama lihtsustatud mõõtemääramatuse hinnangu, milles määratakse kindlaks peamised mõõtemääramatuse allikad ja hinnatakse

nendega seotud mõõtemääramatuse tasemeid. Mõõtemääramatuse hindamisel ei ole sama rangust⁵³, mis on nõutav iga-aastase heitkoguse aruande korral, kuid see peaks olema usaldusväärne ning seda peaksid toetama loogilised tõendid ja põhjendused.

Kui toimub selline lihtsustatud mõõtemääramatuse hindamine, peaks tõendaja kontrollima kasutatud teabe kehtivust. Tõendaja peab kontrollima tõendeid selle kohta, et on kindlaks tehtud kõik peamised mõõtemääramatuse allikad – kogu andmevoo ulatuses asjakohaste andmepunktide loomiseks, kogumiseks ja arvutamiseks – ning alus, millest tuletatakse iga andmepunkti mõõtemääramatuse hinnang.

Tõendaja kontrollib seda teavet oma andmevoo hindamisega ja käitaja riskihinnanguga. Tõendajad paluvad ka käitajal põhjendada mõõtemääramatuse allikate hindamisse kaasamist või sellest väljajätmist ja esitada piisavad tõendid selle kohta, kuidas käitaja on määranud mõõtemääramatuse taseme.

7.1.5 Tootepõhiste võrdlusaluste rakendamise hindamine

Jaotises 6.3 selgitatu kohaselt kontrollib tõendaja tootepõhiste võrdlusaluste ja muude võrdlusaluste uuendamise andmete õiget kohaldamist, sealhulgas järgmist:

- kas esineb andmelünki või topeltarvutust;
- toote määratluste õige rakendamine;
- tootmistasemete õige omistamine eraldamise varumeetoditele (soojuse, kaugkütte, kütuse ja protsessiheite käitiseosad) kooskõlas nende käitiseosadega seotud toodete CO₂-heite ülekandumise staatuse ja nende toodete NACE/PRODCOMi koodidega;
- sisendite, väljundite ja heitkoguste korrektne omistamine käitiseosale vastavalt SPIM määruse lisas I loetletud kaupade tootmisele;
- varasemad tootmistasemed (võrdlusperioodi keskmiste väärtuste ja asjakohaste arvutusmeetodite põhjal).

Tõendaja rakendab nende elementide hindamiseks analüütilisi protseduure ja andmete tõendamist ning peaks seetõttu olema teadlik, kuidas neid mõisteid saab hinnata (vt ka jaotis 6.3). Tõendajad peavad aru saama ühikute tasuta eraldamise eeskirjade juhenddokumentidest.

7.1.6 Toote määratlused ja tootmisandmed

Ühikute tasuta eraldamise määruse kohaste võrdlusandmete või iga-aastase tootmistaseme tõendamise põhiküsimus on tootmise andmete kontrollimine, mille alusel toimub tootepõhiste võrdlusaluste varasemate tootmistasemete arvutamine, et määrata kindlaks tasuta eraldatud lubatud heitkoguse ühikute esialgne arv. See hõlmab kahte aspekti:

- a) kvalitatiivsed kontrollid: kas käitaja on valinud õige võrdlusaluse? Teiste sõnadega: kas tooted kuuluvad ühikute tasuta eraldamise eeskirjade I lisa asjakohase määratluse

⁵³ Samuti ei pea ta kasutama sama lähenemisviisi ja metoodikat, kuigi kui iga-aastaste heitkoguse aruannete jaoks on juba olemas vahenditele jne kohaldatav meetod, peaksid käitajad esitama tõendajale piisava põhjenduse selle kohta, miks seda ei ole kohaldatud vastavate ühikute tasuta eraldamise määruse kohase andmekogumise tegevuste suhtes.

alla⁵⁴?

b) Toodete aastane kogus.

Toote klassifikaator

Punktile a vastamiseks peab tõendaja aru saama ühikute tasuta eraldamise eeskirjade asjakohastest tootemääratlustest ning ka kohaldatavatest NACE ja PRODCOMi klassifikaatoritest. Toote klassifikaatorite vaidlustamise korral peaks tõendaja taotlema selgitust käitise liikmesriigi riiklikust statistikaametist.

Kvantitatiivsete tootmisandmete (sh soojusenergia müügi andmete) määramiseks saab käitaja tavaliselt esitada andmed oma finantsarvestuse süsteemidest, näiteks saatelehtedest ja arvetest ning/või tootmisarvestuse protokollidest. Sageli salvestatakse esitatud andmed elektroonilistesse andmebaasi süsteemidesse ja neid võivad auditeerida käitaja finantsaudiitorid. Tõendaja peaks kaaluma järgmisi küsimusi:

- varasemate tootmistasemete andmete korral on toodetud müüdava toote kogus enamikul juhtudel asjakohane. Kui kasutatakse müügiandmeid, tuleb neid parandada iga-aastaste varude muutuste suhtes, et määrata kindlaks tootmisandmed. Kui käitaja majandusaasta ei lange kokku kalendriaasta aruandlusega, tuleb samuti teha asjakohased kohandused.

Finants- või muude auditite tulemuste arvesse võtmine

- Tõendaja võib arvesse võtta maksu- või tolliasutuste või finantseeskirjade raames tehtud väliste sõltumatute auditite tulemusi. Tõendaja kohustus on siiski hinnata, kas sellistele auditorarvamustele tuginemine võib olla õigustatud, pidades silmas ühikute tasuta eraldamise määruse kohaste võrdlusandmete või iga-aastase tootmistaseme tõendamise ulatust ja nõutavat kindlustaset. Vajaduse korral peab tõendaja läbi viima täiendavad tõendamistoiminguid.

7.1.7 CO₂-heite ülekandumine

Tõendajad peaksid olema teadlikud eri sektorite märkimisväärsest CO₂-heite ülekandumise ohust ja selle mõjust ühikute eraldamise eeskirjadele. Kui sektori või allsektori puhul on CO₂-heite ülekandumise oht märkimisväärne, on need loetletud CO₂-heite ülekandumise ohuga sektorite loetelus (CLL)⁵⁵ ning loetletud sektoreid või allsektoreid teenindavad käitiseosad on ühikute tasuta eraldamise suhtes 100% abikõlblikud. Komisjon on vastu võtnud uue CO₂-heite ülekandumise ohuga sektorite loetelu aastateks 2021–2030, kus määratakse kindlaks sektorid ja tegevused, mis on uute CO₂-heite ülekandumise eeskirjade kohaselt 4. kauplemisperioodis tasuta eraldamise puhul 100% abikõlblikud. Põhimõtteliselt põhines (all)sektorite nimekirja lisamiseks vajaliku toetusõiguslikkuse hindamine nende NACE klassifikatsioonikoodidel⁵⁶, kuigi mitmete allsektorite puhul põhineb see rohkem segregeeritud PRODCOMi klassifikatsioonikoodidel. Tõendajad peaksid kinnitama, et võrdlusandmete aruandes esitatud NACE/PRODCOMi koodid on kooskõlas käitaja selliste

⁵⁴ Mõisteid on täpsemalt kirjeldatud juhenddokumendis nr 9.

⁵⁵ Komisjoni 15. veebruari 2019. aasta delegeeritud otsus (EL) 2019/708, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ohuga sektorite ja allsektorite kindlaksmääramise kohta ajavahemikuks 2021–2030, Euroopa Liidu Teataja 8. mai 2019, L 120/20.

⁵⁶ CO₂-heite ülekandumise ohuga sektorite loetelu põhineb NACE 2. läbivaatamisel ja 2010. aasta PRODCOMil. Lisateavet leiate juhenddokumendi nr 2 jaotisest 4.1.

deklaratsioonide muude tõenditega või et on õigustatud põhjus, miks on deklareeritud koodi muudetud. Tõendajad peavad olema teadlikud ühikute tasuta eraldamise tasemete moonutamise võimalikkusest, mis on tingitud võrdlusandmete aruannetes valede koodide kasutamisest, ja et mõned sektorid on jagatud nii, et mõned allsektorid (rohkem segregeeritud⁵⁷ koodidega) on CO₂-heite ülekandumise ohuga sektorite loetelus ja mõned mitte. Tõendajad peavad hoolikalt kontrollima CO₂-heite ülekandumise ohuga sektorite loetelu ja veenduma, et käitajad kasutavad võrdlusandmete / uue osaleja andmete aruandes õiget NACE/PRODCOMi koodi. Lisateave CO₂-heite ülekandumise mõju kohta on esitatud juhenddokumendis nr 2.

SPIM asendab järk-järgult järgmiste aastate jooksul praeguse kasvuhoonegaaside heite ülekandumise käsitluse. Muudetud FARi kohaselt peavad käitised esitama oma CN-koodi selleks, et võrrelda sektorit SPIM määruse lisas I toodud nimekirjaga. See kood ja käitaja täiendavad tõendid selle kohta, kas protsess järgib SPIM määruse lisas I loetletud kaupade tootmist, tuleb tõendajal kontrollida ja kinnitada, et rakendada õiget SPIM tegurit.

7.1.8 Muutused ühikute tasuta eraldamises

Võib esineda olukordi, kus käitiste käitamisel toimuvad muutused, mis mõjutavad esialgset eraldamist: nt teadaolevad võimsuse muutused, mis mõjutavad tootmistaset varsti pärast muutust. Tõendaja peab olema sellistest muutustest teadlik ja kontrollima, mis on käitise tegevuses tõendatava aruande esitamisele eelneval perioodil muutunud. Alates 4. kauplemisperioodi algusest muudetakse käitise eraldamist ainult iga-aastasest tootmistaseme aruandes teatatud muutuste tulemusena. Lisainfo saamiseks vt jaotist 8.

Kui tõendaja täheldab käitise või käitiseosa tegevuse lõpetamist või käitiseosa olulist muutust selle käitiseosaga seotud tehniliste üksuste pikaajalise/püsiva seiskamise tõttu, järgib tõendaja tavapäraseid tõendamismenetlusi ja teatab sellest tõendamisaruandes: see on oluline muudatus toimingutes. Kui käitiseosa tegevus lõpetatakse, otsib tõendaja tõendeid selle kohta, et asjaomase tootepõhise võrdlusaluse või varumeetodi käitiseosa on tootmise lõpetanud ning et asjaomase käitiseosaga ei kaasne heidet. Tõendaja võib saada tõendeid tehniliste seadmete seiskamise või lõpetamise kohta, näiteks:

- teiste lubade, näiteks keskkonna- ja saastelubade ning avalikult kättesaadava teabe hindamine käitises toimunud muudatuste kohta;
- kinnitus, et asjaomane seade on füüsiliselt töövõimetu ja selle taaskäivitamiseks oleks vaja inseneri projekti (näiteks, kui sisendkütuse või -materjalide liinides seadmeteni on „õhuvah“);
- tehniliste spetsialistide ja/või juhtkonna ametliku dokumentatsiooni⁵⁸ ja allkirjade hindamine, et näidata, et seadme seiskamise kohta on tehtud ametlik otsus, nii et käitiseosa enam ei kehti.
- lõpetamise kuupäeva (või üksikute tehniliste üksuste seiskamise) kinnitamine.

Mõne käitiseosa puhul võib siiski juhtuda tegevuse lõpetamine, ilma et sellega seotud tehnilised üksused lakkaksid töötamast, nt kui toimub üleminek värviliselt klaasilt värvitule klaasile või katteta paberilt peenpaberile jne. Sellistel juhtudel ei saa käitiseosa tegevuse lõpetamist kinnitada.

⁵⁷ Rohkem segregeeritud tähendab, et asjakohane on esitada PRODCOMi koodides rohkem numbreid.

⁵⁸ Nt osana keskkonnaohutuse protseduuridest.

7.1.9 Ühinemised/jagunemised

Ühikute tasuta eraldamise eeskirjade artiklis 25 nõutakse, et ühinemiste või jagunemiste tagajärjel tekkivate uute käitiste käitajad esitavad pädevale asutusele dokumendid omandiõiguse muutuse kohta. Kui on toimunud ühinemine või jagunemine, peab tõendaja selle dokumendid läbi vaatama ja kontrollima, kas sellise käitise võrdlusandmete aruanne on täpne, kuidas käitis ühendati või jaotati ning milline on olnud selle mõju käitiseosadele. See on oluline teave, mida tuleb arvesse võtta eraldamise andmete õigsuse hindamisel.

7.2 Nõutavad eripädevused

Nagu on jaotises 5.2 selgitatud, peaksid ELi HKS-i tõendajatel ja juhtivtõendajatel olema teadmised konkreetsetest FAR-i reeglitest, ALCR-ist ning suunistest kui ka teadmised ja kogemused eraldamise andmetega seotud seire ja aruandluse aspektide kohta. Peale selle peaks meeskonnas tervikuna olema vähemalt üks isik, kellel on tehniline pädevus ja arusaamine, mis on vajalik selleks, et hinnata seoses andmete seire, aruandluse ja kogumisega konkreetseid tehnilisi aspekte. See võimaldab tõendajal mõista kohaldatavaid käitisi ja käitiseosaid ning kontrollida seiremetoodika kohaldamist ja seiremetoodikakava rakendamist. Vastasel korral ei ole tõendajal võimalik hinnata andmete olulist õigsust ja seirekava nõuetekohast rakendamist. Alljärgnevas tabelis 6 on esitatud teave selle kohta, millist tehnilist pädevust ja mõistmist tuleks kohaldada, et hinnata konkreetseid tehnilisi seire ja aruandluse aspekte.

Tabel 7. Nõutav tehniline kompetents ja teadmised

Tehnilise asjatundlikkuse ja pädevuse elemendid	Tehnilise pädevusega seotud teadmiste ja oskuste näited
Seiremetoodikakava aspektide hindamine	<p>Olema võimeline hindama ja mõistma järgmist:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kuidas rakendatakse käitises seiremetoodikakava; • kuidas kontrollida võrdlusandmete aruannet või iga-aastast tootmistaseme aruannet seiremetoodikakava suhtes; • kuidas analüüsida teavet ja andmeid, et kinnitada, kas seiremetoodikakava on endiselt asjakohane ja seda rakendatakse;
Spetsiifiline tegevus ja tehnoloogia	<ul style="list-style-type: none"> • suutma kindlaks teha ja mõista, millised põhitoimingud mõjutavad käitaja eraldamisandmeid; • üldteadmised tehnoloogiast, mida kohaldatakse tööstussektorile, kus käitis tegutseb.
Käitiseosa asjakohased süsteemiipiirid ja heiteallikad/lähtevood	<p>Olema võimeline mõistma ja omama järgmisi teadmisi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mõisted, mis on seotud protsessiheite käitiseosade, heitgaaside ja nende entalpia parandamisega; ohutus-tõrvikpõletamine jne; • käitiseosa süsteemiipiirid; • tootepõhiste võrdlusaluste ja süsteemiipiiride määratlus; • varumeetodiga käitiseosade määratlus; • andmete omistamine asjaomastele käitiseosadele; • lähtevoogude ja heiteallikate täielikkuse hindamine; • energia tarbimise omistamine käitiseosadele; • CO₂-heitkogustega seotud tootmissisendid ja -väljundid.
Kvantifitseerimine, seire ja aruandlus, sealhulgas asjakohased tehnilised ja sektoritega seotud küsimused	<p>Oskus mõista ja omada teadmisi seire ja aruandlusega seotud tehnikast, mis nõuab selliseid oskusi nagu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • võrdlusandmete või aastaste tootmistaseme andmete kogumise parameetrid; • teadmised eriteemade kohta, nagu CO₂-ga kaalutud tonni tegurid, ja kuidas määrata sellega seotud tootmistasemeid, ning muud spetsiaalsed võrdlusalused; • meetodite mõistmine, mida kasutatakse soojusvoogude netokoguse määramiseks, mis on varumeetodiga käitiseosade raames eraldamiseks abikõlblikud; mõõdetava soojuse asendusandmete määramiseks ning koostootmisjaamade soojusega seotud heitkoguste arvutamiseks; • kuidas hinnata kõige täpsemaid andmeallikaid ning põhjendamatuid kulusid ja tehnilist teostamatust; • kuidas hinnata, kas andmelünkade täitmise meetodid on konservatiivsed ega põhjusta olulisi väärkajastamisi.

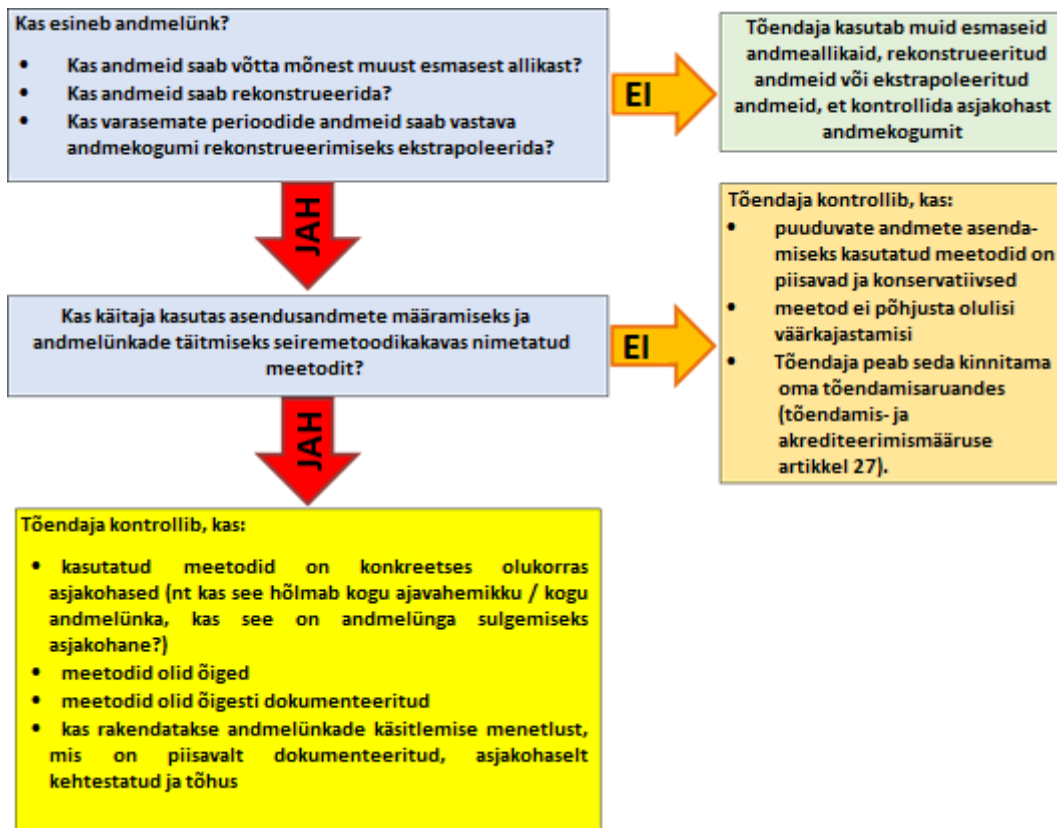
Tehnilise asjatundlikkuse ja pädevuse elemendid	Tehnilise pädevusega seotud teadmiste ja oskuste näited
Käitaja organisatsiooni ja kvaliteedi tagamisega seotud teadmised	<ul style="list-style-type: none"> • käitaja konkreetsed andmevood ja riskihindamine; • käitaja konkreetsed andmekäsitluse kontrollimeetmed; • üldine korraldus seoses seire ja aruandlusega, samuti kontrollikeskkond, kus toimib käitaja raamatupidamissüsteem; • seiremetoodikakavas nimetatud menetlused, nt andmekäsitluse ja kontrollimeetmetega seotud menetlused ning käitise seire- ja aruandluskohustuste haldamine.
Tõendamise kokkulepetega seotud teadmised	<ul style="list-style-type: none"> • käitajaga sõlmitud lepingute või muude kokkulepete mõistmine, et hallata tõendamist mõjutada võivaid konflikte (nt aja eraldamine käitajaga sõlmitud lepingutes). • mõistmine, kuidas rakendada võrdlusandmete või iga-aastase tootmistaseme suhtes olulisuse mõistet, ja eelkõige selliste andmekogumite aspektide suhtes, millel ei ole määratletud olulisustaset

7.3 Ühikute tasuta eraldamise eeskirjadega seotud andmelünkade käsitlemine

Andmelünki saab analüütiliste testide ja üksikasjaliku andmete tõendamise käigus kindlaks teha tõendaja või käitaja ise. Allpool oleval joonisel 3 on näidatud, mida peab tõendaja kontrollima andmelünkade korral.

Pikema aja jooksul mitu korda esinev andmelünk võib näidata, et sisekontrolli tegevused ei ole korralikult toimunud. Seetõttu hindab tõendaja andmelünkade esinemise sagedust ja selliste andmelünkade vältimiseks rakendatud kontrollimeetmeid. Tõendaja hindab, kas sisekontrolli meetmed on tõhusad⁵⁹ (nt kas andmeid automaatselt edastavad IT-süsteemid on turvalised ja töötavad nõuetekohaselt, kas käitajal sisseehitatud manuaalsed juhtseadmed, et vältida andmelünkade tekkimist ja kas toimub andmete regulaarne valideerimine, et kõrvaldada probleemid enne, kui need muutuvad andmelünkadeks).

⁵⁹ Tõendaja peaks teadma, et mõned 2019. aastal esitatavad andmed ei oleks algse loomise korral olnud ette nähtud võrdlusandmete/võrdlusalususe jaoks. Tõendaja peaks hindama kontrollimeetmete tõhusust selles kontekstis, st kontrollimeetmeid, mis loodi selle loomise ajal eesmärkidel, milleks see loodi.

Joonis 3. Andmelünkade käsitlemine

8 Erieeskirjad iga-aastaste tootmistasemete andmete tõendamiseks

See peatükk sisaldab konkreetseid reegleid tootmistaseme aruande tõendamiseks.

8.1 Täiendavad reeglid tõendamise protsessis

Iga-aastase tootmistaseme aruande tõendamisel järgitakse samu tõendamise samme: alates lepingueelse perioodi tegevustest, strateegilisest analüüsist ja riskianalüüsist kuni sõltumatu ülevaatuse ning tõendamise aruandluseni (vt jaotis 6). Käitaja peab tõendajatele esitama samasuguse teabe nagu võrdlusandmete aruande tõendamisel, sealhulgas eelnevate ja jooksvate iga-aastaste tootmistasemete aruannete esitamine (vt jaotis 6.1.2). Seda teavet analüüsitakse strateegilises analüüsis ja võetakse arvesse asjakohaste andmete tõendamisel. Muud sarnased nõuded on järgmised:

- tõendamise ulatus (vt jaotis 6.2);
- kindlustase (vt jaotis 6.4.1);
- olulisuse rakendamine (vt jaotis 6.4.2);
- kuidas käsitleda väärkajastamisi, mittevastavusi ja nõuete rikkumisi (vt jaotis 6.1.7).

Iga-aastase tootmistaseme aruande tõendamisel viib tõendaja läbi samasuguseid kontrole nagu võrdlusandmete aruande tõendamisel (vt jaotisi 6.1.5, 6.3 ja 7), aga samuti teeb täiendavaid kontrole. Täpsemalt kontrollib tõendaja parameetrite täpsust, mis võivad muuta eraldamise tasemeid, muuhulgas:

- FAR artikli 16 lõikes 5 toodud parameetrid: nt lämmastikhappe tootmisel tekkinud soojushulk ja alates 2026. aastast muust kui ohutuspõletusest tulenev heide;
- FAR artiklis 19 toodud parameetrid: nt lisatoitest toodetud H₂, etüleen ja teiste väärtuslike kemikaalide tonnid, netoimporditud soojuse heitkogused, määratletud elektritarbimine;
- FAR artiklis 20 toodud parameetrid: nt vesinikuga seotud heitkogused⁶⁰, netoimporditud soojuse heitkogused, kindlaksmääratud elektritarbimine;
- FAR artiklis 21 toodud parameetrid: nt imporditud soojuse kogus, mis tuleb ELi HKSi mittekuuluvast käitise või muust üksusest.
- ALCR artiklis 6, lõiked 1, 2 ja 4 toodud parameetrid: nt tootmistasemed ja energiatõhusus.

Parameetrite täpsuse kontrollimiseks viib tõendaja läbi alusandmete usutavuse kontrolli, jälgib andmeid lähteandmeteni, teeb andmekogumite vahelisi ristkontrole ning analüütilisi kontrole, et märgata väärtusi ja kõrvalekaldeid. Andmete tõendamise käigus hindab tõendaja, kas andmed on saadud, rakendades nõuetekohaselt MMPd ja kohaldades õigesti meetodeid, mis on toodud FARis. See võimaldab tõendajal kindlaks teha, kas käitise tegevuses, soojuse impordis, tootmistasemes või energiatõhususes on toimunud muudatusi, mis võivad kaasa tuua ühikute eraldamise tasemete muutuse.

Selleks et kontrollida, kas tootmistasemed, energiatõhusus ja energiatarbimine on täpsed, hindab tõendaja ka järgmist:

- kas energiatarbimine on igale käitiseosale õigesti omistatud;
- tavapärase tegevuse algust, kuna see on oluline tegevustasemete määratlemisel. FAR kohaselt on tavapärase tegevuse algus esimene tegevuspäev, st niipea, kui protsess on käivitatud (see hõlmab ka kasutuselevõtu perioodi).

Lisaks kontrollitakse kooskõla aruandes esitatud varasemate aastate andmete ja asjaomaste varasemate aastate tõendatud andmete vahel, et tagada muudatuste puudumine.

Nagu võrdlusandmete aruannete tõendamisel, kontrollib tõendaja, kas iga-aastasest tootmistaseme aruandes esitatud andmeid on seiratud ja nõuetekohaselt esitatud kooskõlas MMPga. See on seotud nii iga-aastaste tootmistaseme andmetega kui ka nende aluseks olevate andmete ja parameetritega, mis on loetletud FARi IV lisa punktides 2.3-2.7. Mõningal määral kontrollib tõendaja ka vastavust FARiga. Tõendaja teatab kõigist tuvastatud FARi ja ALCRi mittevastavustest, isegi kui see probleem on seotud heakskiidetud MMPga. Lisateavet iga-aastase tootmistaseme aruande jaoks vajalike andmete kohta leiab juhenddokumendist nr 5.

⁶⁰ Vesinikuga seotud heitkogused arvutatakse kütteväärtus korrutatuna soojuspõhise võrdlusaluslega.

8.2 Iga-aastane heitkoguse aruanne ja tootmistaseme aruanne

Mõned käitajad võivad olla otsustanud valida sama tõendaja nii iga-aastase heitkoguse aruande kui ka iga-aastase tootmistaseme aruande tõendamiseks. See on vastuvõetav, kui tõendaja on akrediteeritud vastava ulatuse alusel ja tal on õigus teha mõlemat tüüpi tõendamisi. Kui sama tõendaja teeb mõlemaid tõendamisi, peaks ta teadma, et need on eri liiki riske hõlmavad eraldi tõendamised, mis nõuavad eri andmekogumite ja sisekontrollide kontrollimist ning mille suhtes kohaldatakse eri eeskirju ja tõendamise ulatust. Peale selle ei vasta käitise osade piirid alati käitise piiridele, mõjutades tõendamise ulatust. Isegi kui teha tööd samal ajavahemikul, peab tõendaja käsitlema eraldi tõendamistena konkreetsete ja kohandatud ajaeraldistega kui ka eraldi dokumenteeritud strateegilisi analüüse, riskianalüüse, tõendamisplaane ja tõendamisaruandeid. Kui andmekogumid ja andmete kogumise sisekontrollid on nii AER (*Annual Emissions Report* ehk heitkoguse aruanne) kui ka ALC-aruandluses samad, võivad tõendajad andmete kontrollimisel või tegevuskoha külastuste kombineerimisel uurida sünergiat, tingimusel et tõendaja võtab arvesse tõendamise erinevaid eesmärgi ja käsitleb mõlemat tööd eraldi tõendamistena. Samuti peab ta tagama, et mõlemale tõendamisele eraldatakse piisavalt aega ja kohaldataks AVRi rotatsiooninõudeid.

8.3 Tegevuskoha külastused iga-aastase tootmistaseme aruande korral

Põhimõtteliselt peab tõendaja iga-aastaste tootmistaseme aruande tõendamisel tegema tegevuskoha külastusi. Eesmärk on koguda piisavalt tõendeid, et teha piisava kindlusega järeldus, et käitaja iga-aastane tootmistaseme aruanne ei sisalda olulisi väärkajastamisi. Tegevuskoha külastuse käigus tehtud toimingud on samad, mis võrdlusandmete aruannete tõendamisel (vt jaotis 6.1.6), kuigi tõendaja vaatleb konkreetselt elemente, mis võivad mõjutada iga-aastast tootmistaset.

Tegevuskoha külastustest loobumine

AVRi artiklite 31 ja 32 kohaselt on lubatud loobuda tegevuskoha külastustest iga-aastaste tootmistaseme aruannete tõendamise ajal, kui on täidetud järgmised tingimused:

- Tõendaja on tõendamise riskianalüüsi põhjal kindlaks teinud, et tegevuskoha külastusest loobumine ei ohusta tõendamistööd ja on seega õigustatud ning et kõik vajalikud tõendid ja andmed on kaugjuurdepääsuga kättesaadavad;
- AVRi artiklis 32 sätestatud tegevuskoha külastusest loobumise kriteeriumid on täidetud;
- käitaja on saanud pädeva asutuse heakskiidu käitistele, mis eraldavad aastas rohkem kui 25 000 tonni CO₂.

Tegevuskoha külastuse loobumise riski hindamise ettevalmistamisel võtab tõendaja konkreetselt arvesse riske, mis on seotud objektile mittemineku tõendamise kavandamise ja teostamisega⁶¹. Need erinevad käitaja andmevoo riskide hindamisest, mis on osa

⁶¹ See on sarnane protsess, mida kohaldatakse „Peamised suunised II.5“ kirjeldatud tegevuskoha külastustest loobumise suhtes iga-aastase heitkoguse tõendamisel. Tõendaja peaks siiski olema teadlik, et tegevuskoha külastustest loobumise riskid võivad olla FARi aruandluse puhul erinevad: nt heitkoguse aruandega hõlmamata elementide puhul nõutavate täiendavate mõõtmiste ja kontrollimiste inspekteerimine; seotud käitis osade ja tehniliste üksuste piiride hindamine võrreldes üldise käitise piiriga ja abikõlblike tehniliste üksuste ning lähtevoogudega jne.

tõendamiskavast. Käitaja poolt tema andmevoo üle teostatava kontrolli riskihindamine võib siiski mõjutada tegevuskoha külastusest loobumise riske käsitlevaid otsuseid.

Nagu on selgitatud riskianalüüsi peamistes suunistes (*Key Guidance Note* ehk KGN II.2), on käitajate andmevoo kontrollimise riskianalüüs korduv protsess, mis võib kontrolli käigus tehtud järelduste ja riskide edasise analüüsi tulemusel muutuda. Seega isegi kui pädev asutus on juba heaks kiitnud tegevuskoha külastusest loobumise, ei vabasta see tõendajat oma käitaja kontrolli riskianalüüsi ajakohastamisest ja tõendamiskava kohandamisest, kui ta tuvastab käitaja andmevoos ja sisekontrollis suuremad oma- ja kontrolliriskid, kui esialgu arvati.

Käitaja kontrolli suurem risk oma andmevoo üle võib viia olukorrani, kus nende riskide suurus nõuab, et tõendaja teostaks ikkagi tegevuskoha külastuse. Sellisel juhul peab tõendaja viima läbi käitise tegevuskoha külastuse, olenemata sellest, kas pädev asutus on külastusest loobumise eelnevalt heaks kiitnud. Ühesõnaga, tõendaja jääb alati vastutavaks ja ei saa kasutada pädeva asutuse heakskiitu vabandusena tegevuskoha külastamata jätmiseks, kui käitaja andmevoog ja riskianalüüs (algupärane või ajakohastatud) näitavad, et tegevuskoha külastus on vajalik.

Järgmistes olukordades ei ole tegevuskoha külastusest loobumine lubatud:

- Tõendaja kontrollib esimest korda iga-aastast tootmistaseme aruannet;
- Kahe eelneva tootmistaseme aruandeperioodi jooksul ei ole tootmistaseme aruande või võrdlusandmete aruande tõendamise ajal tehtud ühtegi tegevuskoha külastust. Üldiselt hõlmavad need perioodid ühte aastat;
- Kui tootmistaseme aruandeperioodi jooksul on käitises või selle käitiseosades toimunud olulisi muudatusi, mis nõuavad olulist muutust seiremetoodikakavas. See ei kehti, kui muudatus on seotud ainult arvutusteguri vaikeväärtusega.

AVRi artiklis 32 on esitatud tegevuskoha külastustest loobumise kriteeriumid:

1. Samad lihtsad käitised, mille puhul on lubatud loobuda tegevuskoha külastusest, et tõendada heitkoguse aruande vastavust, nagu on kirjeldatud tabelis 8 ja täidetud on järgmised kriteeriumid (AVRi artikli 32 lõige 3a):
 - seda tüüpi käitistel on ainult üks käitiseosa, mille suhtes kohaldatakse tootepõhist võrdlusalust; ja
 - asjaomaseid tootmisandmeid on hinnatud finantsarvestuse eesmärgil tehtava auditi osana ja käitaja esitab selle kohta tõendid.⁶²
2. Lihtsad käitised, nagu on kirjeldatud tabelis 8 ja täidetud on järgmised kriteeriumid (AVRi artikli 32 lõige 3b):
 - seda tüüpi käitistel on maksimaalselt kaks käitiseosa; ja
 - teine käitiseosa moodustab käitise lõplikust ühikute kogueraldisest vähem kui 5%; ja
 - tõendajal on piisavalt andmeid, et hinnata käitiseosade jaotust, kui see on asjakohane.
 - Kui käitiseosa, mis annab 95% või rohkem käitiseosa lõplikust ühikute kogueraldisest, on käitiseosa, mille suhtes kohaldatakse tootepõhist võrdlusalust, peab tootepõhise võrdlusalusega seotud tootmisandmeid

⁶² Nt allkirjastatud finantsaudiitori kinnitus selle kohta, et audiitor on andmetega tutvunud ja kinnitanud, et see on õige.

olema hinnatud finantsarvestuse eesmärgil tehtava auditi osana. Käitaja peab esitama selle kohta tõendid.

3. Lihtsad käitised, nagu on kirjeldatud tabelis 8 ja täidetud on järgmised kriteeriumid (AVRi artikli 32 lõige 3c):
 - seda tüüpi käitistel on ainult soojuspõhine võrdlusalus või kaugkütte käitiseosad; ja
 - tõendajal on piisavalt andmeid⁶³, et hinnata käitiseosade jaotust, kui see on asjakohane.
4. Mehitamata tegevuskohad (AVRi artikli 32 lõige 4). Telemeetriliste andmete ja arvestite kontrollimise suhtes kohaldatakse samu tingimusi kui heitkoguse aruande tõendamise suhtes. On vaja tõendeid, mis kinnitaksid, et arvesteid on kontrollitud kohapeal vastavalt FARi artiklile 11 (vt KGN II.5).
5. Kaugetel või ligipääsmatutel aladel asuvad käitised, eelkõige avamererajatised (AVRi artikli 32 lõige 5). Andmete tsentraliseerimise ja mõõdikute kontrollimise suhtes kohaldatakse samu tingimusi kui heitkoguse aruande tõendamise suhtes. On vaja tõendeid, mis kinnitaksid, et arvesteid on kontrollitud kohapeal vastavalt FARi artiklile 11 (vt KGN II.5).

Tabel 8. Lihtsad käitised, mille puhul saab tegevuskoha külastustest loobuda heitkoguse aruande tõendamisel

Tüüp I käitised (artikkel 32 lõige 1 AVR) – vt KGN II.5	Tüüp II käitised (artikkel 32 lõige 2 AVR) – vt KGN II.5	Tüüp III käitised (artikkel 32 lõige 3 AVR) – vt KGN II.5
<ul style="list-style-type: none"> • Kategooria A/B käitis • Ainult üks maagaasi ja/või üks või enam väheoluline lähtevoog⁶⁴ • Maagaasi seiratakse fiskaalmõõtmise abil⁶⁵ • Maagaasi arvutustegur on vaikeväärtus või kui arvutusteguri määrab otse väline gaasitarnija ilma käitajapoolse töötlemiseta kasutades veebianaalüsaatoreid, mis kuuluvad asjakohase õigusliku korra alla fiskaalanalüsaatorite kontrollimiseks. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kategooria A/B käitis • Ainult üks kütus, millel puudub protsessiheide⁶⁶ ja/või üks või enam väheolulist lähtevoogu⁶⁴ • Fiskaalmõõtmise või arve andmetega määratud tegevusandmed, võttes arvesse varude muutusi • Arvutustegurite vaikeväärtused • Lihtsustatud seirekava vastavalt MRRi artiklile 13 	<ul style="list-style-type: none"> • Väike käitis • Ainult üks kütus, millel puudub protsessiheide ja/või üks või enam väheolulist lähtevoogu • Fiskaalmõõtmise või arve andmetega määratud tegevusandmed, võttes arvesse varude muutusi • Arvutustegurite vaikeväärtused

⁶³ Kui soojusandmete saamiseks kasutatakse mõõtevahendeid, mis ei tööta õigesti ja mida käitaja ei hoolda nõuetekohaselt, võib see mõjutada tõendaja riski ja otsust loobuda tegevuskoha külastusest.

⁶⁴ Mis kokku ei ületa väheoluliste lähtevoogude künnist.

⁶⁵ Mille suhtes kohaldatakse maksuarvestite kontrollimiseks asjakohast õiguslikku korda ja mis vastab kohaldatava määramistasandiga seotud nõutavatele määramatuse tasemetele.

⁶⁶ Kütus on kas tahkekütus, mis vahetult põleb käitises ilma vaheladustamiseta, või vedel- või gaaskütus, mille jaoks võib olla vaheladustamine.

Kui see ei ole seotud väikese heitkogusega käitise, peab käitaja esitama pädevale asutusele avalduse, milles taotleb loa andmist tegevuskoha külastusest loobumiseks. Külastusest loobumise taotlusele tuleb lisada tõendid selle kohta, et kõik tingimused on täidetud. Lisaks KGN punktis II.5 loetletud elementidele sisaldab see tõendeid selle kohta, et ALCga seotud kriteeriumid on täidetud: nt tõendid selle kohta, et käitiseosade jaotust on võimalik hinnata, tõendid tootepõhise võrdlusaluse finantsauditi kohta, tõendid käitiseosade arvu kohta.

8.3.1 Virtuaalsed külastused

Nagu on kirjeldatud eespool AVRi artiklis 21, kohustab tõendaja tegema käitises füüsilisi külastusi. Nagu COVID19-pandeemia on näidanud, võivad vääramatu jõu asjaolud takistada tõendajal sellist füüsilist kontrollkäiku teha. AVRi artikkel 34a võimaldab tõendajatel teha virtuaalseid tegevuskoha külastusi, kui teatavad tingimused on täidetud. AVRi artiklit 34a võib kohaldada ka iga-aastase tootmistaseme andmete tõendamise juures, kui kõik tingimused on täidetud. Täpsema selgituse saamiseks vt KGN II.5 tegevuskoha külastuste kohta.

8.4 Tõendamise aruandlus

Iga-aastaste tootmistaseme aruannete tõendamisel kohaldatakse samu nõudeid, mis on sätestatud AVRi artiklis 27 tõendamisaruaude esitamise, sisu ja üksikasjalikkuse kohta. Siiski on mõned lisaelemendid, mida tõendajad peavad esitama:

- iga käitiseosa puhul tuleb esitada tootmistaseme tõendatud koguväärtus tootmistaseme aruandeperioodide aastate kohta;
- kui artikli 16 lõikes 5, 19, 20 või 21 loetletud parameetrid on muutunud või energiatõhususe parameetrid on muutunud, tuleb esitada nende parameetrite kirjeldus ja nendega seotud märkused;
- kinnitus selle kohta, et tavapärase tegevuse alguskuupäeva on kontrollitud, kui see on asjakohane;
- Vajaduse korral kinnitus, et energiatõhususe soovituste rakendamine on kontrollitud ja rakendamine on lõpetatud, sealhulgas kõik asjakohased tähelepanekud (vt jaotis 4.3).

Iga-aastaste tootmistaseme aruannete tõendamisel kohaldatakse samu tõendamisarvamuste liike kui võrdlusandmete aruannete puhul (vt jaotis 6.5).

8.5 Lahendamata probleemide käsitlemine tõendamisaruaudes ja negatiivsetes tõendamise arvamusalaldustes

Nagu heitkoguse aruannete ja võrdlusandmete aruannete tõendamisel, peab tõendaja tõendamisaruaudes märkima kõik tuvastatud väärkajastamised, mittevastavused ja mittevastavuse probleemid, mida ei ole käitajale tõendamisaruaude esitamise ajaks parandatud. Tõendaja võib anda ka soovitusi täiustamiseks, kui on valdkondi, mida on vaja parandada iga-aastaste tootmistaseme andmete, menetluste ja sisekontrollide järelevalves ja aruandluses. Kui tõendamisaruaudes on probleemidest teatatud, on vaja võtta kasutusele teatavaid meetmeid, nagu on kirjeldatud tabelis 9.

Tabel 9. Järeelmeetmed lahendamata probleemidele reageerimiseks

TõendamisaruanDES kajastatud lahendamata küsimuse tüüp	JäreLmeetmete tüüp
Mitteoluline väärkajastamine	Pädev asutus hindab väärkajastamist ja võimaluse korral hindab konservatiivselt parameetri väärtust. Pädev asutus teatab käitajale, kas ja milliseid parandusi on vaja teha iga-aastases tootmistaseme aruanDES. Käitaja peab tegema teabe tõendajale kättesaadavaks (ALCR artikli 3 lõige 4).
Mitteoluline mittevastavus (kas võrdlusandmete aruande või iga-aastase tootmistaseme aruande kohta)	Käitaja kõrvaldab mittevastavuse pädeva asutusega konsulteerides. Vajalik võib olla MMP ajakohastamine.
Mitteoluline mittevastavus (kas võrdlusandmete aruande või iga-aastase tootmistaseme aruande kohta)	Käitajad peavad mittevastavused kõrvaldama. Järgmise iga-aastase tootmistaseme aruande tõendamisel peavad tõendajad kontrollima, kas need mittevastavused on kõrvaldatud. Kui mittevastavusi ei ole parandatud, peab tõendaja kaaluma mõju väärkajastamiste ohule ja teatama sellest tõendamisaruanDES. Iga-aastase tootmistaseme aruande läbivaatamisel võib pädev asutus soovida neile tähelepanu pöörata.
Parandusettepanekud	Järgmise iga-aastase tootmistaseme aruande tõendamisel peavad tõendajad kontrollima, kas soovitusi on järgitud. Kui soovitusi ei ole järgitud (või ei ole pädeva asutusega kokku lepitud, et soovitude alusel tegutsemine ei ole põhjendatud), peab tõendaja kaaluma võimalikku mõju väärkajastamiste ja mittevastavuste riskile ning teatama sellest tõendamisaruanDES. Iga-aastase tootmistaseme aruande läbivaatamisel võib pädev asutus soovida neile tähelepanu pöörata.
Väärkajastamised, mittevastavused ja mittevastavuse küsimused, millel on oluline mõju iga-aastastele tootmistaseme andmetele (negatiivse tõendamise arvamUSavalduS)	Pädeva asutuse konservatiivne hinnang ja käitajapoolne parandus mittevastavuste kohta, konsulteerides pädeva asutusega. See võib nõuda MMP ajakohastamist.
Ulatuse limiteerimine (negatiivse tõendamise arvamUSavalduS) ⁶⁷	Pädeva asutuse konservatiivne hinnang

Kui iga-aastane tootmistaseme aruanne ei vasta ALCRile või FARile või kui akrediteeritud tõendaja ei tõenda aruannet vastavalt AVRile, võib pädev asutus anda konservatiivse hinnangu iga-aastase tootmistaseme andmete kohta, nagu näeb ette ALCRi artikli 3 lõige 4.

Kui tõendaja on tõendamisaruanDES kinnitanud, et energiatõhususe soovitude rakendamine ei ole lõpetatud, ei saa pädev asutus heitkoguse ühikute vähendamist tühistada. Järgmise tõendamise käigus kontrollib tõendaja, kas eelmises tõendamisaruanDES tehtud tähelepanekuid on järgitud ja milline mõju on sellel tõendaja hinnangule selle kohta, kas energiatõhususe soovitude rakendamine on lõpetatud.

⁶⁷ Teave selle kohta, mida kujutab endast ulatuse limiteerimine, on esitatud jaotises 6.5.

9 Lisa I – tõendamisaruanne

9.1 Tõendamisaruanne põhielemendid

Tõendamisaruanne on tervikuna seotud esitatud võrdlusandmetega; see on esitatud komisjoni aruande vormis, mis on kokkuvõtlikult esitatud eraldamise andmekogumi „Kokkuvõtte“ leheküljel⁶⁸ ja võrdlusaluse uuendamise andmekogumi (kui see on käitise puhul asjakohane) asjakohasel võrdlusaluse leheküljel (lehekülgedel)⁶⁹.

Tõendamisaruanne sisu põhielemendid on loetletud tõendamis- ja akrediteerimismääruse artikli 27 lõikes 3. Võrdlusandmete aruandega seotud tõendamisaruanne sisu on sarnane iga-aastase heitkoguse tõendamisaruanne.

Tõendamisaruanne peaks sisaldama järgmist teavet:

- seoses tõendajaga:
 - tõendaja nimi ja aadress
 - ELi HKS-i juhtivtõendaja nimi, tõendaja(te), tehniliste ekspertide ja sõltumatu ülevaataja nimed
 - tõendaja volitatud isiku nimi ja allkiri ning allkirja kuupäev⁷⁰
 - tegevuskoha külastus(t)e kuupäev(ad) ja kestus ning kes neid teostas
- Seoses käitaja ja käitisega:
 - käitise nimi ja aadress ning kohustatud käitaja
 - käitise kordumatu identifikaator
 - ühikute tasuta eraldamise eeskirjade kohaste võrdlusandmete aruande eest vastutav kontaktisik käitises (nimi ja aadress, telefoninumber ja e-posti aadress)
- Seoses käitaja aruandega:
 - viide lõplikult kinnitatud ühikute tasuta eraldamise eeskirja kohase andmete aruande nimele ja kuupäevale (kui tõendamisaruanne ei sisaldu ühikute tasuta eraldamise eeskirjade kohases võrdlusandmete aruandes)
 - tõendatud võrdlusperiood [nt 2019–2023, 2024–2028]. Iga-aastase tootmistaseme aruannete puhul on tegemist tõendatava aruandeaastaga.
 - viide võrdlusandmete aruande asjakohastele lehekülgedele, mis sisaldavad tõendatud andmeid (st kokkuvõtte lehekülge ja tootepõhise võrdlusaluse ja/või varumeetodiga võrdlusaluse leheküljed, kui need on asjakohased, kui need leheküljed sisaldavad tootepõhiste võrdlusaluste uuendamise andmeid)
- Tõendaja arvamuse alus, sh:
 - eesmärgid, ulatus ja erinevate osapoolte [käitaja, pädev asutus ja tõendaja] kohustused

⁶⁸ K_aruande vormi kokkuvõtte.

⁶⁹ F_tootepõhise võrdlusandmete aruande ja/või G varumeetodiga võrdlusaluse aruande vorm.

⁷⁰ Formaalne e-allkiri võib olla vastuvõetav sõltuvalt riiklikust seadusandlusest.

- tõendamiseks kasutatud kriteeriumid, sh:
 - seiremetoodikakava (koos kehtiva perioodi ja versiooni teabega)
 - ühikute tasuta eraldamise eeskirjad ja nendega seotud suunised
 - tõendamis- ja akrediteerimismäärus ning sellega seotud suunised ja standardid
- tõendamise ulatus
- lahendamata probleemid, mis tuvastati tõendamise käigus
 - kõigi enne tõendamisaruande väljaandmist parandamata tuvastatud väärkajastamiste ja mittevastavuste kirjeldus;
 - kõigi tõendamise käigus tuvastatud FARi või ALCRI nõuete rikkumiste kirjeldus;
 - kinnitus selle kohta, et andmelünkade täitmiseks kasutatud meetod(id) on piisav(ad) ja põhineb (põhinevad) teaduslikel/tehnilistel põhimõtetel ning kas meetod(id) põhjustab (põhjustavad) olulist väärkajastamist või mitte;
 - kõik soovitused parandamiseks (kui see on asjakohane).
- Kinnitus, et tõendaja teostas kontrollid energiatõhususe soovituste rakendamise kohta ning kas soovituste rakendamine on lõpetatud, sealhulgas kõik soovituste rakendamise kontrollimise käigus tehtud tähelepanekud.

selleks, et selgitada, mis toetab tõendaja arvamuses esitatud järeldust.

Iga aruande tüübi (võrdlusandmete aruanne ja iga-aastane tootmistaseme aruanne) jaoks on komisjon välja töötanud tõendamisaruande ja arvamuse vormi, mis sisaldab kõiki nõutavaid elemente. Iga-aastaste tootmistaseme näitajate kohta on komisjon töötanud välja eraldi tõendamisaruande vormi. Enamik vormi elemente on sarnased võrdlusandmete tõendamisaruande vormi elementidega. Jaotises 8.4 kirjeldatakse täiendavaid elemente, mis lisatakse iga-aastase tootmistaseme andmete tõendamisaruandesse.

10 Lisa II – saadaolevate juhenddokumentide loend

Ühikute tasuta eraldamise eeskirjade raames tehti kindlaks konkreetsed teemad, mis väärivad täiendavat selgitamist või juhendamist. Ühikute tasuta eraldamise eeskirjade juhenddokumentide eesmärk on käsitleda neid teemasid nii konkreetselt ja selgelt kui võimalik. Komisjon peab vajalikuks saavutada 4. kauplemisperioodi eraldamise meetoodika kohaldamisel maksimaalne ühtlustamise tase.

Ühikute tasuta eraldamise eeskirjade juhenddokumentide eesmärk saavutada kooskõla ühikute tasuta eraldamise eeskirjade tõlgendamisel, edendada ühtlustamist ja vältida võimalikku kuritarvitamist või konkurentsimoonutusi ühenduses. Nende dokumentide täielik loetelu on esitatud allpool:

- Juhenddokument nr 1 – üldjuhend:
see dokument annab üldise ülevaate eraldamisprotsessist ja selles on selgitatud eraldamise meetoodika põhialuseid. Selles selgitatakse samuti seda, kuidas seostuvad omavahel erinevad juhenddokumendid.
- Juhenddokument nr 2 – eraldamise meetodite suunis käitise tasandil:
kõnealuses dokumendis selgitatakse, kuidas toimib eraldamise meetoodika käitise tasandil ja kuidas sektori kokkupuude CO₂-heite ülekandumisega ohuga mõjutab käitiste tasuta eraldamise kindlaksmääramist.
- Juhenddokument nr 3 – andmete kogumise suunis:
kõnealuses dokumendis selgitatakse, milliseid andmeid peavad käitajad esitama pädevatele asutustele ja kuidas neid koguda, hõlmates nii andmeid esialgse ühikute tasuta eraldamise kindlaksmääramiseks kui ka võrdlusaluse väärtuste uuendamiseks. See kajastab Euroopa Komisjoni (EK) esitatud andmete kogumise vormi struktuuri.
- Juhenddokument nr 4 – riiklike rakendusmeetmete kohaste andmete ja iga-aastaste tootmistaseme andmete tõendamise suunis:
see dokument on suunatud ELi HKS-i tõendajatele ja akrediteerimisasutustele. Selles selgitatakse riiklike rakendusmeetmete⁷¹ andmete kogumise tõendamisprotsessi, uute osalejate andmete esitamist ja iga-aastaseid tootmistaseme andmeid.
- Juhenddokument nr 5 – ühikute tasuta eraldamise eeskirjade seiret ja aruandlust käsitlev suunis:
sellel dokumendil on kolm eesmärki:
 - (a) anda „lühijuhend“ lugejatele, kelle jaoks on ELi HKS-i ühikute tasuta eraldamise teema uus;
 - (b) anda ülevaade ühikute tasuta eraldamise eeskirjadega kehtestatud seire ja aruandluse nõuetest, mis täiendavad seire- ja aruandlusmäärusega ning tõendamis- ja akrediteerimismäärusega juba kehtestatud iga-aastast vastavustsükli;
 - (c) anda suunised seiremeetodikakava nõuete ja ühikute tasuta eraldamise eeskirjade uute elementide kohta, mis ei ole hõlmatud käesoleva sarja muude juhenddokumentidega.
- Juhenddokument nr 6 – piiriüleste soojusvoogude suunis:
kõnealuses dokumendis selgitatakse, kuidas toimivad eraldamise meetodid soojuse ülekandmisel üle käitise piiride.

⁷¹ Direktiivi 2003/87/EÜ artikkel 11.

- Juhenddokument nr 7 – uute osalejate ja sulgemiste suunis: kõnealuses dokumendis selgitatakse ühikute eraldamise eeskirju, mis käsitlevad uusi osalejaid, sulgemisi ja tootmistaseme muutusi.
- Juhenddokument nr 8 – heitgaaside ja protsessiheite käitiseosade suunis: kõnealuses dokumendis on esitatud selgitus protsessiheite käitiseosa eraldamise meetodika kohta, eelkõige seoses heitgaaside töötlemisega.
- Juhenddokument nr 9 – sektoripõhine suunis: selles dokumendis kirjeldatakse üksikasjalikult tootepõhiseid võrdlusaluseid ja iga ühikute tasuta eraldamise eeskirjades loetletud tootepõhise võrdlusaluse süsteemiipiire. Peale selle kirjeldatakse vajaduse korral erimeetodeid tootmistasemete arvutamiseks või eraldamise kohandamiseks.
- Juhenddokument nr 10 – ühinemised ja jagunemised: selles dokumendis selgitatakse, kuidas käitiste ühinemised ja/või jagunemised võivad mõjutada eraldamist.
- Juhenddokument nr 11 – kliimaneutraalsuskavad: selles dokumendis on esitatud juhised kliimaneutraalsuskavade (CNP) nõuete kohta selleks, et olla abikõlblik tasuta lubatud heitkoguse ühikute eraldamiseks, mis sõltub sellise kava esitamisest ja rakendamisest⁷².
- Juhenddokument nr 12 – energiatõhususe parendamise meetmete tingimuslikkus: see dokument keskendub nõuetele, et olla abikõlblik tasuta lubatud heitkoguse ühikute eraldamiseks, mis sõltub energiatõhususe meetmete rakendamisest, nagu on soovitatud energiatõhususe direktiivi alusel nõutavates energiaauditites.

Käesoleva dokumentide loetelu eesmärk on täiendada Euroopa Komisjoni välja antud muid juhenddokumente, mis on seotud 3. kauplemisperioodiga ja vajaduse korral uuendatud ELi HKS-i 4. kauplemisperioodi jaoks, eelkõige:

- suunised ELi HKS-i direktiivi I lisa⁷³ tõlgendamise kohta (v.a lennundus ja merendus); kõnealune dokument annab suunised selle kohta, kuidas tõlgendada direktiivi I lisa, mis on ELi HKS-i kohaldamisala alates 2013. aastast;

Peale selle on komisjon esitanud ELi HKS-i raames ulatusliku juhendmaterjalide komplekti seire, aruandluse, tõendamise ja akrediteerimise kohta⁷⁴. Eeldatakse, et selle dokumendi kasutaja on tuttav vähemalt seire, aruandluse, tõendamise ja akrediteerimise aluspõhimõtetega. Eelkõige on asjakohane alljärgnev tõendamise- ja akrediteerimismääruse juhendmaterjal:

- EGD I – tõendamise- ja akrediteerimismääruse I selgitav juhenddokument
- KGN II.1 – tõendamise- ja akrediteerimismääruse põhisuunise jaotis II.1 tõendamise ulatuse kohta
- KGN II.2 – tõendamise- ja akrediteerimismääruse põhisuunise jaotis II.2 riskianalüüsi kohta

⁷² Valitud riikide kaugkütte käitajatele ja tootmis-võrdlusaluse käitistele, mille spetsiifilised heitkogused on nende võrdluskövera 80. protsentiilist kõrgemad.

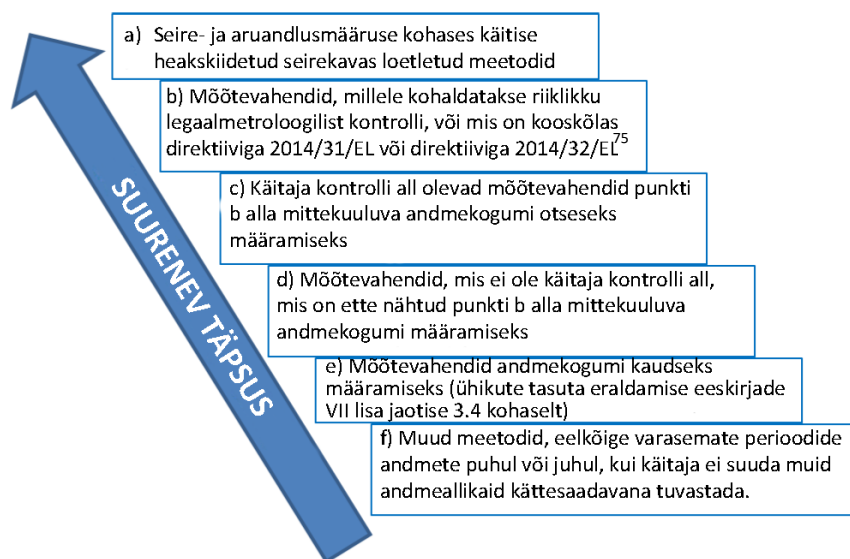
⁷³ https://climate.ec.europa.eu/document/download/edc93136-82a0-482c-bf47-39ecaf13b318_en?filename=GD0%20-%20Annex%20I%20to%20EU-ETS%20Directive.2024.pdf

⁷⁴ https://climate.ec.europa.eu/eu-action/eu-emissions-trading-system-eu-ets/monitoring-reporting-and-verification-eu-ets-emissions_en#documentation – vt täpsemalt jaotist „Lühijuhendid“ („Quick guides“)

- KGN II.3 – tõendamis- ja akrediteerimismääruse põhisuunise jaotis II.3 protsessi analüüsi kohta
- KGN II.4 – tõendamis- ja akrediteerimismääruse põhisuunise jaotis II.4 valimi võtmise kohta
- KGN II.5 – tõendamis- ja akrediteerimismääruse põhisuunise jaotis II.5 tegevuskoha külastuste kohta
- KGN II.7 – tõendamis- ja akrediteerimismääruse põhisuunise jaotis II.7 pädevuse kohta
- KGN II.8 – tõendamis- ja akrediteerimismääruse põhisuunise jaotis II.8 tõendamis- ja akrediteerimismääruse ning standardi ISO 14065 vahelise seose kohta
- KGN II.9 – tõendamis- ja akrediteerimismääruse põhisuunise jaotis II.9 tõendamis- ja akrediteerimismääruse ning standardi EN ISO/IEC 17011 vahelise seose kohta
- KGN II.10 – tõendamis- ja akrediteerimismääruse põhisuunise jaotis II.10 teabevahetuse kohta

11 Lisa III – andmeallikate täpsuse hierarhia

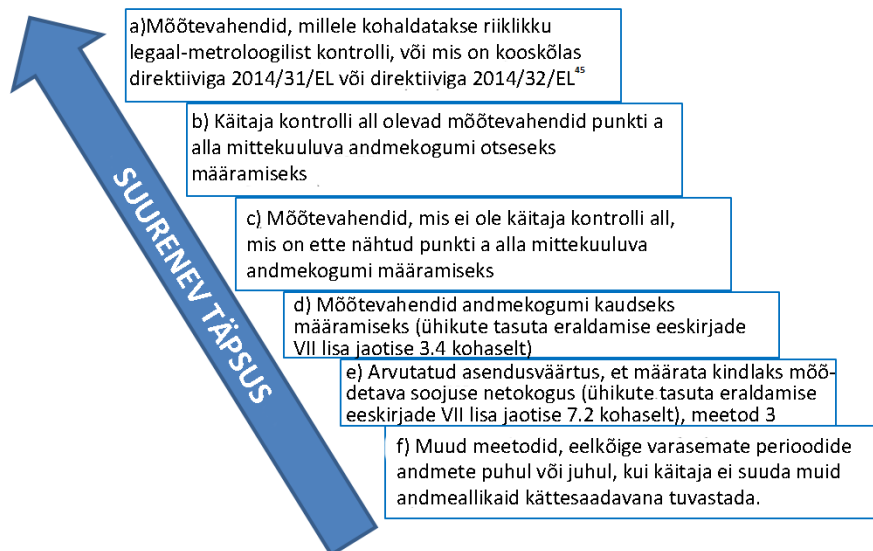
Ühikute tasuta eraldamise eeskirjade VII lisa jaotises 4 nimetatud suurima saavutatava täpsusega andmeallikate hierarhiad on esitatud järgmistel joonistel. Käitaja rakendatavad andmeallikad sisalduvad MMPs, mille pädev asutus peab heaks kiitma. Lisateavet leiate juhenddokumendist nr 5, seire ja aruandluse kohta seoses ühikute tasuta eraldamise määrusega.

Kõige täpsemateks andmeallikateks loetakse ainult joonisel 4 punktides a ja b loetletud andmeallikaid, samas kui punktis a osutatud andmeallikat kasutatakse ulatuses, milles see hõlmab vastavat andmekogumit. Joonise 4 punktides c kuni f osutatud andmeallikaid peetakse kahanevas hierarhilises järjestuses punktist c punkti f vähem täpseteks.

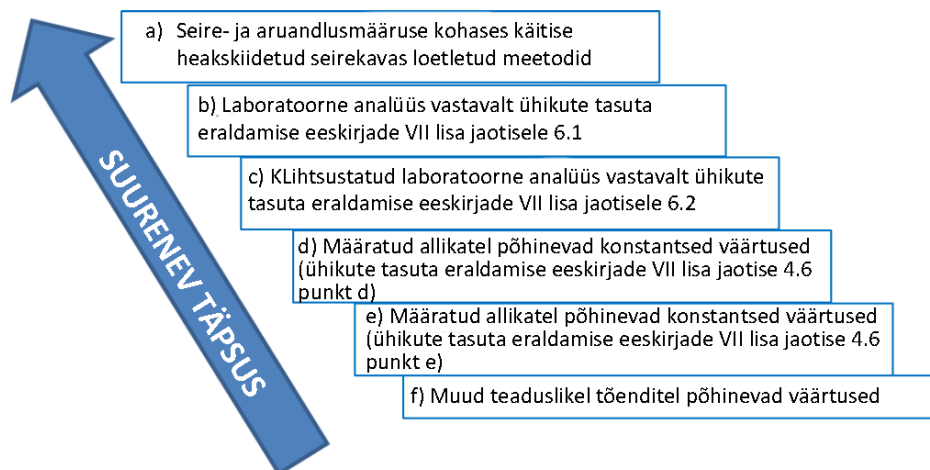
Joonis 4. Materjalide ja kütuste kvantifitseerimise andmeallikad (ühikute tasuta eraldamise eeskirjade VII lisa jaotis 4.4).

⁷⁵ Direktiiv 2014/31/EL mitteautomaatkaalude turul kättesaadavaks tegemist käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta. Direktiiv 2014/32/EL mõõtevahendite turul kättesaadavaks tegemist käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta.

Kõige täpsemaks andmeallikaks loetakse ainult joonisel 5 punktis a osutatud andmeallikat. Joonisel 5 punktides c kuni f osutatud andmeallikaid peetakse kahanevas hierarhilises järjestuses punktist b punkti f vähem täpseteks. Rohkem nõudeid on esitatud ühikute tasuta eraldamise eeskirjade VII lisa jaotises 4.5.

Joonis 5. Energiavoogude kvantifitseerimise andmeallikad (ühikute tasuta eraldamise eeskirjade VII lisa jaotis 4.5)

Kõige täpsemateks andmeallikateks loetakse ainult joonisel 6 punktides a ja b osutatud andmeallikaid, samas kui joonise 6 punktis a osutatud andmeallikat kasutatakse ulatuses, milles see hõlmab vastavat andmekogumit. Joonise 6 punktides c kuni e osutatud andmeallikaid peetakse kahanevas hierarhilises järjestuses punktist c kuni punktini e vähem täpseteks.

Joonis 6. Materjalide omaduste andmeallikad (ühikute tasuta eraldamise eeskirjade VII lisa jaotis 4.6)

12 Lisa IV– Juhtkonna deklaratsiooni näide

< Sisestage põhikäitaja kontaktpunkti nimi ja ametinimetus>

< Sisestage käitaja/ettevõtte aadress>

< sisestage kuupäev>

< sisestage kauplemissüsteemi loa number>

Lugupeetud ...

Võrdlusandmete tõendamine ELi kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamiseks perioodi # jaoks

Kinnitame oma parimate teadmiste ja veendumuste kohaselt ning olles teinud asjakohased järelepärimised ja esitamise [tõendamisasutuse nimi] järgmised selgitused seoses teie tõendamisega selle käitise ühikute tasuta eraldamise andmete võrdlusandmete aruande suhtes.

1. Kinnitame, et kõiki asjaomaseid käitiseosi on arvestatud ja koondandmed on jaotatud ilma väljajätmiste või topeltarvestuseta, **välja arvatud:**
 - *<lisage eespool esitatud avaldusele mis tahes erandid (koos selgitusega erandi esinemise põhjuse kohta) või vajaduse korral kustutage >*
2. Kinnitame, et esitatud võrdlusandmete aruande teave vastab selle käitise seiremetoodikakavaga seotud teabele (sisestage asjakohaste seiremetoodikakavade kuupäev), **välja arvatud:**
 - *<lisage eespool esitatud avaldusele mis tahes erandid (koos selgitusega erandi esinemise põhjuse kohta) või vajaduse korral kustutage>*
3. Kinnitame, et oleme kasutanud suurima saavutatava täpsusega saadaolevaid andmeid kooskõlas ühikute tasuta eraldamise eeskirjade VII lisa jaotisega 4: [sisestage vastavad jaotise numbrid, nt 4.4(a), 4.5(a), 4.6(a) jne], **välja arvatud:**
 - *<lisage eespool esitatud avaldusele mis tahes erandid (koos põhjendusega, miks on erand lubatud – selle tõendamiseks on vaja toetavaid tõendeid) või vajaduse korral kustutage>*
4. Kinnitame, et võrdlusandmete aruandes esitatud NACE, PRODCOMi ja CN-koodid on kooskõlas koodidega, mida me kasutame muudel eesmärkidel, **välja arvatud:**
 - *<lisage eespool esitatud avaldusele mis tahes erandid (koos põhjendusega, miks on erand lubatud – selle tõendamiseks on vaja toetavaid tõendeid) või vajaduse korral kustutage>*
5. Kinnitame, et [tõendamisasutuse nimi] esitatud tõendikogum on käitise jaoks võimalikult täielik, võttes arvesse Euroopa Komisjoni ja liikmesriikide pädeva asutuse esitatud ühikute tasuta eraldamise eeskirju ja suuniseid, **välja arvatud:**
 - *<lisage eespool esitatud avaldusele mis tahes erandid (koos selgitusega erandi esinemise põhjuse kohta) või vajaduse korral kustutage>*
6. Kinnitame, et me ei ole teadlikud kõigist tegelikest või võimalikest juhtumitest, kus eespool nimetatud skeemi eeskirju ei täideta, **välja arvatud:**

- <lisage eespool esitatud avaldusele mis tahes erandid (koos selgitusega erandi esinemise põhjuse kohta) või vajaduse korral kustutage >

7. Tunnustame oma seire ja sisekontrollisüsteemidega seotud kohustusi, mille eesmärk on vältida ja avastada ELi HKS-i võrdlusandmete viga või väärkajastamist.

8. Kinnitame, et asjakohased energiatõhususe soovitusel on tehtud ning soovitusel rakendamine on täidetud, järgnevat eranditega:

- <lisage eespool esitatud avaldusele mis tahes erandid (koos selgitusega erandi esinemise põhjuse kohta) või vajaduse korral kustutage >

9. Oleme avalikustanud [tõendamisasutuse nimi] oma riskihindamise tulemused, milles hinnatakse, kas meie võrdlusandmete aruanne on vaba olulistest väärkajastamistest, mis võivad tekkida vea, väljajätmise või sisekontrolli puudumise tõttu.

10. Kinnitame, et eespool esitatud selgitused on koostatud [sisestage käitise/ettevõtte nimi] juhtkonna ja töötajate (ja vajaduse korral tõendite kontrolli) järelepärimiste põhjal, mis on piisavad, et veenduda, et saame nõuetekohaselt esitada teile kõik eespool nimetatud selgitused.

11. Kinnitame, et allpool loetletud isikutel on lubatud esindada käitist ja käitajat.

Alla kirjutatud [sisestage käitise/ettevõtte nimi] nimel

1. Käitise ELi HKS-i tehniliselt vastutav asutus:

Allkiri:	
Nimi [SUURTÄHED]	
Ametikoht:	
Kuupäev:	

2. ELi HKS-i andmekäsitluse sõltumatu ülevaade, mille on teinud:

Allkiri:	
Nimi [SUURTÄHED]	
Ametikoht:	
Kuupäev:	

3. Kõrgema juhtkonna nõusolek:

Allkiri:	
Nimi [SUURTÄHED]	
Ametikoht:	
Kuupäev:	

Märkus. Sellele deklaratsioonile kirjutavad alla:

- 1) võrdlusandmete kogumise ja ELi HKS-i andmete ja kontrollikeskkonna üldise järelevalve eest vastutav isik;
- 2) üks isik, kes on andmed üle vaadanud, kuid ei ole olnud seotud ELi HKS-i võrdlusandmete kindlaksmääramise või

salvestamisega, ning

3) kaitise kõrgema juhtkonna asjakohane liige, näiteks tegevdirektor, objektijuht, ettevõtte sekretär või tegevdirektor.

Kõik sellise juhtkonna deklaratsiooni vormis olevad klauslid, mis ei ole konkreetse kaitise puhul kohaldatavad, kustutab juhtivtöendaja enne deklaratsiooni vormi kaitajale täitmiseks saatmist.

13 Lisa V – võrdlus 2011. ja 2019 aasta juhenddokumendiga nr 4

Alljärgnevas tabelis on näidatud, kuidas juhenddokumendi nr 4 (JD 4) 2011. aasta versiooni jaotised on seotud 2019. aasta ja praeguse, 2024. aasta versiooni jaotistega ning kus käsitletakse põhiteemasid. Palun arvestage, et vastavate jaotiste sisu on eri versioonides oluliselt muudetud seoses uute eeskirjadega muudetud HKS-i direktiivis, muudetud tõendamise- ja akrediteerimismääruses ning ühikute tasuta eraldamise eeskirjades. „-“ näitab jaotisi, mis on uued 2019. aasta versioonis, ja * näitab, et 2019. või 2024. aasta versioonis on võrreldes 2011. aasta versiooniga oluline muudatus.

Sisu	Jaotis			Märkused
	2011 JD 4	2020 JD 4	2024 JD 4	
Sissejuhatus	1	1	1	
Juhenddokumentide staatus	1.1	1.1	1.1	Toob esile juhenddokumentide staatuse ja aastate jooksul tehtud muudatused
Õigusnõuded	1.2	1.2	1.2	* Selgitab muudatusi õigusaktides alates 2011. aasta andmete kogumisest, sealhulgas direktiivi ja tasuta ühikute eraldamise reeglite viimaseid muudatusi 2024. aastal ning nende muudatuste mõju käesolevale juhenddokumendile.
Juhenddokumendi kohaldamisala	–	1.3	1.3	Selgitab, mida juhenddokument hõlmab
Olemaolev teave	1.3	1.4	1.4	Võtke arvesse, et kõik juhenddokumendid on uute eeskirjade tõttu uuendatud. Seda kajastatakse selles jaotises.
Andmekogumise protsessi kirjeldus	1.4			2019. aasta versioonis kustutatud
Riiklike rakendusmeetmete võrdlusandmete aruannete tõendamine	–	2	2	Jaotis, milles selgitatakse nõudeid, mida käitaja peab esitama riiklike rakendusmeetmete võrdlusandmete aruannete ja käitaja esitatava teabe kohta

Sisu	Jaotis			Märkused
	2011 JD 4	2020 JD 4	2024 JD 4	
Riiklike rakendusmeetmete võrdlusandmete aruanne	–	2.1	2.1	Jaotis, milles selgitatakse, mis peab aruandes olema, ja andmed, mille kohta tõendaja esitab järelduse
Seiremetoodikakava roll	–	2.2	2.2	Jaotis, milles selgitatakse tõendaja rolli seiremetoodikakava suhtes. Viited ja lõikud seoses seiremetoodikakavaga on kustutatud.
Suurima saavutatava täpsusega andmete saamise mõjud	–	2.3	2.3	Jaotis, milles selgitatakse käitaja esmaste andmete loomise „suurima saavutatava täpsuse“ nõudeid ja seda, mida tõendajad peavad selles kontekstis arvesse võtma.
Tõendaja roll tingimuslikkuse kohaldamise kontrollimisel			2.4	Uus jaotis, et selgitada tõendaja rolli energiatõhususe soovitude rakendamise kontrollimisel.
Tõendajate tunnustamine	2	5		Kustutatud 2019. aasta versioonis ja asendatud tõendajate akrediteerimist käsitleva uue jaotisega (vt allpool) – kogu ühikute tasuta eraldamise eeskirjade kohane tõendajate tunnustamise protsess on esitatud tõendamise- ja, nii et juhenddokumendi nr 4 2020. aasta versioonis seda jaotist enam ei ole ja see on asendatud 5. jaotisega.
Akrediteerimine või muud tunnustamise meetodid	2.1	5		
Uue osaleja andmete tõendamine	–	3		Jaotis, milles selgitatakse, mida käitaja peab tegema, et taotleda ühikute tasuta eraldamist uutele osalejatele. Pange tähele, et uue osaleja määratlus on alates 2011. aasta suunise versioonis muutunud. Tõendamise nõuded on samad, mis on esitatud uuendatud juhenddokumendi nr 4 jaotises 5.
Aastaste tootmistaseme andmete tõendamine	–	4		Jaotis aastaste tootmistaseme andmete tõendamise kohta. See jaotis on 2024. aastal jaotatud kolmeks alajaotiseks: jaotis 4.1 iga-aastaste tootmistaseme aruannete tõendamise kohta, jaotis 4.2 iga-aastaste tootmistaseme aruannete tõendamise tõendajate akrediteerimise kohta, jaotis 4.3 tõendaja roll energiatõhususe soovitude

Sisu	Jaotis			Märkused
	2011 JD 4	2020 JD 4	2024 JD 4	
				kontrollimisel iga-aastaste tootmistaseme aruannete tõendamise ajal.
Tõendajate akrediteerimine	–	5		Akrediteerimist käsitlev jaotis kooskõlas tõendamis- ja akrediteerimismäärusega.
Akrediteerimine	–	5.1		Jaotis, kus selgitatakse, et ühikute tasuta eraldamise eeskirjade kohasele akrediteerimisele kohaldatakse tõendamis- ja akrediteerimismääruse eeskirju.
				Tõendajad, kes haldavad valdkonda 98, akrediteeritakse läbi viima ühikute tasuta eraldamise eeskirjade kohast tõendamist, kui nad haldavad asjakohase sektori akrediteerimisvaldkondi ning nad tõendavad oma riiklikule akrediteerimisasutusele, et neil on ühikute tasuta eraldamise eeskirjade kohased ja sellega seotud suuniste pädevused.
Tõendajate pädevuse nõuded	2.2	5.2		*Seda jaotist on uuendatud, et kajastada eeskirjade ja suuniste muudatusi alates 2011. aasta andmete kogumisest, ja selles on esitatud näited konkreetsete pädevusnõuete kohta, mis on vajalikud ühikute tasuta eraldamise eeskirjade kohaseks tõendamiseks ning mis täiendavad tõendamis- ja akrediteerimismääruse pädevusnõudeid. Samuti viidatakse jaotise 7.2 üksikasjalikumatele näidetele tõendaja pädevuse kohta seoses ühikute tasuta eraldamise eeskirjadega.
Tõendajate erapooletuse nõuded	–	5.3		Jaotis, milles rõhutatakse, et ühikute tasuta eraldamise eeskirjade suhtes kohaldatakse tõendamis- ja akrediteerimismääruse erapooletuse nõudeid.
Teabevahetuse nõuded	–	5.4		Jaotis, milles rõhutatakse, et ühikute tasuta eraldamise eeskirjade suhtes kohaldatakse tõendamis- ja akrediteerimismääruse teabevahetuse nõudeid.

Sisu	Jaotis			Märkused
	2011 JD 4	2020 JD 4	2024 JD 4	
Tõendamise protsess	3	6	6	2024. aastal viidi sisse muudatused selleks, et viia juhenddokument vastavusse üle vaadatud FARiga ning, et anda täpsemaid selgitusi selle kohta, mida tõendaja peab arvestama energiatõhususe soovitude rakendamise tõendamisprotsessis.
Üldine meetod	3.1	6.1	6.1	* Uuendatud, et kajastada asjaolu, et ühikute tasuta eraldamise andmete tõendamine toimub tõendamis- ja akrediteerimismääruse alusel. Jaotises tuletatakse tõendajatele meelde, et nende tööd tehakse käitiseosa tasandil ning tootepõhiste võrdlusaluste ja soojuse korral erinevad andmed iga-aastase käitise tasandi heitkoguste tõendamise andmetest.
Lepingueelsed kohustused	–	6.1.1	6.1.1	Jaotis, mis kajastab tõendamis- ja akrediteerimismääruse nõudeid seoses hindamisega, kas tõendaja saab sõlmida konkreetse tõendamislepingu, ja esitatakse näited dokumentidest, mida käitaja peab esitama, et seda hindamist toetada.
Strateegiline analüüs	–	6.1.2	6.1.2	Jaotis, mis kajastab tõendamis- ja akrediteerimismääruse nõudeid seoses ühikute tasuta eraldamise eeskirjade kohase ja iga-aastase tootmistaseme aruande tõendamise ettevalmistustöödega, ning sisaldab näiteid teabe ja dokumentide kohta, mida käitaja peab esitama, et toetada kõnealuste tõendamise analüüsi. See tuletab tõendajatele meelde vajadust vaadata käitiseosade keerukust ja neile koondandmete jaotamist. Kui tõendaja on teinud eeltööd, et hinnata andmearvestuse protsesse ja kontrollida seadmeid jne, selgitatakse selles jaotises, kuidas tuleks analüüsis arvesse võtta, mil määral saab neid tõendeid kasutada ühikute tasuta eraldamise eeskirjade kohaste tõendamise ja iga-aastaste tootmistaseme aruande tõendamise käigus.
Riskianalüüs	–	6.1.3	6.1.3	Jaotis, mis kajastab tõendamis- ja akrediteerimismääruse nõudeid seoses ühikute tasuta eraldamise eeskirjade kohase ja iga-aastaste tootmistaseme aruande tõendamise ettevalmistustöödega.

Sisu	Jaotis			Märkused
	2011 JD 4	2020 JD 4	2024 JD 4	
Tõendamiskava	–	6.1.4	6.1.4	Jaotis, mis kajastab tõendamis- ja akrediteerimismääruse nõudeid seoses ühikute tasuta eraldamise eeskirjade kohase ja iga-aastaste tootmistaseme aruande tõendamise kavandamisega.
Protsessi analüüs (üksikasjalik tõendamine)	–	6.1.5	6.1.5	Jaotis, mis kajastab tõendamis- ja akrediteerimismääruse nõudeid seoses üksikasjaliku tõendamise läbiviimisega. Kirjeldatakse konkreetseid ühikute tasuta eraldamise eeskirjade kohaseid kontrole ja viidatakse vastavale tõendamis- ja akrediteerimismääruse põhisuunisele.
Tegevuskoha külastused	–	6.1.6	6.1.6	Jaotis, mis kajastab tõendamis- ja akrediteerimismääruse nõudeid seoses tegevuskoha külastustega. Tõendamis- ja akrediteerimismääruses nõutakse üht või mitut külastust tegevuskohta ja/või muudesse asukohtadesse, mis on määratud tõendaja riskihinnanguga. Iga-aastase tootmistaseme tõendamisaruandega seotud tegevuskoha külastuste kohta vaata palun infot jaotises 8.3.
Väärkajastamiste, mittevastavuste ja nõuete rikkumiste käsitlemine	–	6.1.7	6.1.7	Jaotis, milles kirjeldatakse tõendajate ja käitajate kohustusi, kui tuvastatakse mittevastavused, nõuete rikkumised ja/või väärkajastamised (need probleemid on määratletud), sealhulgas parandamise kohustust.
Järeldused tõendamise tulemuste kohta	–	6.1.8	6.1.8	Jaotis, mis kajastab tõendamis- ja akrediteerimismääruse nõudeid seoses tõendaja järeldustega; vajadust hindamiseks piisava tõendusmaterjali järele ja head tava saada käitaja kõrgemalt juhtkonnalt vahendite haldaja kinnitus selle kohta, et nad on esitanud kogu teabe ja tõendid, mida tõendaja vajab oma töö lõpuleviimiseks. Jaotis hõlmab ka sõltumatut tehnilist ülevaatus ja tõendamise sisedokumente.
Tõendamise ulatus	3.2	6.2	6.2	* Jaotis, mis kajastab tõendamis- ja akrediteerimismääruse nõudeid ja milles kirjeldatakse, mida hõlmab üksik tõendamine, kindlustaset ja eraldamise andmete tõendamisele kohaldatavaid põhimõtteid. Jaotises kirjeldatakse, kuidas tõendaja kontrollib seiremetoodikakava, kui sellele kohaldatakse pädeva asutuse heakskiitu.

Sisu	Jaotis			Märkused
	2011 JD 4	2020 JD 4	2024 JD 4	
Andmete hindamine	–	6.3	6.3	Jaotis, milles on toodud ühikute tasuta eraldamise eeskirjade kohaste andmete ja seiremetoodikakava suhtes nõutavate erikontrollide näited ning käitaja kohustus parandada andmeid ja uuendada vajaduse järgi seiremetoodikakava. Kirjeldatakse andmelünkade hindamise ja tõendamise meetodikat. Täpsemalt öeldes esitatakse selgitus selle kohta, mida tähendab „konservatiivne“ ühikute tasuta eraldamise eeskirjade kohaste andmete kontekstis (erinevalt selle määratlusest iga-aastase heitearvestuse korral).
Metoodikaaruande kvaliteedi hindamine	3.3			2019. aasta versioonis kustutatud
Metoodilised valikud	3.5	6.4	6.4	
Kindlustase	3.5.1	6.4.1	6.4.1	* Sätestab nõutava kindlustaseme. Viited ja lõigud seoses seiremetoodikakava valideerimisega on kustutatud. Tuletab tõendajatele meelde, et nad saavad anda parandamise soovitusi, et tagada andmete kogumise tulevaste tsüklite usaldusväärsus.
Olulisus	3.5.2	6.4.2	6.4.2	* Selgitab olulisuse olemust kahes kontekstis, milles seda rakendatakse (tõendaja kavandamisel ja järelduseni jõudmisel). Sätestab konkreetset koguselised läviväärtused, mis on määratletud tõendamise- ja akrediteerimismääruses, ning selgitab, kuidas tuleks hinnata andmekogumi muid osi (ilma määratletud läviväärtusteta) koos kvalitatiivse olulisuse kaalutlustega. Samuti selgitatakse, milliseid muid tegureid peaks tõendaja olulisuse analüüsis (kvalitatiivne hindamine) arvesse võtma.
Tõendamisaruanne ja arvamus	3.6	6.5	6.5	* kirjeldab tõendamisaruanne ja arvamus nõudeid; pakub erinevaid tõendajatele kättesaadavaid arvamus võimalusi ning selgitab asjaolusid, millal peavad tõendajad esitama tõendamisaruanne ja arvamus kindlaks määratud probleemid, sealhulgas seda, kuidas neid tuleb kirjeldada.

Sisu	Jaotis			Märkused
	2011 JD 4	2020 JD 4	2024 JD 4	
Tegelemine tõendaja negatiivsete arvamustega	3.4	6.6	6.6	* rõhutab, et ühikute tasuta eraldamist saab anda ainult käitajatele, kes esitavad rahuldavaks tunnistatud andmed.
Riiklike rakendusmeetmete võrdlusandmete eriteemad	4	7	7	2024. aastal on tehtud muudatusi, et viia jaotis vastavusse muudetud FARiga.
CIMside põhimõtted	4.1	7.1	7.1	
Käitiseosade süsteemipiiride hindamine	–	7.1.1	7.1.1	* kirjeldab käitiseosade süsteemipiiride hindamise kaalutlusi ja seotud mõisteid (näiteks elektritootja, mõõdetav ja mittemõõdetav soojus, protsessiheite käitiseosad, heitgaasid jne) ning heiteallikate ja lähtevoogude täielikkuse kontrollimist. Tuletab tõendajatele meelde vajadust kinnitada, et käitise kui terviku suhtes ei esine kattumisi ega väljajätmissi.
Kõige täpsemad saadaolevad andmeallikad	–	7.1.2	7.1.2	Jaotis, milles kirjeldatakse ühikute tasuta eraldamise eeskirjade nõudeid käitajatele, et tõendada, et nende andmed on „suurima saavutatava täpsusega“ ja selgitatakse, mida see tähendab tõendaja töö jaoks varasemate perioodide heitkoguste kontekstis ning andmete kogumise järgmiste tsüklite jooksul, et määrata kindlaks ühikute tasuta eraldamine.
Põhjendamatud kulud ja tehniline teostamatus	–	7.1.3	7.1.3	Jaotis selle kohta, kuidas tõendajad hindavad põhjendamatuid kulusid või tehnilist teostamatust, kui käitaja on seda nõudnud, kui ta kaldub kõrvale suurima saavutatava täpsuse valikutest (loetletud 3. lisas).
Lihtsustatud mõõtemääramatuse hindamine	–	7.1.4	7.1.4	Jaotis, milles kirjeldatakse, kuidas ühikute tasuta eraldamise eeskirjades kasutatakse käitaja jaoks mõõtemääramatuse hindamist, et põhjendada muude kui 3. lisas esitatud hierarhiate tipus olevate andmeallikate kasutamist.
Toote võrdlusaluste rakendamise hindamine	–	7.1.5	7.1.5	Jaotis, milles tuuakse näiteid konkreetsete kontrollide kohta, mida tõendaja peab tegema tootepõhiste võrdlusaluste andmete kohta.

Sisu	Jaotis			Märkused
	2011 JD 4	2020 JD 4	2024 JD 4	
Toote määratlused ja tootmisandmed	–	7.1.6	7.1.6	Jaotis, milles esitatakse kaks konkreetset kontrolli, mida tõendaja peab tegema käitaja valitud tootepõhis(t)e võrdlusalus(t)e kohta, sealhulgas juhul, kui see on õige võrdlusalus võrreldes ühikute tasuta eraldamise eeskirjade I lisa määratluse ja valmistatud toote kogusega. Erilist tähelepanu pööratakse vajadusele, et tõendaja mõistaks ühikute tasuta eraldamise eeskirjade tootemääratlusi ja NACE ning PRODCOMi koode ja vajadusele olla teadlik nõuete kohandamisest, kui tooteandmete allikaid ei ole kogutud samal ajaperioodil, kui toimus ühikute tasuta eraldamise eeskirjade kohane aruandlus. Peale selle peab tõendaja olema teadlik FARi 2024. aasta viimastest muudatustest: näiteks nõudest kontrollida, kas sisendid, väljundid ja heitkogused on õigesti omistatud käitiseosadele vastavalt SPIM määruse lisa I loetletud kaupade tootmisele.
CO ₂ -heite ülekandumine	–	7.1.7	7.1.7	Jaotis, milles kirjeldatakse tõendajate kohustust olla teadlik CO ₂ -heite ülekandumise ohust, uuendatud CO ₂ -heite ülekandumise ohuga sektorite loetelust ning käitajate võimalust moonutada süsteemi koodide vale valikuga. Viidatakse juhenddokumendile 2.
Muutused ühikute tasuta eraldamises	–	7.1.8	7.1.8	Jaotis, milles kirjeldatakse olukorda, kus muutused tegevuses võivad mõjutada lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamist. Viidatakse aastasele tootmistaseme aruandele, mille kohta antakse suunis 4. ja 8. jaotises.
Ühinemised/ jagunemised	–	7.1.9	7.1.9	Jaotis, milles kirjeldatakse kontrollimisi, mida tõendaja peab tegema olukorras, kus ta kontrollib käitist, mille suhtes kohaldatakse ühinemist või jagunemist.
Nõutavad eripädevused	4.2	7.2	7.2	*esitab konkreetsed näited ühikute tasuta eraldamise eeskirjadega seotud pädevuste kohta, mida tõendaja peab tõendama oma akrediteerimisprotsessi osana. Eelkõige seoses seiremetoodikavaga, käitiseosade süsteemiipiiridega, CWT faktoritega, soojuse netokoguse määramisega, kõige täpsemate andmeallikate hindamisega jne.

Sisu	Jaotis			Märkused
	2011 JD 4	2020 JD 4	2024 JD 4	
Ühikute tasuta eraldamise eeskirjadega seotud andmelünkade käsitlemine	–	7.3	7.3	Uus jaotis, milles kirjeldatakse, kuidas teha kindlaks, kas on tekkinud andmelünk, ja näidatakse, et sisekontrollisüsteem on ebaõnnestunud või ei tööta õigesti.
Toote määratlused ja tootmisandmed	4.3			2019. aasta versioonis kustutatud
Vormi funktsioonide kasutamine	4.4			2019. aasta versioonis kustutatud
Tootmistaseme andmete tõendamise erireeglid	-	8	8	Jaotis, kus on konkreetsed täiendavad eeskirjad iga-aastase tootmistaseme andmete kontrollimiseks, nt läbiviidavad erikontrollid, seos iga-aastase heitkoguse aruande, tegevuskohtade külastuste, tõendamise aruannete, lahendamata küsimuste käsitlemise ja negatiivse tõendamise arvamustega. 2024. aastal tehti muudatused, et viia jaotis vastavusse FARiga ja selgitada tõendaja rolli energiatõhususe soovitude rakendamise kontrollimisel iga-aastaste tootmistaseme aruannete kontrollimise käigus.
1. lisa	5	9	9	
Tõendamisaruaude põhielemendid	5.1	9.1	9.1	* kirjeldatakse ühikute tasuta eraldamise eeskirjade kohase tõendamisaruaude ja tõendaja arvamuse põhielemente ning viiakse need vastavusse tõendamis- ja akrediteerimismääruse nõuetega. Viitab komisjoni tõendaja arvamuse vormile võrdlusandmete aruannete tõendamiseks ja iga-aastaste tootmistaseme aruannetele, mis on kooskõlas tõendaja arvamuse vormiga iga-aastase heitkoguste tõendamise stiiliga.

Sisu	Jaotis			Märkused
	2011 JD 4	2020 JD 4	2024 JD 4	
Kavandatud tõendaja arvamus	5.2			2019. aasta versioonis kustutatud – viidatakse komisjoni ühikute tasuta eraldamise eeskirjade tõendamisaruaude ja tõendaja arvamuse vormile
Üldosa	5.2.1			
Tõendaja positiivne arvamus	5.2.2			
Tõendaja positiivne arvamus koos märkustega	5.2.3			
Tõendaja negatiivne arvamus	5.2.4			
Võimsuse eksperimentaalne tõendamine	5.3			Kustutatud 2019. aasta versioonis, sest seda enam ei kohaldata
2. lisa – saadaolevate juhenddokumentide loend	5.4	10	10	* viidatakse ühikute tasuta eraldamise andmekogumise protsessiga seotud uuendatud suuniste loetelule. Pange tähele, et 2018. aasta kogumiga võrreldes on olemas uued suunised.
3. lisa – andmeallikate täpsuse hierarhia	–	11	11	Lisa, milles kirjeldatakse ühikute tasuta eraldamise eeskirjades määratletud kõige täpsemate andmete hierarhiaid.
4. lisa – vahendite haldaja kinnitus	–	12	12	Lisa, milles on toodud näide juhtkonna deklaratsioonist, mida tõendajad kasutavad hea tavana selleks, et saada käitajatelt täiendav kinnitus selle kohta, et kogu asjakohane teave (tõendaja peab oma töö lõpule viima) on esitatud.

Sisu	Jaotis			Märkused
	2011 JD 4	2020 JD 4	2024 JD 4	
5. lisa – võrdlus 2011. aasta juhenddokumendiga nr 2	–	13	13	